

Borne

**2021-
2024**

**Programmabegroting
Gemeente Borne**

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
1.1 Leeswijzer	3
2 Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen	5
2.1 Bestuurlijke hoofdlijnen.....	6
2.2 Financiële hoofdlijnen.....	8
3 Corona.....	13
4 Programma's	15
4.1 programma Solidair Borne.....	16
4.2 programma Duurzaam Borne	22
4.3 programma Verbindend Borne.....	27
4.4 programma Borne Algemeen.....	31
5 Paragrafen	35
5.1 paragraaf Lokale heffingen	36
5.2 paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	46
5.3 paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	54
5.4 paragraaf Financiering	59
5.5 paragraaf Bedrijfsvoering	62
5.6 paragraaf Verbonden partijen	65
5.7 paragraaf Grondbeleid.....	83
6 Financiële begroting	87
6.1 Overzicht van baten en lasten	88
6.2 programma Uiteenzetting van de financiële positie.....	89
6.2.1 Prognose meerjarenbalans	89
6.2.2 EMU-saldo	90
6.2.3 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.....	92
6.2.4 Investerings- en financieringsoverzicht	93
6.2.5 Reserves en voorzieningen	95
6.2.6 Incidentele baten en lasten	97
Bijlagen	98
7.1 Uitgangspunten begroting 2021	99
7.2 Verplichte beleidsindicatoren	100
7.3 Baten en lasten per taakveld	106

1 Inleiding

Overeenkomstig artikel 190 van de Gemeentewet biedt het college de gemeenteraad een meerjarenbegroting aan. Deze begroting is ook bedoeld om de gemeenteraad en de Bornse samenleving inzicht te geven in de verwachte inkomsten en uitgaven van de gemeente. Hiermee kunnen zij zich een oordeel vormen over de financiële positie en de beleidskeuzes van de gemeente. Voor de gemeenteraad dient de begroting als kader om beleidskeuzes te maken en te sturen op prioriteiten voor deze raadsperiode. Voor het college is de begroting het financieel en beleidsmatig kader voor de jaarschijf 2021.

De begroting die hier voorligt is gebaseerd op de kaderbrief 2021-2024.

1.1 Leeswijzer

Hoofdstuk 1 begint met de inleiding, vervolgens wordt de begroting in één oogopslag weergegeven. Daarna volgt in hoofdstuk 2 een toelichting op de bestuurlijke en financiële hoofdlijnen. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de effecten van de Corona crisis. In hoofdstuk 4 worden de programma's beschreven. De begrotingsindeling bestaat uit vier programma's en verschillende programmaonderdelen; deze worden thema's genoemd. De beschrijving per programma en thema is telkens opgebouwd vanuit de drie w-vragen;

1. Wat willen we bereiken?
2. Wat gaan we daarvoor doen?
3. Wat gaat het kosten?

Voor de vergelijking hebben wij de jaarrekeningcijfers van 2019 opgenomen in de meerjarenoverzichten met baten en lasten per programmaonderdeel.

In hoofdstuk 5 zijn de verplichte paragrafen opgenomen. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die programma overstijgend zijn inzichtelijk te maken.

Hoofdstuk 6 gaat in op de financiële begroting. Dit betreffen veelal financiële overzichten op detailniveau. Dit zijn o.a. de verplichte overzichten waar wij over moeten rapporteren.

Tot slot komen in hoofdstuk 7 de bijlagen aan bod. Hierin staan onder andere de uitgangspunten van deze begroting, de verdeling van baten en lasten per taakveld en een detailoverzicht van alle verbonden partijen.

Baten

Het Rijk	€ 39.436.000
Lokale heffingen	€ 11.956.000
Begraafrechten	€ 122.000
Burgerzaken	€ 140.000
Marktgelden	€ 46.000
Omgevingsvergunning OZB	€ 432.000
Reclamebelasting	€ 7.276.000
Reinigingsrechten	€ 169.000
Rioolheffing	€ 2.009.000
Rioolheffing	€ 1.769.000
Grondexploitatie	€ 10.676.000
Reservemutaties	€ 900.000
Overig	€ 3.045.000

Totaal
€ 66.913.000

* Het tekort over 2021 bedraagt € 861.000. Deze wordt gehaald uit de reserves.

Begroting 2021

Alles in één oogopslag

2 Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

2.1 Bestuurlijke hoofdlijnen

Deze begroting is gebaseerd op het Raads- en coalitieakkoord 2018-2022. Het vertrekpunt hierbij is onze visie 'Toekomstvisie 2030: Dynamische Dorpen' (MijnBorne2030).

Visie en prioriteiten

Dynamische dorpen - Toekomstvisie van de Bornse gemeenschap Welzijn en samenleving in 2030

Gewilde locatie om te wonen. Dorpsidentiteit, groene gemeente, stedelijke voorzieningen dichtbij. Zelfstandigheid behouden. Noaberschap en gastvrijheid. Inwoneraantal is gegroeid. Aansprekende voorzieningen voor de jeugd. Centrum ontmoetingsplek voor bewoners. Goede verbindingen van de wijken naar het centrum. Uitnodigende uitstraling van het centrum. Aantrekkelijk voor de jeugd door vele uitgaansgelegenheden en terrasjes. Het Kulturhus is een bindende factor in de gemeenschap. Door culturele activiteiten leren bewoners elkaar beter kennen en integreren nieuwe inwoners makkelijk.

Ruimte en wonen in 2030

De structuur en aanblik van Borne, Hertme en Zenderen is zoveel mogelijk gelijk gebleven. Nieuwe woningen gebouwd door effectief van de open ruimte in de dorpskernen gebruik te maken. Oude woningen en bedrijfsruimtes zijn indien nodig vervangen door nieuwbouw. Bornearen in alle leeftijdsfasen wonen gelukkig in Borne. Zorgwoningen voor bewoners die extra zorg behoeven. Levensloop geschikte woningen in de nieuwbouw. Veel senioren uit de omgeving gevestigd in diverse woonservice-zones.

Economie en ondernemen in 2030

De aantrekkingskracht van Borne uit zich in nieuwe bedrijvigheid. Er zijn diverse kennisintensieve zelfstandige bedrijven gevestigd. Ook komen door het groene karakter van de gemeente en de vele culturele activiteiten ieder jaar meer toeristen naar Borne en de kerkdorpen. Er is hierdoor meer werkgelegenheid in de horeca ontstaan.

Duurzaamheid in 2030

Alle nieuwbouw van de afgelopen jaren is gebouwd op basis van duurzame principes. Projectontwikkelaars gebruiken 100% herbruikbaar materiaal voor hun nieuwbouw. De nieuwe woningen zijn energieneutraal. Borne heeft zijn duurzaamheid in een convenant met alle Bornse bedrijven en organisaties vastgelegd. Daarin hebben alle partijen zich verbonden groene energie en minimaal 50% fairtrade producten te gebruiken.

Bestuurlijke agenda 2019-2023

De bestuurlijke agenda 2018-2022 bestaat uit het raadsakkoord en het coalitieakkoord. Hierin zijn de prioriteiten voor deze raadsperiode benoemd:

- Stimuleren (burger- en overheids)participatie

Solidair Borne

- Sport, welzijn en cultuur
- Veiligheid en Leefbaarheid
- Arbeidsmarkt en werkgelegenheid
- Sociaal Domein
- Centrumontwikkeling
- Spoorveiligheid (coalitieakkoord)

Duurzaam Borne

- Duurzaamheid
- Fietsers en voetgangers
- Elhorst Vloedbelt
- Onderwijshuisvesting/Brede school
- Infrastructuur (coalitieakkoord)
- Wonen (coalitieakkoord)

Verbindend Borne

- Bestuurlijke vernieuwing
- Regisserende gemeente Borne
- Serviceloket/Dienstverlening
- Regionale samenwerking

Prioriteiten en ruimte

De prioriteiten uit het raads- en coalitieakkoord worden uitgewerkt in concrete voorstellen. Om de voorstellen te kunnen afwegen tegen andere prioriteiten, is voor deze prioriteiten een indicatieve inschatting van de lasten gegeven. Daarnaast is voor een goede afweging inzicht nodig in de beschikbare financiële ruimte.

2.2 Financiële hoofdlijnen

In deze begroting wordt, binnen de in de Kaderbrief 2021-2024 vastgestelde kaders, de keuzes in opgaven en ambities weergegeven. In dit onderdeel wordt een financieel inzicht gegeven in de Meerjarenbegroting 2021-2024 op hoofdlijnen. In alinea 2.2.1 gaat in op het basisperspectief, dit betreft de actualisatie op bestaand beleid met als peildatum 1 juni 2020. In 2.2.2. wordt ingegaan op de wijzigingen die deze actualisatie laat zien. Hierbij is het vertrekpunt de begroting 2020-2023. Tot slot wordt in alinea 2.2.3 ingegaan op de effecten in de kaderbrief 2021-2024.

De provincie Overijssel ziet erop toe dat gemeenten een structureel en reëel sluitende begroting hebben: de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten mogen zowel gedekt worden door structurele, als incidentele baten. In dat geval hanteert de provincie repressief toezicht.

Als de begroting niet structureel en reëel sluitend is, moet aannemelijk worden gemaakt dat dit evenwicht binnen de termijn van de meerjarenraming tot stand wordt gebracht. Uitgangspunt is dat de begroting in het laatste begrotingsjaar sluitend moet zijn, maar dit perspectief -het laatste jaar is sluitend- mag niet telkens opschuiven. Het doel hiervan is dat een situatie met sluitende begroting en meerjarenramingen (voor alle jaren) telkens een stapje dichterbij komt. Met de voorliggende begroting, inclusief de Kaderbrief 2021-2024, voldoet onze gemeente aan het provinciaal toezicht kader.

Een overzicht van de financiële uitgangspunten die gehanteerd zijn in deze begroting zijn weergegeven in bijlage 1: 'uitgangspunten begroting 2021'.

2.2.1 Basisperspectief

Naast de primitieve begroting 2020-2023 is het traject 'Keuzes voor Borne' opgezet. Dit traject bleek noodzakelijk, vanwege de negatieve financiële uitkomsten van de primitieve begroting. Op 5 november 2020 is de Programmabegroting 2020-2023 vastgesteld, met daarbovenop het 'Keuzes voor Borne' traject. Daarna zijn er in dezelfde raadsvergadering meerdere amendementen aangenomen die van invloed zijn op het vastgestelde saldo.

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten hiervan weergegeven, deze tabel komt overeen met de tabel zoals vastgesteld in het Raadsbesluit bij de begroting 2020-2023. Specifiek wordt er ingegaan op de jaren 2021 t/m 2023 van dit traject. In de deze nieuwe programmabegroting wordt 2024 voor het eerst behandeld. Hierbij is het uitgangspunt dat 2024 cijfermatig hetzelfde is als 2023.

Startpunt voor het actualiseren van bestaand beleid in de Programmabegroting 2021-2024 is de peildatum 1 juni 2020. Alle raadsbesluiten tot dit moment zijn meegenomen. Geen van deze besluiten heeft effect gehad op het saldo. Ook dit wordt in onderstaande tabel weergegeven.

Programmabegroting 2020-2023	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Oorspronkelijke Begroting 2020-2023	3.024	2.705	2.507	2.507
Ombuigingen keuzes voor Borne 1	-2.019	-3.185	-3.185	-3.185
Ambities inclusief OZB verhoging	484	220	827	827
Septembercirculaire 2019	-647	-723	-649	-649
Totaal basisbegroting 2020-2023	842	-983	-500	-500
Amendement OZB verhoging	-149	-148	-147	-147
Amendement Thuis in Borne	-110	-110	-110	-110
Totaal saldo na begrotingsbehandeling 2020-2023 op 5-11-2020	583 N	1.241 V	757 V	757 V
Effect begrotingswijzigingen tot 1 juni 2020 op het saldo	0	0	0	0
Totaal saldo Programmabegroting 2020-2030 op 1 juni 2020	583 N	1.241 V	757 V	757 V

Het onderstaande meerjarenperspectief 2021-2024 is gebaseerd op bestaande beleidsafspraken. Nieuwe ontwikkelingen worden voor integrale afweging afzonderlijk voorgelegd aan de raad. In de begroting wordt uitgegaan van de gegevens uit meicirculaire 2020 en de raadsbesluiten tot en met 31 mei 2020. Daarnaast wordt rekening gehouden met autonome ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waar de gemeente geen invloed op heeft, maar die wel de begroting beïnvloeden.

In onderstaande tabel is dit basisperspectief weergegeven. Dit perspectief sluit in 2021 ongeveer €0,5 miljoen negatiever oplopend tot €0,8 miljoen negatiever in de daarop volgende jaren. Het beeld is echter wel dat dit perspectief in grote lijnen voldoet aan de aan de verwachtingen afspraken die gemaakt zijn bij de begroting 2020-2023. In de volgende alinea gaan wij in op de wijzigingen die verschil in saldo veroorzaken.

Perspectief (* €1.000)	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Incidenteel	697 N	75 N	0	0
Structureel	418 N	498 V	163 N	13 N
Eindtotaal	1.115 N	423 V	163 N	13 N

2.2.2 Analyse van wijzigingen

In de vorige alinea is het de begroting 2020-2023 weergegeven en het eindsaldo van de nieuwe begroting op basis van bestaand beleid. In deze alinea wordt ingegaan op de belangrijkste mutaties die hiertussen zitten. Per programma wordt ingegaan op de verschillen. De reserve mutaties worden per programma besproken. De algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien maken onderdeel uit van het programma Borne Algemeen en worden daar toegelicht.

De hier gepresenteerde wijzigingen wijken per saldo, op één uitzondering na, niet af van hetgeen in de Kaderbrief 2021-2024 is gepresenteerd. Deze uitzondering heeft betrekking op het actualiseren van de onttrekkingen uit de reserve de Veste en zorgt voor een extra nadeel van €41.000.

Programma (* €1.000)	Wijzigingen 2021	Wijzigingen 2021- 2022	Wijzigingen 2021- 2023	Wijzigingen 2021- 2024
Saldo begroting 2020	583 N	1.241 V	757 V	757 V
Wijzigingen				
Programma 1 Solidair Borne	1.625	1.642	1.681	1.649
Programma 2 Duurzaam Borne	371	378	387	452
Programma 3 Verbindend Borne	108	108	108	87
Programma 4 Borne Algemeen	-1.572	-1.310	-1.256	-1.418
Totale wijzigingen bestaand beleid	532 N	818 N	920 N	770 N
Nieuwe Saldo	1.115 N	423 V	163 N	13 N

Programma 1 Solidair Borne: €1,6 miljoen nadelig

Ten opzichte van de meerjarenbegroting 2020-2023 is de huidige begroting binnen het programma Solidair Borne met 1,6 miljoen structureel nadelig geactualiseerd. Het gaat hierbij vooral om de jeugdzorg (€ 1,0 miljoen nadelig) en de WMO (€435.000 nadelig). De belangrijkste overige mutaties betreffen het actualiseren van de reserve de Veste op de in het verleden gemaakte afspraken. Dit leidt per saldo tot een structureel nadelig effect van €105.000. Daarnaast zijn prijzen geïndexeerd en cao stijgingen verwerkt. De grootste actualisatie betreft de indexatie op de begroting van de Veiligheidsregio (€93.000 nadelig).

Programma 2 Duurzaam Borne: €0,4 miljoen nadelig

Het on-hold zetten van de verbindingsweg leidt er toe dat er geen uitgaven meer gedaan worden. Dit zorgt er ook voor dat we de reserve niet hoeven aan te spreken.

Binnen het thema duurzaamheid houden de mutaties aan baten- en lastenkant elkaar nagenoeg in evenwicht. Het gaat hierbij om lastenverhogingen op het gebied van onderhoud en legesinning (door indexaties) en om onze vervangingsinvesteringen te kunnen blijven doen. Er ligt een directe relatie tussen heffing op het gebied van riolering en afval en de uitgaven. Om deze uitgaven te kunnen blijven doen, worden de leges verhoogd.

Op het gebied van omgeving en wonen zetten de lasten uit met €280.000. Dit wordt veroorzaakt door de indexatie van contracten met verbonden partijen, cao stijgingen en de autonome groei van ons areaal. Er zijn met name in de Bornsche Maten en langs de Amaatweg grote stukken openbare ruimte gereed gekomen die mee kunnen in het beheers bestek van Twente Milieu. Dit zorgt voor een uitbreiding van €170.000.

Programma 3: Verbindend Borne: €0,1 miljoen nadelig

Het nieuwe contract met de accountant per 2020 betekent een structureel nadeel van €27.000. Indexaties en cao-stijgingen zorgen voor de rest van het nadeel.

Programma 4 Borne algemeen: €1,6 miljoen voordelig

Gemeentefonds

De meicirculaire laat een voordeel zien van €1,2miljoen in 2021 tot €1,6 miljoen in 2024. De herverdeling van het gemeentefonds per 2022 is een onzekere factor. Hier wordt in het nieuwe perspectief nader op ingegaan.

OZB

Er is rekening gehouden met een jaarlijkse OZB stijging van 1,75% voor de realisatie van 't Wooldrik en 1% autonome groei. Dit leidt tot een structureel voordeel van €107.000 oplopend tot €180.000 in 2024. In het traject Keuzes voor Borne is voorgesteld de OZB in 2020 structureel met 20% te verhogen. Hiervan is in 2020 afgezien, dit is 12% geworden. Voor 2021 is van de 20% niet afgeweken. Hier wordt in deze begroting dus rekening mee gehouden.

Stelposten

Binnen het programma Borne Algemeen staan een aantal centrale stelposten, het gaat hier bijvoorbeeld om stelposten voor areaaluitbreidingen en loon- en prijsstijgingen. Dit betekent dat een budget niet automatisch wordt geïndexeerd. Indien er een tekort ontstaat door indexaties kan er vanuit alle programma's een beroep worden gedaan op deze centrale stelpost. Op deze manier wordt er centraal en kritisch gestuurd op verhoging van het budget. Binnen alle programma's heeft er voor €630.000 aan areaaluitbreidingen, prijs- en cao-stijgingen plaatsgevonden. Dit bedrag kan daarom hier vrijvallen, zodat deze zaken per saldo budgetneutraal plaatsvinden.

Om te kunnen voorzien in de structurele financieringsbehoefte is een stelpost oplopend van €250.000 in het eerste jaar met stappen van €250.000 tot en met €1 miljoen in het laatste jaar ingesteld.

Vanwege de lage rentestand is deze begrote rente niet volledig nodig. Dit leidt tot een lagere last van €250.000 van 2021 t/m 2023.

Rentetoerekening grondexploitaties

Vanwege de lage rentestand worden de grondexploitaties minder zwaar belast met rente. Dit betekent binnen dit programma Borne algemeen een hogere rentelast achterblijft. Dit zorgt voor een nadeel van €330.000. Dit leidt wel tot een positief resultaat binnen de grondexploitaties, dat echter pas op de langere termijn wordt terugverdient. Meer informatie hierover is te vinden in de paragraaf financiering en de paragraaf grondbeleid.

Reserves, ambities en ombuigingen

De reserve beleidsontwikkeling is leeg. Hier liggen echter nog structureel verplichtingen onder die jaarlijks niet meer uit deze reserve kunnen worden gehaald. Dit leidt tot een structureel nadeel van €150.000. Binnen de structurele ambities zoals vastgesteld in het Keuzes voor Borne 1 traject zijn structurele voordelen van €20.000 ontstaan door het hanteren van een te hoog rentepercentage voor het Realiseren van de Europastraat.

De meerjarenraming van 2024 is voor het eerst toegevoegd. In 2024 verandert het voordeel in een ophoging van de lasten. Dit wordt veroorzaakt door een hogere last in verband met de verbindingsweg en een lagere op 't Wooldrik. Hier is in een eerder stadium besluitvorming over geweest, de consequenties kunnen nu inzichtelijk worden gemaakt.

Overig

Het vrijvallen van kapitaallasten en indexatie op verhuurcontracten leidt bij het vastgoed tot een structureel voordeel van €45.000. Het jaarplan Gezamenlijke Gemeente Uitvoering van de VNG is vastgesteld. Dit leidt tot een structureel nadeel van €75.000. Tot slot wordt een lagere dividend verwacht, in ieder geval vanuit Vitens, in verband met duurzaamheidsinvesteringen. Dit betreft een nadeel van €30.000.

2.2.3 Kaderstelling en nieuw perspectief

Ondanks dat het basisperspectief een structureel sluitende begroting vanaf 2022 kent, komen er diverse risico's en onzekerheden op de gemeente Borne af. In de begroting van vorig jaar is het realiseren van ambities verbonden aan een forse taakstelling. Dat de financiële opgave nog groter zou worden door een tegenvallend rekeningresultaat in 2019, een verwacht groter nadeel in 2020, onduidelijkheid over de herverdeling van het gemeentefonds en de financiële effecten van de corona crisis, was toen niet voorzien.

In de kaderbrief, vastgesteld op 22 september 2020 door de gemeenteraad, zijn daarom een aantal beleidsmatige en financiële keuzes gemaakt. Het vertrekpunt hierbij is de toekomstvisie Dynamische dorpen (MijnBorne 2030).

Conform besluitvorming bij de kaderbrief zijn deze keuzes, bovenop het basisperspectief, in de meerjarenbegroting verwerkt. Deze keuzes betreffen het rekening houden met de volgende risico's:

- Herverdeling van het gemeentefonds (€30 per inwoner, leidend tot een structureel nadeel van €700.000 vanaf 2022);
- De taakstelling sociaal domein een jaar later realiseren (incidenteel nadeel van €600.000 in 2021 en €700.000 in 2022).

De maatregelen die hiertegenover worden ingezet betreffen:

- de komende vier jaar geen nieuw beleid te ontwikkelen tenzij dit gedekt wordt door het schrappen van bestaand beleid;
- de stelpost beleidsontwikkeling voor de jaren 2021 t/m 2024, de ambitie Borne werkt en de niet benodigde kapitaallasten Verbindingsweg voor de jaren 2021 t/m 2023 in te zetten voor dekking van het tekort.

Daarnaast vallen de bestemmingsreserves De Veste en Verbindingsweg vrij ten gunste van de algemene reserve. Dit leidt niet tot wijzigingen in het perspectief, maar tot wijzigingen in het weerstandsvermogen. Meer uitleg hierover is te vinden in de paragraaf weerstandsvermogen en in het overzicht van reserves en voorzieningen.

Dit leidt tot het onderstaand meerjarenperspectief 2021-2024, waarbij de meerjarenbegroting vanaf 2022 structureel sluitend is.

Perspectief (€*1.000)	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Basisperspectief	1.115 N	423 V	163 N	13 N
Herverdeling gemeentefonds	0	700 N	700 N	700 N
Keuzes voor Borne 1: ombuigingen SD	600 N	700 N		
Totaal	1.715 N	977 N	863 N	713 N
Inzetten stelpost beleidsontwikkeling	360 V	560 V	760 V	960 V
Borne Werkt: binnen bestaande middelen	135 V	135 V	135 V	135 V
Vrijval verbindingweg	358 V	358 V	358 V	
Eindtotaal	861 N	77 V	390 V	382 V

Perspectief (€*1.000)	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Incidenteel	697 N	75 N	0	0
Structureel	164 N	152 V	390 V	382 V
Eindtotaal	861 N	77 V	390 V	382 V

3 Corona

De corona crisis heeft een forse impact op de maatschappij, dat is voor iedereen iedere dag merkbaar. Wij werken als gemeente Borne aan een gezond leven voor iedereen. Dat doen wij langs een groot aantal transities op het gebied van onder andere wonen, economie, zorg, openbare ruimte en sport.

Wij zien dat het virus iedereen in onze gemeenschap raakt. De rol voor de gemeentelijke overheid zit in de eerste lijn en samen met partners en zorgaanbieders zijn wij er in geslaagd om zorg en ondersteuning zo goed als mogelijk te continueren sinds het begin van de corona crisis. En deze rol houden wij zeker in 2021 ook vast. Sturend waar het moet, ondersteunend waar het kan en altijd met onze blik op het maatschappelijk belang. Omdat wij minder kunnen dan wij zouden willen, zijn scherpe keuzes soms onvermijdelijk. De corona crisis heeft dan ook zeker een aandeel gehad in het traject Keuzes voor Borne 2.0.

Ons antwoord op de crisis richt zich op:

1. Het zoveel mogelijk in stand houden van essentiële voorzieningen tijdens de 1,5 meter fase;
2. Het versterken van bestaanszekerheid voor onze inwoners;
3. Het stimuleren van de economie en duurzame werkgelegenheid.

Wij rekenen er op dat het Rijk de gederfde inkomsten en extra kosten voor 2021 ook zal compenseren.

Er zijn landelijk diverse regelingen ingesteld, zoals de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid en de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). De gemeente heeft enkel te maken met de uitvoering van de Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers (TOZO-3). Deze wordt in ieder geval gecontinueerd in 2021. Bij de nieuwe TOZO regeling wordt er meer van de gemeenten verwacht. Zo moet er een toets op beschikbare geldmiddelen van de zelfstandigen uitgevoerd worden. Ook moeten gemeenten ondersteuning bieden bij de heroriëntatie van zelfstandigen op de arbeidsmarkt. De druk op gemeente en haar medewerkers wordt hiermee dus vergroot.

Ook scholen, verenigingen en instellingen merken de nadelige effecten van het 'nieuwe normaal'. Vanuit de gemeente Borne denken wij mee met deze partijen en bieden ondersteuning binnen de mogelijkheden die wij daarvoor hebben.

Bij het opstellen van de programmabegroting 2021 is nog niet te duiden wat het nadelige financiële effect van de crisis is voor 2021 tot en met 2024. Gelet op de fors nadelige economische voorspellingen is het voor ons zaak de ontwikkelingen nauw gelet te volgen en waar nodig te anticiperen.

4 Programma's

4.1 programma Solidair Borne

4.1.1 Wat willen we bereiken?

Een van onze uitgangspunten is en blijft dat iedereen in Borne in staat moet worden gesteld om mee te doen in onze samenleving. Mensen moeten mee willen doen, maar ook ruimte krijgen om daadwerkelijk mee te kunnen doen. Dat vraagt inzet van ons allemaal. Het Sociaal Fonds is een van de middelen om ons doel te bereiken.

Onze doelen zijn:

Cultuur en vrije tijd

Inwoners kunnen zich ontspannen en ontplooiën door toegankelijke cultuur- en vrijetijdsvoorzieningen.

Economie

Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en voorzieningen in de buurt.

Als indicatoren gebruiken we:

Banen

Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Winkelvoorzieningen

Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende winkels in de nabijheid zijn.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Educatie

Kinderen en jongeren kunnen zich ontwikkelen en veilig (op)groeien naar zelfstandigheid.

Gezondheid

Inwoners zijn zo lang mogelijk gezond.

Maatschappelijke participatie

Inwoners kunnen meedoen aan onze samenleving.

Sport

Inwoners kunnen sporten en bewegen door toegankelijke sportvoorzieningen.

Veiligheid

Inwoners wonen en leven in een veilige leefomgeving

Werk en inkomen

Inwoners hebben werk en voldoende geld om deel te nemen aan onze samenleving.

4.1.2 Wat gaan we daar voor doen?

4.1.2.1 Thema Cultuur en vrije tijd

Resultaten 2018-2022

Sport, welzijn en cultuur

- Regie op samenhang tussen cultuur, sport, welzijn. Onderzoek wordt gedaan naar de rol en positie van het welzijnswerk en overige activiteiten binnen het Kulturhus.
- De cultuuragenda wordt uitgevoerd.
- Subsidies zijn makkelijk te vinden en voorwaarden zijn duidelijk voor aanvragers.
- Eerste fase 't Wooldrik (zwembad, sporthal, beach, duurzaamheid) is in uitvoering.

Het onderzoek naar de rol en positie van het welzijnswerk en overige activiteiten binnen het Kulturhus wordt in 2021 voortgezet.

Conform de cultuuragenda wordt bestaand beleid gecontinueerd.

Voor sport zie hoofdstuk 4.1.2.6

4.1.2.2 Thema Economie

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord zijn met betrekking tot Economie geen specifieke resultaten benoemd.

Centrumontwikkeling

- Strategisch project Centrum Borne is afgerond:
 - Gebied Nijstad / Bakkerssteeg
 - Parkeerterrein De Haven (voor het Kulturhus)
- Besluitvorming over het uitbreiden van autoluw gebied centrum is afgerond.
- Groene componenten zijn in het centrum toegevoegd.

Vanwege het gebrek aan financiële middelen gaat in 2021 de herinrichting van De Haven nog niet van start. Het ligt voor de hand deze laatste fase te combineren met herinrichting die voortvloeit uit de verhuizing van het gemeentehuis naar het Kulturhus.

Wel wordt in 2021 een begin gemaakt met de actualisering van het Masterplan centrum Borne, als onderdeel van de nieuwe Omgevingsvisie Borne.

4.1.2.3 Thema Educatie

Resultaten 2018-2022

Onderwijshuisvesting/Brede school

- Instrooppunten Bornsche Maten, Reuevekamp en Stroom Esch zijn gerealiseerd.
- Visie op Integrale kindcentra is in uitvoering.

Afhankelijk van de uitkomsten van het keuzeprocess Borne 2.0 wordt verder uitwerking gegeven aan de uitbreiding van het instrooppunt Bornsche Maten en de vervangende nieuwbouw binnen het instrooppunt Reuevekamp.

Per instrooppunt wordt bekeken hoe de Visie op integrale Kindercentra wordt uitgewerkt.

4.1.2.4 Thema Gezondheid

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord zijn op gebied van gezondheid geen specifieke resultaten benoemd.

4.1.2.5 Thema Maatschappelijke participatie

Resultaten 2018-2022

Sociaal domein

- Vroegsignalering van problematische situaties rondom echtscheidingen voorkomt nadelige gevolgen voor kinderen die betrokken zijn bij problematische echtscheidingen.
- In 2020 is minimaal 90% van de sub-doelgroep 'ouders van kinderen uit armoedegezinnen' geattendeerd op het Sociaal Fonds.
- In 2020 is een aanpak gerealiseerd waarin expliciete aandacht is voor de groep 'inwoners met een laag inkomen' (o.a. eenoudergezinnen met minderjarige kinderen, ouderen en zelfstandigen/ondernemers).
- Begin 2019 wordt gestart met een 'sociaal makelaar'. De taken van de 'sociaal makelaar' zijn meerledig:
 - voorlichting over mogelijkheden in het kader van armoedepreventie/Sociaal Fonds aan doelgroep én intermediairs (b.v. scholen) zodat doelgroep beter wordt bereikt;
 - bevorderen van samenwerking tussen verschillende organisaties en initiatieven;
 - het algemeen maatschappelijk bewustzijn over armoede vergroten zodat maatschappelijk en sociaal kapitaal wordt vergroot (zie: Movisie, wat werkt bij de aanpak van armoede);
 - effectieve aanpak van achterliggende problemen en versterken van o.a. vaardigheden, zelfbeeld, veerkracht en creativiteit bij de doelgroep.

Aanvullend op het raadsakkoord bereikt het college van B en W de volgende resultaten:

- In 2018 is gestart met een integrale aanpak voor ondersteuning van personen met verward gedrag (inclusief psycholance). Deze aanpak resulteert onder andere in een voorstel over hoe de gemeente Borne voldoende passende opvang, zorg en ondersteuning voor personen met verward gedrag zelf en hun omgeving kan organiseren.
- Er is in 2022 een aanpak gerealiseerd voor stageplekken voor de specifieke doelgroepen 'voormalig Wajongers' en 'statushouders' naar het model 'Borne Werkt', maar aansluitend bij doelgroep.

De stand van zaken is:

Met de inzet van een communicatieplan is er blijvende aandacht voor het bereiken van de doelgroep tot 120% van het sociaal minimum, waaronder de sub-doelgroep "ouders met kinderen uit armoedegezinnen". Het minimabeleid wordt geëvalueerd waarin het bereiken van de doelgroep ook nader wordt onderzocht. De resultaten worden meegenomen in een vervolg aanpak.

Het aanstellen van een 'sociaal makelaar' behoort niet tot de financiële mogelijkheden. De beschreven taakonderdelen worden zoveel mogelijk binnen de reguliere werkzaamheden uitgevoerd..

Het plan voor ondersteuning van personen met verward gedrag, waaronder de inzet van een psycholance, is in uitvoering in aansluiting op de Wet verplichte GGZ die per 1 januari 2020 van kracht is.

Middels subsidie van ZonMW wordt de inzet van een wijk-GGD'er gecontinueerd. Deze wijk-GGD'er biedt ondersteuning op de scheidslijn zorg en veiligheid. Ook in Borne neemt de zwaarte in de GGZ- problematiek toe en het is niet de taak van de politie om hier zorg en hulpverlening te bieden. Met de komst van de wijk-GGD'er kan er op tijd gesignaleerd en geïntervenieerd worden en daarmee worden escalaties voorkomen.

Het actieplan Werk en Bijstand 2019-2022 heeft speciale aandacht voor de "voormalig Wajongers" en "statushouders". Er wordt, ook voor deze doelgroepen, ingezet op uitstroom naar werk (naar vermogen), met intensieve begeleiding- en ondersteuningspakket en het aanbieden van stage-werkervaringsplekken. De aanpak van "Borne Werkt" is voor statushouders een succesvol voortraject op weg naar zelfredzaamheid en duurzame uitstroom. Overwogen wordt "Borne werkt" structureel in te bedden en de intentie is dat zij een belangrijke rol gaat spelen in de nieuwe Inburgeringswet die vanaf 01-07-2021 van kracht wordt.

- De overgang van jeugdhulpondersteuning naar Wmo-ondersteuning verloopt soepel als een jongere 18 wordt.
- Er is verlengde ondersteuning in de vorm van begeleiding voor de jongeren tot 22 jaar die in een pleeggezin of gezinshuis wonen

4.1.2.6 Thema Sport

Resultaten 2018-2022

In het Raadsakkoord wordt sport in samenhang genoemd met welzijn en cultuur

- Masterplan 't Wooldrik (zwembad, sporthal, beach, duurzaamheid en beweegpark) is in 2019 door de raad vastgesteld.

De stand van zaken is:

- De verbouwingswerkzaamheden van fase 1 (zwembad) van masterplan 't Wooldrik zijn in 2020 gestart. De verwachting is dat het Voorlopig Ontwerp (VO) voor fase 2 (onderwijs en sport,) eind 2020 gereed is. Afhankelijk van Keuzes voor Borne 2.0 kan de uitvoering van fase 2 in 2021 starten;
- De voorbereidingen voor een externe verzelfstandiging van Sport door het oprichten van een Sportbedrijf zijn, in combinatie met project 't Wooldrik en de ombuigingen, opgepakt. De verwachting is dat een voorstel hiertoe eind 2020 / begin 2021 aan de raad kan worden aangeboden. Afhankelijk van Keuzes voor Borne 2.0 zou een Sportbedrijf per 1 september 2021 van start kunnen. De realisatie van fase 2 van het masterplan 't Wooldrik zou begin 2021 kunnen starten.

4.1.2.7 Thema Veiligheid

Resultaten 2018-2022

Leefbaarheid en veiligheid

- Sluitende aanpak personen met verward gedrag;
- Woonoverlast neemt af;
- Ondernijning wordt programmatisch aangepakt;
- Agendering van Integraal veiligheidsbeleid in 2020.

De stand van zaken is:

Aan het actieplan voor een sluitende aanpak wordt in samenwerking met diverse vrijwilligers en professionals, waaronder het zelfregieteam, praktisch uitvoering gegeven. De Wijk GGD-er, die in Borne in september 2020 is gestart en de invoering van de Hulpkaart eind 2020 zijn hier voorbeelden van.

Voor de integrale aanpak van woonoverlast is een factsheet opgesteld zodat naast dat de samenwerkingspartners weten wie welke rol heeft het thema ook op structurele wijze wordt aangepakt.

De coördinator Ondernijning geeft uitvoering aan het Actieplan aanpak Ondernijning.

In de zomer van 2019 hebben inwoners van de gemeente Borne deel kunnen nemen aan de Veiligheidsmonitor 2019, de resultaten zijn gepresenteerd in juni 2020. Op basis van deze uitkomsten wordt in samenwerking met de netwerkpartners het Integraal veiligheidsbeleid 2017-2020 geactualiseerd en worden eind 2020 de nieuwe ambities en speerpunten aan de raad gepresenteerd.

Spoorveiligheid

- Het risicobewustzijn en kennis over het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen bij de inwoners van Borne wordt vergroot.
- Het aantal stremmingen op de spoorwegovergangen in de gemeente Borne wordt tot een minimum beperkt.
- Het verkeersgedrag van de weggebruikers in de gemeente is op positieve wijze veranderd.
- Met ProRail zijn afspraken gemaakt over maximale bereikbaarheid, minimale storingen, onbewaakte overwegen en minimale dichtligtijden.

- Daartoe worden in de komende vier jaar in overleg met Prorail zo mogelijk maatregelen genomen.

De stand van zaken is:

In 2020 zijn in het kader van LVO vrijliggende fietspaden op de overweg Deldensestraat aangelegd.

Van het NANO budget leggen we een spooronderdoorgang aan de buitenkant van Borne volgens het principe van buiten naar binnen. Ook leggen we een fietsonderdoorgang in de Bornerbroeksestraat aan die onderdeel uitmaakt van de F35.

4.1.2.8 Thema Werk en inkomen

Resultaten 2018-2022

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

- Participatiebeleid: doel is iedereen mee laten doen naar vermogen, bij voorkeur in de vorm van betaald werk of als zelfstandige. De werkgerelateerde uitstroom groeit jaarlijks met 15%.
- De vrijetijdseconomie leidt tot een groei van bestedingen en banen in Borne.
- De rol van de accountmanager bedrijven is samen met de BBO structureel geborgd.

De stand van zaken is:

Het actieprogramma Werk & Bijstand 2019-2022 is in het voorjaar 2019 vastgesteld. Dit programma beschrijft de concrete doelstellingen om te zorgen dat er zo min mogelijk mensen afhankelijk zijn van een uitkering. We streven naar een inclusieve arbeidsmarkt waarbij iedereen naar vermogen participeert, in samenwerking met het Werkplein Twente en de accountmanager bedrijven/dorpsmanager.

De inzet blijft gericht op het halen van de ambitie om 15% werkgerelateerde uitstroom te realiseren. Het huidige (maar ook het toekomstige) uitkeringsbestand heeft een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Vooral Jongeren, 55+ers, statushouders en personen die tot de Banenafpraak (VSO en Praktijkschool) behoren tot deze doelgroep. Zij hebben meer (individuele) begeleiding en ondersteuning nodig. Door te investeren in speciale arbeidsmarktcoaches bij de uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Midden Twente, krijgen ook zij een plek op de arbeidsmarkt en wordt hun zelfredzaamheid vergroot.

Met betrekking tot de Vrijetijdseconomie is er een nieuwe ontwikkeling in gang gezet. De afgelopen jaren is de Stichting Beleef Boeiend Borne (SBBB), in overeenstemming met de regisserende netwerkgedachte van de raad, mede verantwoordelijk geweest voor de aansturing van de toeristische vermarkting en productontwikkeling van Borne. De herontwikkeling van de VVV (minder balie, meer digitaal en samenwerking) is door de gemeentelijk taakstelling voor het Kulturhus in een stroomversnelling gekomen. Het digitale gastheerschap en de productontwikkeling wordt nu niet meer vanuit het Kulturhus verzorgd. De eerste stappen zijn gezet richting een samenwerkingsmodel (o.a. met BBO) met als insteek om de toeristische promotie te combineren met citymarketing (VVV is 'Visit Borne' en 'BorneKlopt' geworden: zie www.visitborne.nl). Belangrijk is om te onderkennen dat de Vrijetijdseconomie een groeiende economische sector is (waarde sector op Twentse economie is € 350 miljoen per jaar en ruim 20.000 banen, bron: Twente Marketing). Juist nu deze sector de afgelopen periode door de coronacrisis hard is getroffen is het van groot belang om te blijven investeren in de Vrijetijdseconomie.

4.1.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Solidair Borne gepresenteerd. Met name op de thema's Economie en Werk en Inkomen fluctueren de cijfers aan zowel de baten- als lastenkant. In het eerste geval gaat het om een administratieve regelgeving in het kader van de grondexploitatie de Veldkamp. Op het gebied van Werk en Inkomen gaat het om een incidentele baat en last vanuit de TOZO regeling.

Solidair Borne (€*1.000)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Cultuur en vrije tijd	393	426	410	410	410	410
Economie	719	3.363	3.428	3.496	3.565	3.565
Educatie	326	307	301	301	301	301
Gezondheid	0	4	0	0	0	0
Maatschappelijke participatie	444	198	198	198	198	198
Sport	743	963	915	819	819	819
Veiligheid	14	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	4.914	7.654	4.928	5.032	5.107	5.107
Totaal baten	7.552	12.914	10.179	10.255	10.399	10.399
Cultuur en vrije tijd	1.498	1.581	1.335	1.212	1.167	1.166
Economie	1.142	3.877	3.892	3.811	3.880	3.880
Educatie	1.973	2.929	2.483	2.372	2.151	2.146
Gezondheid	878	979	965	965	965	965
Maatschappelijke participatie	16.988	17.080	16.019	15.394	14.691	14.690
Sport	3.000	3.992	2.476	2.000	1.893	1.867
Veiligheid	1.578	1.750	1.677	1.687	1.687	1.687
Werk en inkomen	9.656	12.912	9.889	9.810	9.810	9.810
Totaal lasten	36.714	45.099	38.736	37.250	36.243	36.210
Totaal van baten en lasten	-29.162	-32.185	-28.558	-26.996	-25.844	-25.812
Toevoegingen aan reserves	484	485	30	30	30	30
Onttrekkingen uit reserves	470	658	30	30	30	30
Totaal reservemutaties	-13	173	0	0	0	0
Eindtotaal	-29.175	-32.012	-28.558	-26.996	-25.844	-25.812

4.2 programma

Duurzaam Borne

4.2.1 Wat willen we bereiken?

Ook lokaal ligt er een grote opgave op het gebied van duurzaamheid. Het is een containerbegrip, dat meer is dan het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen, CO₂-uitstoot en restafval. In deze raadsperiode willen we onze doelen concreet maken en stappen zetten om die doelen te bereiken.

Ons doelen zijn:

Wonen

De inwoners wonen in een betaalbare, nette en veilige woning.

Als indicator gebruiken we:

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor hun woning.

Deze indicator wordt opgenomen in de vragenlijst voor de Burgerpeiling van Waarstaatjegemeente in (najaar) 2019.

Mobiliteit

Inwoners kunnen makkelijk en veilig komen waar ze moeten zijn.

Als indicator gebruiken we:

Infrastructuur en bereikbaarheid

Het oordeel over de voorraad 'infrastructuur en bereikbaarheid' opgebouwd uit de indicatoren 'ontsluiting treinstations', 'ontsluiting hoofdwegen', 'laadpalen' en 'schone voertuigen', uitgedrukt in een score van 0 tot 100).

Bron: Telos - Duurzaamheidsbalans

Duurzaamheid

Inwoners leven in een duurzame, klimaatneutrale samenleving.

Als indicator gebruiken we:

Hernieuwbare energie

Het aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente.

Bron: Rijkswaterstaat - Klimaatmonitor

Omgeving

Inwoners leven in een schone, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving.

Als indicator gebruiken we:

Waardering buurt

De buurt als leefomgeving, uitgedrukt in een gemiddelde score van 1 (zeer onprettig) -10 (zeer prettig).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

4.2.2 Wat gaan we daar voor doen?

4.2.2.1 Thema Wonen

Resultaten 2018-2022

Wonen

- Een evenwichtige en toekomstbestendige woningvoorraad die past bij de woningvraag van de toekomst. Daarbij vooral kijkend naar specifieke doelgroepen als jongeren, ouderen en statushouders. Het gaat dan bijvoorbeeld niet alleen om levensloopbestendig bouwen, maar ook om aandacht binnen woonomgevingen voor kwetsbaren.
- Duurzaamheid moet de komende jaren ook bij “wonen” een duidelijker thema worden, waarbij particuliere initiatieven uitdrukkelijk in de afwegingen worden meegenomen.
- Concreet betekent dit voortdurend goed kijken of we de juiste woningen op de juiste plek realiseren.

De stand van zaken is:

Zowel lokaal als regionaal wordt er middels monitoring en behoefteonderzoek continu gelet op de behoefte, niet alleen in kwantitatieve, maar vooral ook in kwalitatieve zin. Het woningbouw aanbod wordt daarop zo goed mogelijk aangepast. Samen met Welbions heeft de gemeente Borne onderzoek gedaan naar de behoefte onder jongeren (enquête en inloopavond).

Met betrekking tot de kwantitatieve en de kwalitatieve behoefte, zijn en worden er op diverse niveaus afspraken gemaakt. Zo worden gezamenlijk met de provincie en de veertien Twentse gemeenten de regionale woonafspraken geactualiseerd, waarbinnen er minder op de kwantiteiten en meer op de kwaliteit zal worden afgewogen.

Ook de prestatieafspraken met Welbions en het Afwegingskader Woningbouw, dat in het kader van de Woonvisie 2018-2028 is opgesteld, worden geactualiseerd.

Bedoelde afspraken en acties zijn er op gericht om nu en in de toekomst de juiste woningen op de juiste plek te kunnen realiseren. Binnen de kwalitatieve afweging, speelt naast de behoefte en de ruimtelijke kwaliteit, ook duurzaamheid steeds een belangrijke rol.

De afspraken met ontwikkelaars in de Bornsche Maten zorgen er voor dat de 90 woningen, die wij jaarlijks in de Bornsche Maten mogen ontwikkelen, worden gehaald.

Op diverse kleinere locaties in het bestaand stedelijk gebied zijn initiatieven ingediend voor het ontwikkelen van woningen die een aantoonbaar aanwezige vraag in Borne faciliteren (levensloopbestendig, kleinere koopappartementen, etc.).

4.2.2.2 Thema Mobiliteit

Resultaten 2018-2022

Infrastructuur

- Een gemeentelijke verbindingsweg met ondertunneling.
- Een goede en duidelijke oplossingsvariant gekozen voor de verkeersproblematiek in Zenderen.
- Blijvende lobby voor knip in de rondweg.

De stand van zaken is:

De planologische procedure ten behoeve van de realisatie van de Verbindingsweg met spooronderdoorgang is gestart. De uitkomsten van de MIRT hebben ervoor gezorgd dat de planologische proceduren en de rest van het project van de Verbindingsweg 'on hold' is gezet.

Als resultaat van het MIRT onderzoek zijn de provincie Overijssel, gemeente Almelo en Borne gestart met de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de rondweg Zenderen (Vloedbeltverbinding), deze heeft midden 2020 ter inzage gelegen. De zienswijzen worden meegenomen in de Plan MER die eind 2020 gereed zal zijn. Op basis van de Plan MER zal het meest milieuvriendelijke alternatief naar voren komen. Begin 2021 zullen er bestuurlijke keuzes gemaakt worden welke rondweg er wordt aangelegd en wat de kosten voor de gemeente Borne zullen zijn.

Als vervolg van de studie naar de rondweg Zenderen moet ook gekeken worden wat de verkeerskundige effecten van een knip in de huidige rondweg zijn. Op basis van dit vervolg onderzoek zal een keuze nodig zijn of afwaarderen van de huidige N743 (zachte knip) of fysiek knippen.

Tevens wordt er, nu de Verbindingsweg mogelijk niet door gaat, onderzoek gedaan naar een mogelijk alternatief voor de onderdoorgang in de Verbindingsweg. Op het moment dat de rondweg Zenderen door gaat is de nut en noodzaak van de Verbindingsweg minder aanwezig. Om de spoorse doorsnijding veilig op te lossen is er wel een onderdoorgang nodig aan de buitenkant van Borne (omgeving Oonksweg). Dit onderzoek zal eind 2020 gereed zijn.

Fietsers en voetgangers

- Fietsplan is gereed en in uitvoering.
- Binnendorps deel F35 is afgerond, inclusief onderdoorgang Bornerbroeksestraat (stapsteen 3 van de Totaalvisie).
- Alle wijken zijn duurzaam veilig ingericht (inclusief 30 km zones).

De stand van zaken is:

Het fietsplan Borne is in voorbereiding, samen met de realisatie van de F35 binnen de bebouwde kom. Een belangrijke drager van de fietsinfrastructuur in Borne is de F35. Het plan is om de F35 de komende jaren binnen de bebouwde kom verder uit te werken en aan te leggen.

Het voorstel ligt nu voor om de reserves van de Totaalvisie in te zetten voor stapsteen 6 van de Totaalvisie namelijk de F35. Nu de provincie 80% subsidie geeft zorgen deze middelen voor de realisatie van de F35 binnen de bebouwde kom. Eind 2020 kunnen de voorbereidingen starten.

In de komende jaren nog enkele wegen in Borne als 30 km zone ingericht. Dit proberen we samen met de wateropgave te doen. Door deze werkwijze kan de inzet van nieuwe eigen middelen beperkt worden gehouden.

Gekeken gaat worden of Borne binnen de bebouwde kom in zijn geheel naar 30 km/uur kan. Deze afwaardering biedt kansen voor meer groen, waterberging, verkeersveiligheid voor fietsers en voetgangers. Doorgaand verkeer leiden we veilig over de rondwegen, bestemmingsverkeer over 30 km wegen.

De circulatie van verkeer en de bereikbaarheid van het centrum is belangrijk, in het nieuwe centrumplan zullen we tevens een circulatieplan opstellen. Fietsers en voetgangers krijgen prioriteit.

4.2.2.3 Thema Duurzaamheid

Resultaten 2018-2022

Duurzaamheid

- In 2030 is 30% van het gebruik van elektriciteit in Borne duurzaam opgewekt.
- In 2030 is 20% van de gebouwde omgeving in Borne aardgasvrij.
- De CO₂-uitstoot is in 2025 met 25% verminderd ten opzichte van 1990.
- Qua energiebesparing streven we in 2023 naar het niveau van energieverbruik van 1990. Van daaruit streven we naar een verdere jaarlijkse besparing van 2%.
- Qua energielabel zijn alle woningen in 2025 betrouwbaar gelabeld. Voor nieuwbouw gelden vanaf 2020 BENG normen (Bijna Energie Neutraal) en vanaf 2025 volledig energie neutraal. Gemeentelijk vastgoed en kantoren vereisen vanaf 2023 een Energielabel C.
- Gemiddeld produceren inwoners van Borne maximaal 120 kg restafval per persoon. Om dit te bereiken wordt het afvalbeleid gemonitord, geëvalueerd en (stapsgewijs) geoptimaliseerd (zonder lange termijnvisie los te laten). Scenario's met behoud van de zwarte afvalcontainer worden uitgewerkt. Voorlichting blijft essentieel.
- Binnen de Groene Poort blijven we inzetten op o.a. vergroting van het toeristische en recreatieve aanbod, plattelandsontwikkeling (behoud leefbaarheid) en verbetering van biodiversiteit.
- We voeren het vastgestelde plan van aanpak asbestdaken uit en onderzoeken hierbij de mogelijkheid van een stimuleringsregeling voor particulieren.

De stand van zaken is:

Om de ambitie van een energie neutrale gemeente in 2050 te realiseren heeft de raad gevraagd om in de eerste helft van 2019 een Energievisie voor Borne, inclusief een uitvoeringsplan, te kunnen vaststellen.

Het programmaplan Energietransitie Borne is in juli 2019 vastgesteld. Hierin is de ambitie van de raad vertaald in concrete acties. Op basis hiervan wordt gewerkt aan de Energievisie voor de gemeente Borne, in samenhang met het

Nationale Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategie voor Twente. Naar verwachting is Energievisie voor Borne medio 2021 gereed.

De Energievisie krijgt langs drie inhoudelijke pijlers vorm:

- Visie op Energiebesparing;
- Visie op de opwekking van duurzame elektriciteit uit zon en wind binnen de gemeente;
- Visie op de transitie van aardgas als bron van warmte voor de gebouwde omgeving naar duurzame alternatieve warmtebronnen.

Als rode draad door de visiepijlers loopt een communicatie- en participatiestrategie. De energietransitie heeft een grote impact op de bewoners en gaat iedereen raken. Wij willen daarom een heldere strategie formuleren hoe wij bewoners gaan informeren over en betrekken bij het transitieproces.

Conform het raadsakkoord (blijvend inzetten Groene Poort) is in de begroting 2020-2023 rekening gehouden met een structurele investering in de Groene Poort. De afgelopen jaren is ingezet op het versterken/behouden van het toeristisch recreatieve aanbod (routestructuren, hekwerken, bankjes, informatieborden, cultuurhistorische objecten en/of overige toeristische elementen en bezienswaardigheden), de deelname aan het samenwerkingsprogramma 'Groene Metropool Twente' (plattelandontwikkeling) en de gemeentelijke cofinanciering in projecten (o.a. POP3-Leader)

De maatschappelijke en sociaaleconomische uitdagingen voor de Groene Poort zijn groot: de omslag naar kringlooplandbouw, de aanleg en inpassing van regionale infrastructuur, de energieopgave, de vitaliteit van de dorpskernen Hertme en Zenderen, de waterbeschikbaarheid en de borging/versterking van de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit. Dat alles maakt een structurele investering noodzakelijk.

4.2.2.4 Thema Omgeving

Resultaten 2018-2022

Elhorst-Vloedbelt

- Uitgangspunt is dat ontwikkelingen op deze locatie de leefbaarheid en veiligheid in Zenderen en het buitengebied niet negatief beïnvloeden, maar juist bijdragen aan versterking hiervan.
- Dit is ook het uitgangspunt met betrekking tot het plan van de eigenaar Twence voor de realisatie van een mestvervaardingsinstallatie op de locatie Elhorst Vloedbelt. Als dit plan wordt doorgezet, moeten kansen worden benut voor de doorontwikkeling van deze locatie en moet de samenleving kunnen profiteren van de energieopbrengst.
- Waar dit mogelijk is en bijdraagt aan de leefbaarheid en veiligheid van Zenderen, zoeken wij de verbinding met infrastructuur en duurzaamheid, in het bijzonder de verkeersafwikkeling en bereikbaarheid van Zenderen en de werklocaties in Twente.
- Bij een nieuwe invulling van de Elhorst Vloedbelt is voor ons een voorwaarde dat op deze locatie -naast eventuele mestvervanding- geen nieuwe stortactiviteiten en/of opslag van afval c.q. vrijkomende materialen, zoals asbest, meer mogelijk is.

Vanwege de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2022 zal 2021 in het teken staan van het treffen de noodzakelijke voorbereidingen. Gelet op de financiële situatie van de gemeente Borne is er geen ruimte voor extra ambities.

4.2.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Duurzaam Borne gepresenteerd. Ook hier vallen de grote fluctuaties op binnen met name het thema Wonen aan zowel de baten- als lastenkant (jaarrekening 2019 afgezet tegenover de rest van de jaarschijven). Dit wordt veroorzaakt door de techniek achter de verantwoording en begroting rondom de grondexploitatie.

Duurzaam Borne (€*1.000)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Duurzaamheid	4.397	4.125	4.060	4.108	4.155	4.205
Mobiliteit	121	36	36	36	36	36
Omgeving	74	29	29	29	29	29
Wonen	1.125	7.673	7.796	6.518	9.911	9.911
Totaal baten	5.717	11.863	11.921	10.690	14.131	14.181
Duurzaamheid	4.540	4.221	4.010	4.047	4.107	4.167
Mobiliteit	1.926	2.278	2.215	2.279	2.226	2.210
Omgeving	2.590	2.571	2.510	2.510	2.510	2.510
Wonen	2.539	8.107	8.092	6.814	10.207	10.207
Totaal lasten	11.595	17.176	16.827	15.650	19.051	19.094
Totaal van baten en lasten	-5.878	-5.313	-4.906	-4.959	-4.919	-4.913
Toevoegingen aan reserves	320	497	138	138	138	497
Onttrekkingen uit reserves	815	1.868	160	357	184	113
Totaal reservemutaties	495	1.371	22	219	46	-384
Eindtotaal	-5.383	-3.942	-4.885	-4.741	-4.873	-5.297

4.3 programma

Verbindend Borne

4.3.1 Wat willen we bereiken?

We leven in een complexe wereld waarin alles met elkaar samenhangt. Toch is het niet vanzelfsprekend dat de verbinding wordt gemaakt tussen ontwikkelingen en onderwerpen die met elkaar samenhangen en die elkaar beïnvloeden. De gemeente -bestuur en organisatie- gebruikt regievoering, overheidsparticipatie, samenwerking en bestuurlijke vernieuwing om verbinding te maken en te houden met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

We roepen onze inwoners en organisaties op, om met ons mee te denken over het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en het nemen van initiatieven.

Onze doelen zijn:

Bestuur

Inwoners hebben vertrouwen in het gemeentebestuur waarmee ze samenwerken aan maatschappelijk opgaven.

Als indicatoren gebruiken we:

Vertrouwen in het bestuur

Het percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Samenwerking met inwoners

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met inwoners en organisaties en de mate waarin zij worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid (waardering 1-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Gemeente biedt ruimte voor initiatieven

Het percentage inwoners dat vindt dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Dienstverlening

Inwoners hebben makkelijk toegang tot gemeentelijke diensten, informatie en voorzieningen.

Als indicator gebruiken we:

Dienstverlening gemeente

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente (waardering 1-10).

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

Communicatie gemeente

Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente.

Bron: Burgerpeiling Waarstaatjegemeente

4.3.2 Wat gaan we daar voor doen?

4.3.2.1 Thema Bestuur

Resultaten 2018-2022

Stimuleren burger- en overheidsparticipatie

- De blanco paragraaf biedt ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving. Deze initiatieven worden getoetst aan de ambities van het Raadsakkoord en wanneer deze een positieve bijdrage leveren aan het bereiken van onze doelen, worden ze opgenomen in het Raadsakkoord.
- Deze initiatieven worden ondersteund vanuit de ambtelijke organisatie. Indien wenselijk worden één of meerdere raadsleden/commissieleden gelinkt aan het initiatief (o.a. afhankelijk van de omvang).
- Voor kansrijke initiatieven kan een budget beschikbaar worden gesteld om initiatieven aan te jagen. Initiatiefnemers worden hierbij ook ondersteund in het aanvragen van financieringsmogelijkheden bij externe partijen.
- In 2018 wordt een plan van aanpak 'Stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven' ontwikkeld, zodat vanaf begin 2019 gestart kan worden.

De stand van zaken is:

Het genoemde 'plan van aanpak stimuleren en ondersteunen burgerinitiatieven' is al eerder dynamisch en contextgedreven opgepakt met de lancering van www.mijnborneinitiatief.nl. Hierop staan inwonerinitiatieven en uitleg over hoe 'Borne' op haar eigen manier invulling geeft aan (overheids)participatie. De kaart:

- geeft inzicht in wat er allemaal vanuit inwonerskracht gebeurt in Borne, Hertme en Zenderen; - inspireert inwoners en biedt een wegwijzer om zelf dromen waar te maken;
- maakt duidelijk wie waar verantwoordelijk voor is.

Op de kaart staat ook hoe mensen met hun dromen aan de slag kunnen. Zelf aanpakken zonder hulp of de gemeente benaderen voor ondersteuning. Bij dat laatste kan ook de blanco paragraaf in beeld komen. Dit vraagt nog wel om het vervaardigen van een werkwijze. De gemeenteraad heeft op 12 mei 2020 de middelen voor het verankeren van overheidsparticipatie vrijgegeven. Vanaf nu kan daar dan ook pas een concrete invulling aan worden gegeven. De gelden van de blanco pagina zijn middels een initiatiefvoorstel vanuit de gemeenteraad op 30 juni 2020 voor dit lopende jaar gekoppeld aan de campagne 'Borne Beats Corona', waarmee de gemeenteraad ideeën van jongeren wil ophalen.

Bestuurlijke vernieuwing

- In de komende raadperiode wordt bestuurlijke vernieuwing beschouwd als twee met elkaar samenhangende processen, te weten:
 - optimalisering van het besluitvormend proces van de gemeenteraad, waarbij inwoners optimaal worden betrokken bij de totstandkoming van beleid (en uitvoering).
 - intensivering van activiteiten die bekend staan als overheidsparticipatie, bevorderen van inwonersinitiatieven en vormen van co-creatie en coproductie.

De stand van zaken is:

Bestuurlijke vernieuwing en ruimte bieden aan inwoners om mee te praten, is een voortdurend proces. Naast instrumenten als het BornePanel, gaat het ook om actief samenwerken met inwoners op diverse beleidsterreinen, zoals het ontwikkelen van de Energievisie. Bestuurlijke vernieuwing vraagt, naast betrokkenheid en inzet, om creatieve manieren van anders denken en anders doen. In 2021 geven wij uitvoering aan de motie van de gemeenteraad om samen met onze partners de toekomstvisie Dynamische dorpen te actualiseren.

Regisserende gemeente Borne

- In 2020 kijken we waar we staan in de organisatieontwikkeling en wat er dan nog nodig is aan ontwikkelingen.
- In 2020 stellen wij op basis van de gedane herijking een nieuwe en actuele startnotitie Omgevingswet op, waarbij we uitgaan van de maatschappelijke opgaven, financiële mogelijkheden en ambities in Borne. In 2020 hebben wij het implementatieproces helder en projectmatig ingevuld. Samenwerking, participatie, ruimte en vertrouwen geven staan centraal, de wettelijke verplichtingen vormen hierbij het vertrekpunt. Deregulering maakt deel uit van de implementatiestrategie.
- De inrichting van het gemeentehuis ondersteunt bestuur en organisatie bij bestuurlijke vernieuwing en de organisatieontwikkeling een voorstel komt eind 2020/begin 2021 in de raad.

De stand van zaken is:

Met het programma Organisatie en het nieuwe organisatiebesluit is de basis gelegd voor een wendbare gemeentelijke organisatie die zich telkens passend kan organiseren rondom elke opgave van de gemeente.

Voor de implementatie van de Omgevingswet heeft er een herijking van het huidige koersdocument plaatsgevonden. Op basis hiervan wordt een startnotitie Omgevingswet opgesteld met een helder en realistisch ambitieniveau. In de startnotitie ligt de focus voor de implementatie op beleid, instrumenten, bestuur & organisatie en digitalisering en ICT. De implementatie van de Omgevingswet is projectmatig afgebakend en ingevuld.

De huisvesting van het bestuur en de ambtelijke organisatie is een ambitie waarvoor geen extra middelen zijn begroot. Het college ontwikkelt een voorstel dat voor besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Regionale samenwerking

- De rol van gemeente als deelnemer en als opdrachtgever is voor alle samenwerkingsverbanden zowel ambtelijk als bestuurlijk gescheiden.
- Alle gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen zijn een keer geëvalueerd op basis van de Bornse 'cirkel van sturing'.

De stand van zaken is:

Het college ziet het belang van het scheiden van deze twee rollen, maar gaat daar pragmatisch mee om en hanteert geen strikte scheiding in personen.

Het tweede resultaat is om deze raadsperiode alle gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen te evalueren aan de hand van de Bornse cirkel van sturing. Hiervoor is in 2019 een verkenning gedaan met als uitkomst een uitvoeringsagenda (eind 2019) waarin de evaluaties zijn opgenomen. Op grond van de tussenbalans van het Raadsakkoord is geconcludeerd dat deze periode niet alle samenwerkingen geëvalueerd worden. Voor de transitie Regio Twente worden in 2021 de definitieve besluiten genomen.

4.3.2.2 Thema Dienstverlening

Resultaten 2018-2022

Servicekloket / Dienstverlening

- De verschillende organisaties op het gebied van hulp, welzijn, zorg en inkomen gaan onder één vlag samenwerken aan een gezamenlijk doel: zorgen dat inwoners in Borne zo lang mogelijk mee kunnen doen.
- In 2020 is er een fysiek, laagdrempelig, integraal servicekloket (Bornse Balie) gerealiseerd waar inwoners (maar ook professionals en vrijwilligersinitiatieven) terecht kunnen voor informatie-, advies-, hulp- en zorgvragen op het gebied van o.a. welzijn, hulp, zorg, opgroeien, vervoer, wonen, inkomen.
- Van het uitvoeringsprogramma dienstverlening en informatievoorziening realiseren we deze periode de volgende onderdelen: toegankelijk digitaal loket, archieven zijn digitaal beschikbaar, we voldoen aan informatieveiligheidseisen, we werken volledig digitaal. Het servicekloket sluit goed aan bij de verbouwplannen van de publiekshal (zie regisserende gemeente).

De stand van zaken is:

Organisaties op het gebied van hulp, welzijn, zorg en inkomen werken steeds meer samen, maar niet onder één vlag. Er is geen integraal servicekloket. Realisatie hiervan hangt samen met het programma organisatie en het huisvestingsvraagstuk. Vanuit het uitvoeringsprogramma dienstverlening en informatievoorziening is het toegankelijke digitaal loket gerealiseerd en zijn de archieven digitaal toegankelijk. Digitaal werken is nog niet volledig gerealiseerd. 70% van de werkprocessen is gedigitaliseerd. Als het om informatieveiligheid gaat zijn passende beheersmaatregelen op de meest risicovolle processen genomen die echter nog onvoldoende zijn geborgd.

4.3.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten zijn de reservemutaties binnen programma Verbindend Borne gepresenteerd.

Verbindend Borne (€*1.000)	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Bestuur	78	0	0	0	0	0
Dienstverlening	413	287	306	306	306	306
Totaal baten	491	287	306	306	306	306
Bestuur	1.866	1.257	1.230	1.221	1.221	1.221
Dienstverlening	1.088	1.052	1.078	1.098	1.076	1.055
Totaal lasten	2.954	2.308	2.307	2.319	2.297	2.276
Totaal van baten en lasten	-2.463	-2.021	-2.002	-2.013	-1.991	-1.970
Toevoegingen aan reserves	5.692	1.306	65	0	0	0
Onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	-5.692	-1.306	-65	0	0	0
Eindtotaal	-8.154	-3.326	-2.067	-2.013	-1.991	-1.970

4.4 programma

Borne Algemeen

4.4.1 Wat willen we bereiken?

Het uitgangspunt blijft een zelfstandige en financieel gezonde gemeente die blijft investeren in de Bornese gemeenschap. In de Kaderbrief 2021-2204 zijn de kaders en de koers voor de Programmabegroting 2021-2024 geformuleerd. In de begroting worden binnen deze kaders keuzes in opgaven en ambities gemaakt. Sinds 2018 zijn de (financiële) omstandigheden waarbinnen de resultaten uit het Raadsakkoord moeten worden gerealiseerd flink veranderd. Hierdoor zijn niet alle ambities van de gemeenteraad te realiseren. Dit accepteren wij. Wij zullen dan ook geen extra geld of capaciteit inzetten om resultaten als nog te halen. We zullen gemeentelijke belastingen en dit middel uitsluitend inzetten voor ontwikkelingen die rechtstreeks ten goede komen aan een groot deel van onze inwoners.

4.4.2 Wat gaan we daar voor doen?

4.4.2.1 Thema Middelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vastgesteld bestedingsdoel en zijn daarmee vrij besteedbaar.

Lokale heffingen

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een algemeen dekkingsmiddel. De tarieven worden jaarlijks bij het vaststellen van de belastingverordeningen gecorrigeerd voor inflatie op basis van de Macro

Economische Verkenningen (MEV) van het Centraal Plan Bureau (CPB). Een nadere toelichting op de lokale heffingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen. Daarnaast hebben reinigingsrechten, afvalstoffenheffing, rioolrechten en reclamebelasting hebben een vastgesteld bestedingsdoel.

Algemene uitkeringen

De ramingen binnen de algemene uitkering worden geactualiseerd op basis van de gemeentefondscirculaires van het rijk. Onderdelen van de raming zijn de aantallen van de verdeelmaatstaven, de uitkeringsfactor en de diverse integratie- en decentralisatie-uitkeringen.

Dividend

Jaarlijkse dividenden c.q. winstuitkeringen ontvangen we van onder andere Cogas, Enexis, Vitens, Bank Nederlandse Gemeenten, Crematoria Twente, Twente Milieu en Twence. Dividenden en winstuitkeringen begroten we op basis van historische gegevens en/of bestuursbesluiten. Voor de komende jaren wordt een lagere dividend verwacht. Hier wordt bij de analyse van wijzigingen (hoofdstuk 2.2.2) nader op ingegaan.

Saldo van de financieringsfunctie

Dit is het saldo van betaalde rente over de aangegane leningen en aangetrokken middelen in rekening courant minus de ontvangen rente over de uitzettingen. Kortom het verschil tussen betaalde en ontvangen rente.

Overhead

In de begroting zijn, conform het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de baten en lasten van overhead apart inzichtelijk gemaakt. Het BBV definieert overhead als 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'.

Overhead is hiermee min of meer hetzelfde als de klassieke bedrijfsvoeringsfuncties. Het betreft zowel materiële als personele kosten zoals het gemeentehuis, verzekeringen, opleidingen en automatisering en leidinggevenden en de meeste functies in de bedrijfsvoering.

Doorberekening aan grondexploitaties, voorzieningen en investeringen

In het BBV is voor de grondexploitaties, investeringen en voorzieningen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoorden van overheadkosten.

Toerekening overhead aan heffingen en tarieven

Overhead wordt betrokken bij de berekening van kostendekkende heffingen en tarieven. Deze berekening vindt extracomptabel (buiten de boekhouding om) plaats en maken onderdeel uit van de in dit onderdeel gepresenteerde kosten van overhead. Aan heffingen die 100% kostendekkend zijn wordt overhead toegerekend. Deze toerekening heeft geen invloed op het overzicht 'Overhead'.

Vennootschapsbelastingplicht (Vpb)

Sinds 1 januari 2016 zijn overheden vennootschapsbelastingplichtig voor die activiteiten waarbij zij optreden als ondernemer. Hiertoe heeft de gemeente Borne haar gemeentelijke activiteiten laten beoordelen of deze wel of niet vennootschapsbelastingplichtig zijn. De verwachting is dat de Vpb-afdracht nihil zal zijn.

Onvoorzien

De wettelijk verplichte post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor uitgaven die door het college gedaan kunnen worden en onuitstelbaar en onvermijdbaar worden aangemerkt en waarvoor in de begroting verder geen raming is opgenomen. Voor deze onvoorzien uitgaven neemt Borne € 64.000 op in de begroting. Indien de uitgave een structureel karakter heeft dan worden de meerjarige consequenties bestuurlijk afgewogen.

4.4.2.2 Thema Vastgoed

De gemeente exploiteert een kostendekkende vastgoedportefeuille die aansluit op de maatschappelijke vraag.

4.4.2.3 Thema Bedrijfsvoering

In 2021 sturen we op ambities met behulp van een concernjaarplan. Daarbij gaat het over sturing op alle niveaus gericht op doelgerichtheid, focus en samenhang: helderheid over wat de organisatie oppakt en wat niet en gefocust werken aan de zaken die wel worden opgepakt. Een aantal belangrijke onderdelen voor 2021 zijn:

- Concernjaarplan 2021 (sturen in ambities versus capaciteit);
- Optimaliseren van processen (efficiëntie en borgen van informatie) en data analyse (lerende organisatie);
- Ontwikkeling van managementinformatie (gerichter presteren met meer focus);
- Uitvoeren budgethouderschap (doelen realiseren binnen beschikbare middelen);
- Sociaal domein, processen en managementinformatie (vanuit het vervolgtraject 'DOEN, met nieuw elan');
- Personeelsbeleid (wendbare en lerende organisatie, zie hieronder bij personeel).

4.4.3 Wat gaat het kosten?

In onderstaande tabel zijn de baten en lasten van zowel het programma als de onderliggende thema's weergegeven. Na het saldo van de baten en lasten, zijn separaat de Algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien, overhead en vennootschapsbelasting weergegeven. Tot slot zijn de reservemutaties binnen programma Borne Algemeen gepresenteerd.

Borne Algemeen (€*1.000)						
	Jaarrekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Middelen	0	0	0	0	0	0
Vastgoed	183	268	118	118	118	118
Totaal baten	183	268	118	118	118	118
Middelen	70	1.164	1.890	2.348	3.648	4.010
Vastgoed	513	1.402	380	474	449	433
Totaal lasten	583	2.566	2.270	2.822	4.097	4.442
Totaal van baten en lasten	-400	-2.298	-2.152	-2.705	-3.979	-4.325
Algemene dekkingsmiddelen	38.881	40.651	42.925	42.741	43.482	44.124
Onvoorzien	0	64	64	65	65	65
Overhead	6.155	8.418	6.772	6.779	6.618	6.554
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Totaal	32.726	32.169	36.089	35.897	36.799	37.506
Toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen uit reserves	10.386	1.883	711	634	279	279
Totaal reservemutaties	10.386	1.883	711	634	279	279
Eindtotaal	42.712	31.753	34.648	33.826	33.099	33.461

5 Paragrafen

5.1 paragraaf

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne. Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in december 2020.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers dienen te worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (zoals de OZB) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende de lokale heffingen tenminste te bevatten:

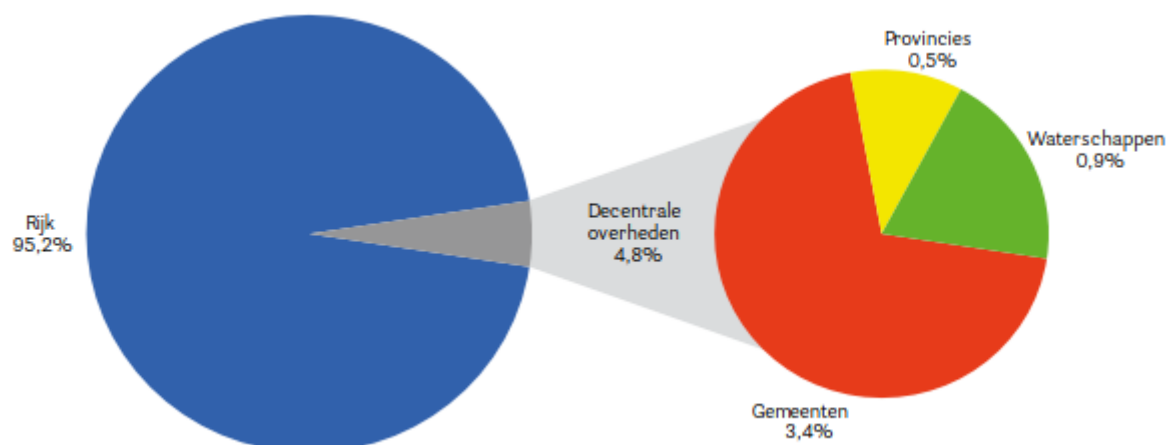
- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne.

5.1.1 Inkomsten

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2020 3,4% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 4,6% voor hun rekening, de rijksoverheid 95,2%. Het aandeel van de gemeente Borne aan ontvangen belastingen en retributies bedraagt in dit geheel €12,1 miljoen.

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2020

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de inkomsten gemeentelijke heffingen.

Categorie	Soort belasting	Begroting 2021
Algemene belastingen	OZB	7.275
	Reclamebelasting	169
Saldo algemene belastingen		7.444
Bestemmingsbelastingen	Rioolheffing	1.763
	Afvalstoffenheffing	2.009
Saldo bestemmingsbelastingen		3.772
Leges en rechten	Leges burgerzaken	184
	Leges omgevingsvergunning	436
	Leges overig	72
	Begraafplaatsrechten	122
	Marktgeden	46
Saldo leges en rechten		860
Totaal		12.075

5.1.2 Beleid

Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en –regelingen;
- het coalitieakkoord 2018-2022;
- landelijke wet- en regelgeving.

Hervorming lokaal belastinggebied

Het kabinet heeft 24 juni 2016 de Tweede Kamer geïnformeerd over de mogelijke herziening van het lokaal belastinggebied. Het kabinet schetst de knelpunten en mogelijke oplossingen, maar de te maken keuzes worden overgelaten aan het nieuwe kabinet. In het regeerakkoord van Rutte III komt de mogelijke herziening en/of uitbreiding van het lokaal belastinggebied niet aan de orde.

De staatssecretaris van Financiën heeft op 18 mei 2020 het synthesrapport 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' aan de Tweede Kamer aangeboden. Het rapport over de uitbreiding bevat meerdere varianten en ondersteunt de door de VNG uitgesproken wens om te komen tot een uitbreiding van het eigen belastinggebied. De volgende kabinetsformatie is hét moment om op te koersen om e.e.a. in beleid om te zetten. In de komende periode zal de VNG in samenspraak met de leden - mede op basis van dit rapport - de koers uitzetten om een kleinere financiële afhankelijkheid te realiseren. Dit betekent een mogelijke korting op het Gemeentefonds.

Zonnepanelen

De WOZ-waarde wordt bepaald op basis van de Wet WOZ. Op de uitvoering van deze wet door gemeenten wordt toegezien door de Waarderingskamer. Jaarlijks controleert de Waarderingskamer of GBTwente de wet uitvoert conform de wettelijke bepalingen. Bij de waardebepaling moet de onroerende zaak worden gewaardeerd. De waarde in het economisch verkeer wordt bepaald op basis van marktgegevens. Tot de onroerende zaak behoren ook eventuele zonnepanelen. GBTwente heeft dus geen beleidsvrijheid om zonnepanelen niet in de waarde te betrekken. In hoeverre de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed zijn op de waarde, blijkt uit de beschikbare marktinformatie. Uit de permanente marktanalyse tot nu toe is niet gebleken dat de aanwezigheid van zonnepanelen van invloed is op de verkoopwaarde.

Mocht het in de toekomst zo zijn dat uit onze permanente marktanalyse blijkt dat de aanwezigheid van zonnepanelen wel van invloed is op de verkoopwaarde, dan heeft een gemeente bij een positieve invloed de mogelijkheid een facultatieve vrijstellingsbepaling op te nemen. GBTwente zal dan per object met zonnepanelen moeten bepalen wat de waarde is van de zonnepanelen op basis van levensduur, kwaliteit, aantal, ligging, etc.

Amendement Omtzigt

De Gemeentewet maakt voor de OZB onderscheid tussen woningen en niet-woningen. Eigenaren van woningen worden in de OZB-eigenarenheffing betrokken, de gebruikers van woningen betalen geen OZB en de eigenaren en gebruikers van niet-woningen betalen respectievelijk de OZB eigenaren niet-woning en gebruikersheffing niet-woning. Beide tarieven voor niet-woningen zijn hoger dan het eigenarentarief voor woningen. Sportvelden, dorpshuizen, sportkantines, dorps- en buurthuizen worden voor de OZB aangemerkt als niet-woning en worden dienovereenkomstig in de belastingheffing betrokken. Een aantal gemeenten compenseert buiten de belastingheffing om de OZB geheel of gedeeltelijk of overweegt dit te doen.

In het Belastingplan 2019 is het zogenaamde amendement Omtzigt opgenomen waardoor artikel 220f van de Gemeentewet per 1 januari 2019 is gewijzigd in die zin dat voor - nader door de gemeente te bepalen - sociaal behartigende instellingen niet de hoge niet-woning tarieven kunnen gelden, maar het woningtarief.

In de OZB-verordening van een gemeente kan (het amendement biedt de mogelijkheid om dit te doen, het is niet verplicht) een bepaling opgenomen worden strekkende tot het toepassen van het woningtarief voor nader te bepalen onroerende zaken.

De toelichting op het amendement en de wettekst zijn op onderdelen tegenstrijdig en niet duidelijk. Wij volgen de ontwikkelingen en zolang er geen duidelijkheid is, is het advies vooralsnog geen gebruik te maken van de wetswijziging.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2022 treedt de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking. Hierdoor kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Toch zijn er een aantal zaken die wel gaan veranderen:

- Nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager
- Gemeentelijke kosten verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer)

De VNG vraagt met de notitie 'Discussie-leidraad leges en de stelselwijziging Omgevingswet' aandacht voor het onderwerp en het belang voor gemeenten om hier - op basis van de eigen keuzes - over na te gaan denken. Ook worden suggesties gedaan voor de onderwerpen. Zij vragen gemeenten om hierover met hen van gedachten te wisselen. Via de regionale implementatiecoaches (RIO's) zullen er (digitale) discussies-sessies worden opgezet, om deze materie samen verder uit te diepen.

Bezwaar en beroep bij kwijtschelding

Op dit moment is er geen bezwaar mogelijk tegen een beschikking uitstel van betaling. Tegen een beschikking kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is nu administratief beroep bij het college mogelijk. In de toekomst is in beide gevallen eerst bezwaar bij de invorderingsambtenaar mogelijk en is daarna de fiscale rechter bevoegd (rechtbank in eerste aanleg, gerechtshof in hoger beroep en Hoge Raad in cassatie). Wanneer deze landelijke wijziging in werking treedt is nog niet bekend.

Gebruiksoppervlakte Wet WOZ

Met ingang van 2020 is voor alle woningen in de gemeente de gebruiksoppervlakte gebruikt om de WOZ-waarde te bepalen. Tot 2020 gebruikten we de bruto inhoud. De Waarderingskamer heeft gesteld dat alle woningen in Nederland op 1 januari 2022 gewaardeerd dienen te worden op basis van de gebruiksoppervlakte. Dit omdat veel andere instanties ook de gebruiksoppervlakte gebruiken, zoals makelaars, taxateurs en woningbouwverenigingen. Met de gebruiksoppervlakte wordt de grootte van de woningen bepaald. Alle professionele organisaties gebruiken hiervoor dezelfde meetinstructies (meetinstructie gebruikersoppervlakte woningen juli 2019) waardoor de onderlinge vergelijkbaarheid wordt vergroot.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat zoveel mogelijk wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De voor 2021 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan wordt uitgegaan van 1% In 2021 zullen de OZB-tarieven nog eens extra worden verhoogd met 9,75%.

5.1.3 Overzicht

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. De opbrengsten van de belastingen en overige heffingen worden in beginsel alleen aangepast aan de inflatiecorrectie. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2021 in Borne zullen worden geheven zijn:

1. Ongebonden belastingen
 - 1.1. Onroerendezaakbelastingen
 - 1.2. Reclamebelasting
2. Gebonden belastingen
 - 2.1. Afvalstoffenheffing
 - 2.2. Leges en rechten
 - 2.3. Rioolheffing

5.1.3.1 Onroerendezaakbelasting

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting, er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

In de meicirculaire gemeentefonds 2019 is aangekondigd dat het Rijk met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark wordt afgestapt van de afspraak dat de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerende zaakbelasting (ozb, de macronorm).

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, worden meegenomen in het volgende belastingjaar. Belastingplichtigen zijn eigenaren van woningen; eigenaren van niet-woningen; gebruikers van niet-woningen. Indien iemand zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, dan betaalt hij of zij beide belastingen.

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die met de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaarde bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB opbrengst daalt.

De tariefaanpassing op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt heeft voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Immers, een gemiddeld vastgoedobject volgt de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

5.1.3.2 Reclamebelasting

Op grond van artikel 227 van de Gemeentewet kunnen gemeenten reclamebelasting heffen. Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Het gaat om aankondigingen in letters, symbolen, voorwerpen kleuren of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken. De reclamebelasting is in overleg met ondernemers ingevoerd. Besloten is om de opbrengst van de reclamebelasting, na aftrek van de kosten, beschikbaar te stellen voor de verbetering van leefbaarheid, veiligheid en attractiviteit van winkelgebieden en bedrijventerreinen.

5.1.3.3 Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens. De inzameling van afval wordt sinds 1996 uitgevoerd door Twente Milieu. De verwerking van met name restafval en GFT vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen wordt betaald uit de afvalstoffenheffing.

Sinds 1 januari 2020 werkt Borne met Diftar. Diftar staat voor gedifferentieerde tarieven. Dit houdt in dat inwoners naast een vast bedrag, per keer betalen voor het ledigen van hun grijze restafvalcontainer of voor het wegbrengen van afval naar een ondergrondse restafvalcontainer. Dit volgens het principe 'afval scheiden loont'. Afvalstoffenheffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel waarvoor de gemeente een wettelijke plicht tot inzameling heeft en de inzamelverplichting ook nakomt.

Afvalstoffenheffing		2021
(*€1.000)		
Lasten taakvelden	Afval	1.739
	Inkomensregelingen	124
Baten taakvelden exclusief heffingen	Afval	-239
Toe te rekenen kosten	Overhead	60
	BTW	325
Totale kosten		2.009
Opbrengst heffingen		-2.009
Totale baten		-2.009
Dekkingspercentage		100,0%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld afval (€ 1,7 miljoen). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Omdat er ook bedrijfsafval op het taakveld is opgenomen worden niet alle kosten van het taakveld meegenomen. Dit is inclusief de kosten voor de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken het versturen van aanslagen aan de juiste personen.

Daarnaast begroten wij € 60.000 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

5.1.3.4 Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing. De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen aanwijsbare tegenprestaties tegenover.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioelstelsel. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken. Vervolgens gaan wij in op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Rioolheffing (*€1.000)		Begroting 2021
Lasten taakvelden	Riolering	1.338
	Inkomensregelingen	67
	Verkeer en vervoer	46
	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	91
Baten taakvelden exclusief heffingen	Riolering	-50
	Toe te rekenen kosten	
	Overhead	148
	BTW	171
Totale kosten		1.810
Opbrengst heffingen		-1.810
Totale baten		-1.810
Dekkingspercentage		100,0%

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld riolering (€ 1,3 miljoen). De kosten zitten vooral in daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater, inclusief de kosten voor de heffing en invordering van de rioolheffing.

Daarnaast begroten wij € 148.000 voor het taakveld overhead. Dit zijn kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Rioolaansluitrecht

De wettelijke basis voor het heffen van het rioolaansluitrecht ligt in artikel 229 van de Gemeentewet. In het rioolaansluitrecht worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten pand.

5.1.3.5 Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Leges en rechten (*€1.000)		Begroting 2021
Lasten taakvelden	Burgerzaken	803
	Verkeer en vervoer	10
	Wonen en bouwen	793
Baten taakvelden exclusief heffingen	Verkeer en vervoer	4
	Wonen en bouwen	2
Toe te rekenen kosten	Overhead	1.534
Totale kosten		3.145
Opbrengst heffingen	Burgerzaken	-184
	Verkeer en vervoer	-12
	Wonen en bouwen	-450
Totale baten		-646
Dekkingspercentage		20,5%

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginsel. Dat is een aparte beleidsmatige afweging. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met enig algemeen rechtsbeginsel.

De mogelijkheden tot kruissubsidiëring zijn door de komst van de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) beperkter geworden. De EDR maakt kruissubsidiëring binnen een cluster van samenhangende vergunningstelsels mogelijk. Dit betreft alleen de diensten aan dienstverrichters waarop de EDR van toepassing is (titel 3 van de Legesverordening). De wetgever heeft hierin geen aanleiding gezien om artikel 229b van de Gemeentewet te wijzigen. De EDR doorkruist daarmee de wettelijke regeling van artikel 229b Gemeentewet.

Bij de introductie van de Wabo in 2010 (omgevingsvergunning, zie Titel 2 van de Legesverordening) ging de wetgever ervan uit dat kruissubsidiëring tussen het cluster omgevingsvergunning en andere in de legesverordening opgenomen dienstverleningen niet mogelijk is. De wens van de wetgever is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd, zodat in principe artikel 229b van de Gemeentewet onverkort geldt. Wij gaan echter uit van maximaal 100% kostendekkendheid binnen titel 2.

Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

5.1.3.6 Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten (*€1.000)		Begroting 2021
Lasten taakvelden	Begraafplaatsen en crematoria	275
Totale kosten		275
Baten taakvelden exclusief heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-
Opbrengst heffingen	Begraafplaatsen en crematoria	-122
Totale baten		-122
Dekkingspercentage		44,2%

5.1.3.7 Marktgeden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

In totaal verwachten we het komende jaar € 50.000 aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij uit op welke taakvelden wij deze kosten zullen maken.

Marktgeden (*€1.000)		Begroting 2021
Lasten taakvelden	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	41
Toe te rekenen kosten	Overhead	9
Totale kosten		50
Baten taakvelden exclusief heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-
Opbrengst heffingen	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-46
Totale baten		-46
Dekkingspercentage		92,7%

5.1.4 Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2021:

Woonlasten	2018	2019	2020	2021
OZB Eigenaar	358	381	397	p.m.
Afvalstoffenheffing	213	212	251*	p.m.
Rioolheffing	174	177	165	p.m.
Totale woonlasten	744	769	813	p.m.

*vanwege de overgang naar diftar, wordt hier het basistarief van €141,36 plus het maximale aantal ledigingen weergegeven, zoals deze door het COELO zijn geïnventariseerd.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (kortweg COELO) berekent jaarlijks per gemeente de belastingdruk. Uit hun publicatie "Atlas van de lokale lasten 2020" blijkt dat voor de veertien Twentse gemeenten de woonlasten voor een gemiddeld meerpersoonshuishouden als volgt zijn weer te geven:

bruto woonlasten eigenaar-gebruiker woning	éénpersoons- huishouden		meerpersoons- huishouden		stijging in % tov 2019	
	2019	2020	2019	2020	1-pers	meerpers
Almelo	808	839	808	839	3,8	3,8
Borne	769	786	769	813	2,3	5,8
Dinkelland	744	752	769	778	1,1	1,2
Enschede	773	797	808	832	3,1	3,0
Haaksbergen	778	847	829	898	8,9	8,4
Hellendoorn	718	859	836	905	19,6	8,3
Hengelo	743	705	817	729	-5,0	-10,7
Hof van Twente	746	748	778	778	0,3	0,1
Losser	792	860	817	887	8,6	8,6
Oldenzaal	637	669	662	698	5,0	5,4
Rijssen-Holtén	579	590	620	632	1,8	1,9
Tubbergen	666	678	692	705	1,9	1,9
Twenterand	710	745	745	780	4,9	4,7
Wierden	626	755	763	781	20,7	2,4
Overijssel	708	737	743	766	4,1	3,1
Nederland	672	705	740	776	4,9	4,9

5.1.5 Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de ozb, riool- en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen;
- Voor het vaste bedrag en voor een gedeelte van het variabele deel (ledigingen) wordt voor de afvalstoffenheffing kwijtschelding verleend. Voor de rioolheffing wordt alleen kwijtschelding verleend voor een grondslag < 500 m3.
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm;
- Ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijkgesteld met particulieren;
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit en;
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid is voor 2021 uitgegaan van een totaalbedrag van € 190.000. Hierbij gaat het om €123.500 voor Afvalstoffenheffing, € 0 voor OZB en € 66.500 voor Rioolheffing. De gederfde inkomsten voor de riool- en afvalstoffenheffing worden gecompenseerd via een verhoging van het tarief van de betreffende heffing.

5.2 paragraaf

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen brengen we het weerstandsvermogen in kaart. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken, de beschikbare weerstandscapaciteit, om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. De financiële kengetallen geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken. Aan de basis van deze paragraaf liggen de Nota risicomangementbeleid en de Nota reserves, voorzieningen en weerstandsvermogen.

De kanttekeningen, onzekerheden en risico's zoals weergegeven in de kaderbrief maken wel onderdeel uit van deze paragraaf maar komen er door de wijze van presenteren niet altijd expliciet in naar voren. Daarom wordt hier eerst op ingegaan.

Kaderstelling

Stelpost beleidsontwikkeling

De stelpost beleidsontwikkeling is ingezet om te kunnen blijven investeren en toch een financieel gezonden gemeente te zijn. Dit betekent dat er geen vrije ruimte meer beschikbaar is voor nieuwe ontwikkelingen. Voor alles geldt dat bestaand beleid dient te worden beëindigd als er nieuw beleid dient te komen.

Bezuinigingen

We zijn optimistisch over het realiseren van de vastgestelde bezuinigingsopgaven, maar we kunnen niet met zekerheid zeggen dat ze volledig en tijdig worden gerealiseerd. De raad wordt voor de begrotingsbehandeling geïnformeerd over de voortgang en concretisering van de bezuinigingsopgaven. Wat betreft de bezuinigingen op het Sociaal Domein is er een apart traject afgesproken waarbij in de komende periode uitgebreid wordt stilgestaan op hoe de bezuinigingen worden gerealiseerd.

Herverdeling gemeentefonds

We hebben in deze begroting middelen gereserveerd voor de herverdeling van het gemeentefonds. Of dit toereikend is, is op dit nog onduidelijk.

Corona

Het Rijk compenseert ons voor de directe effecten van de coronacrisis. De indirecte effecten van de crisis zijn nog onzeker. De vraag naar zorg en het aantal uitkeringsgerechtigden kan toenemen.

Ambities

Doordat de ambities uit 'Keuzes voor Borne' doorgaan betekent het ook dat de middelen die voor de dekking van deze ambities zorgen overeind blijven. De ambities worden deels, maar zeker niet volledig, gefinancierd door een OZB-stijging. Afgesproken is bij het vaststellen van de vorige begroting een OZB-stijging van 20% in 2021 ten opzichte van 2019 en een extra OZB-stijging van 1,75% voor het Wooldrik.

De ambities Onderwijshuisvesting en 't Wooldrik zullen met de raad besproken worden in december 2020 (mits volledig en juist bevonden door het College). Voor de Spoorse doorsnijding geldt hetzelfde, maar op een later moment. Hetzelfde geldt voor de twee ambities die niet structureel verankerd zijn in deze begroting: de huisvesting voor bestuur en organisatie en het voormalig AZC.

Overig

Het programma organisatie is nog in uitvoering, de structurele effecten van dit programma zijn momenteel nog niet te overzien. Daarnaast zijn de extra rijksmiddelen voor jeugdhulp in 2020 en 2021 met instemming van de provincie structureel opgenomen in de begroting. Het is onzeker in hoeverre deze gelden daadwerkelijk structureel worden gemaakt.

5.2.1 Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Borne acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Risico-inventarisatie (*€ 1.000)	
Grote risico's	16.050
Overige risico's	6.641
Totaal	22.691

In 2020 zijn de in 2019 geïnventariseerde risicoprofielen geactualiseerd. De top 10 risico's van zowel de lijnorganisatie en projecten als de grondexploitatie worden hieronder weergegeven:

Grondexploitaties	Risico	Kans	Maximaal financieel gevolg (* €1.000)
Bornsche Maten	Een situatie waar sprake is van stagnatie in de gronduitgifte door een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	50%	6.100
Westermaat De Veldkamp	Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	50%	1.600
Olde Engberink	Toekomstige regionale afspraken die leiden tot schrappen verdere verkoop nog uit te geven kavels en deze terug te brengen naar agrarische bestemming	30%	2.550
Bornsche Maten	Scopewijzigingen in het projectplan: Wanneer "De Knip" in de Rondweg niet wordt gerealiseerd zijn er schadeclaims te verwachten.	50%	1.000
RBT	"Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	50%	590
Bornsche Maten	Het mogelijk niet kunnen voldoen aan de contractuele verplichtingen richting diverse private partijen. Er is een kans dat niet alle aangegane verplichtingen kunnen worden nagekomen en hiervoor een schadevergoeding moet worden betaald.	70%	400
Bornsche Maten	Extra archeologisch onderzoek: Binnen het plangebied liggen enkele verdacht locaties. Afhankelijk van wat er deze locaties wordt gevonden kan het huidige budget worden overschreden.	50%	500
Kollergang	Een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	30%	810
Bornsche Maten	"Onvoldoende dossiervorming met mogelijke financiële gevolgen voor de gemeente. "	30%	500
Olde Engberink	Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt.	50%	275

Lijn- en projectorganisatie	Risico	Kans	Maximaal financieel gevolg (* €1.000)
WMO en Jeugd	Decentralisaties: De ingeboekte ombuiging voor de periode 2021-2023 op WMO en Jeugdzorg wordt niet gerealiseerd.	30%	2.000
Strategisch project: Verbindi	Verbindingsweg/onderdoorgang kan niet gerealiseerd worden binnen eigendomsgrens (na verwerving)	25%	500
Bedrijfsvoering: inkoop	De aanbestedingsrichtlijnen worden niet voldoende nageleefd.	90%	100
Strategisch project: Verbindi	Grondwaterstanden blijken in werkelijkheid anders dan aangenomen.	35%	250
WMO en Jeugd	Decentralisaties: Autonome groei van de vraag naar jeugdzorg en WMO.	20%	400
Fysieke leefomgeving	Achterstand in groot onderhoud en het niet tijdig vervangen van gemeentelijke kapitaalgoederen.	15%	500
Concern control en kwaliteit	Privacy: Onzorgvuldig / onrechtmatig verwerken van persoonsgegevens.	75%	100
Bedrijfsvoering	CORONA - Verminderde inzet personeel en wegvallen cruciale rollen/funcities binnen de afdeling zijn moeilijk vervangbaar (ivm specifieke kennis vaardigheden)	50%	150
Strategisch project: Verbindi	Tijdens realisatie aantreffen van onvoorziene objecten in de bodem (archeologische vondst, verontreinigingen, etc.)	25%	250
Bedrijfsvoering: financiën	Er worden verplichtingen aangegaan (al dan niet vanuit inkoop en aanbesteding) zonder dat er een geldend contract aan ten grondslag ligt.	50%	100

Op basis van de ingevoerde risico's is vervolgens een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag (€ 22.691.000 - zie tabel 1) ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Onderstaande tabel toont de resultaten van de risicosimulatie. Hieruit volgt dat 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 7.755.043 (benodigde weerstandscapaciteit).

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag (*€1.000)
5%	1.367
10%	1.709
15%	1.988
20%	2.246
25%	2.492
30%	2.739
35%	2.993
40%	3.253
45%	3.528
50%	3.835
55%	4.164
60%	4.534
65%	4.951
70%	5.413
75%	5.930
80%	6.507
85%	7.095
90%	7.755
95%	6.651

5.2.2 Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Borne bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Risico's	Weerstandscapaciteit
Bedrijfsproces	Algemene Reserves
Financieel	Post onvoorzien
Imago / politiek	
Informatie / strategie	
Juridisch / Aansprakelijkheid	
Kennisbank	
Letsel / veiligheid	
Materieel	
Milieu	
Personeel / arbo	
Product	
Weerstandsvermogen	

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Weerstandsvermogen (* €1.000)	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Beschikbaar	10.034	10.150	10.578	10.997
Benodigd	7.755	7.755	7.755	7.755
Ratio	1,3	1,3	1,4	1,4

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Op basis van de werkelijke realisatie muteren deze cijfers.

De tekorten bij de bestuursrapportage en de keuzes om tot een sluitende begroting te komen leiden tot een wijziging van ons weerstandsvermogen. Bovenstaand overzicht is gebaseerd op de door uw raad vastgestelde Kaderbrief 2021-2024. Door BBV-regelgeving en de lage rentestand zijn de bestemmingsreserves De Veste en de Verbindingsweg niet meer in deze omvang noodzakelijk. De bedragen in deze reserves kunnen vrijvallen ten gunste van de algemene reserves. Het gaat hier om € 6,3 miljoen die in de bestemmingsreserve verbindingsweg zit en om € 4,3 miljoen in de bestemmingsreserve De Veste. De vrijval van deze bestemmingsreserves heeft een positief effect op het weerstandsvermogen.

WAARDERINGSNORM		Ratio	
Categorie		van	tot
A	Uitstekend	> 2,0	
B	Ruim voldoende	1,4	2,0
C	Voldoende	1,0	1,4
D	Matig	0,8	1,0
E	Onvoldoende	0,6	0,8
F	Ruim onvoldoende		< 0,6

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio. Hieruit blijkt dat het ratio van gemeente Borne in klasse C oplopend naar klasse B valt. Dit duidt op een voldoende tot ruim voldoende weerstandsvermogen.

5.2.3 Kengetallen

Onderstaand worden de financiële kengetallen toegelicht.

Signaleringswaarden kengetallen		Laag risico	Neutraal risico	Hoog risico
		< 90%	tussen 90% en 130%	> 130%
1.a	Netto schuldquote	< 90%	90% 130%	> 130%
1.b	Netto schuldquote	< 90%	90% 130%	> 130%
2.	Solvabiliteitsratio	> 50%	20% 50%	< 20%
3.	Grondexploitatie	< 20%	20% 35%	> 35%
4.	Structurele exploitatieruimte	> 0%		< 0%
5.	Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95% 105%	> 105%

Netto schuldquote

Dit cijfer geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossing op de exploitatie drukken. Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Het eerste jaar zit de gemeente Borne boven deze maximum norm, door de in verhouding grote grondexploitaties. Binnen de kengetallen wordt onderscheid gemaakt ten aanzien van de schuldquote inclusief en exclusief doorverstrekte leningen. Aangezien onze gemeente geen lening doorverstreckt zijn beide kengetallen gelijk.

Solvabiliteit

Dit cijfer drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Het solvabiliteitspercentage ligt meerjarig rond de 15%, dit betekent dat Borne naar verhouding weinig eigen vermogen heeft en daarbij een hoog risico heeft in de mate waarin het kan voldoen aan haar financiële verplichtingen.

Grondexploitaties

Dit cijfer geeft aan hoe groot de grondexploitatie is ten opzichte van de totaal geraamde baten. De boekwaarde van de grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor de grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren betreft. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Het percentage van de grondexploitaties ligt in Borne fors hoger dan de hierboven gestelde norm, dit houdt in dat Borne meer risico loopt op het niet verkopen van kavels waarbij de gronden al wel bouwrijp zijn gemaakt.

Omdat de gemeente Borne voor twee grondexploitaties samenwerkt met de gemeente Hengelo zijn de kengetallen op twee manieren gepresenteerd. Het eerste percentage is gebaseerd op de grondexploitatie waarbij de Veldkamp en Wijkerslocatie oude Engeberink in zijn totaliteit is opgenomen. Daarnaast is nog het percentage weergegeven waarbij alleen het aandeel van Borne wordt meegerekend.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte. Voor 2021 staat dit percentage op -3% wat inhoudt dat er geen structurele ruimte in de exploitatie is. De ontwikkelingen in het meerjarenperspectief laten een structureel sluitende begroting zien. De positie is echter niet dusdanig dat zich dat uit in structurele exploitatieruimte.

Gemeentelijke belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen 5% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen. De daling van de gemiddelde woonlasten wordt veroorzaakt door de verlaging van de tarieven afval en riool. Hiermee zijn we dichterbij het landelijk gemiddelde gekomen. Voorstellen voor lastendrukverhoging kunnen weer leiden tot stijging van het percentage.

Kengetallen (meerjarig)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1 Netto schuldquote	143%	136%	149%	151%	136%	130%
2 Solvabiliteitsratio	25%	23%	15%	14%	15%	15%
3 Grondexploitatie	111%	106%	89%	94%	87%	87%
3 Grondexploitatie, aandeel Borne	50%	48%	45%	51%	49%	49%
4 Structurele exploitatieruimte	0%	-7%	-3%	0%	0%	0%
5 Gemeentelijke belastingcapaciteit	103%	104%	105%	105%	105%	105%

5.3 paragraaf

Onderhoud kapitaalgoederen

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de gemeentelijke begroting gemoeid. Kapitaalgoederen zijn nodig om de programmadoelen van de gemeente te realiseren en zijn het 'gezicht' van de gemeente. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is een instrument voor de raad om jaarlijks de kaderstellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. Zij kan algemene kaders stellen over welke kapitaalgoederen de gemeente moet hebben en hoe zij met haar kapitaalgoederen omgaat, invloed uitoefenen op afzonderlijke investeringsbeslissingen en de kwaliteit van de aanwezige kapitaalgoederen bewaken en zo nodig bijsturen.

In de openbare ruimte hebben we te maken met verschillende kapitaalgoederen. In deze paragraaf gaan we in de op de belangrijkste kapitaalgoederen. Dit zijn wegen en openbare verlichting, riolering, water, groen en gebouwen.

Hieronder wordt ingegaan op deze kapitaalgoederen waarbij inzicht wordt gegeven in het beleidskader, het kwaliteitsniveau, het geplande onderhoud, het achterstallige onderhoud en de trends en ontwikkelingen. Tenslotte worden in een overzicht de geplande onderhoudskosten en investeringen van de kapitaalgoederen gepresenteerd.

Nota kapitaalgoederen

Eens per 4 jaar wordt een Nota kapitaalgoederen uitgebracht. In het eerste kwartaal van 2021 wordt de Nota kapitaalgoederen 2021-2024 vastgesteld. Deze nieuwe nota kapitaalgoederen is financieel gezien niet verwerkt in deze meerjarenbegroting. De nota zal separaat worden aangeboden aan de raad ter besluitvorming.

5.3.1 Wegen

Beleidskader

Borne heeft geen beleidsplan voor wegen. Voor het noodzakelijke onderhoud wordt een tweejaarlijkse inspectie uitgevoerd die resulteert in een meerjaren onderhoudsplan (MJOP). Er wordt in het MJOP onderscheid gemaakt tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud is ondergebracht in de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Twente Milieu, terwijl de gemeente zelf opdracht geeft voor groot onderhoud. Binnen de totaal beschikbare budgetten voor groot en klein onderhoud kan jaarlijks, in overleg tussen Twente Milieu en gemeente, worden geschoven. In de Nota kapitaalgoederen is voorgesteld om voor de jaren 2017-2020 uit te gaan van het kwaliteitsniveau C (matig). Er is sprake van sober onderhoud, zonder dat er onveiligheid of kapitaalvernietiging optreedt. De weggebruiker kan in deze periode enige vorm van hinder of discomfort ervaren. De raad werd in de nota opgeroepen wel te investeren in renovatie en herinrichting, omdat dit leidt tot een verbetering van de gehele openbare ruimte. Dit heeft de laatste jaren echter slechts op beperkte schaal plaatsgevonden.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

De laatste wegeninspectie is begin 2019 uitgevoerd. Uit deze inspectie bleek dat er sprake is van een verslechtering van de situatie ten opzichte van 2017. Weliswaar nam het aandeel A-kwaliteit (52%) toe door aanleg van nieuwe wegen in de uitbreidingsplannen, maar het aandeel D-kwaliteit nam toe tot ruim 14%. De wegen die zijn beoordeeld op kwaliteit D vertegenwoordigen een (achterstallige) onderhoudswaarde van ruim € 3.000.000. Door het accent te leggen op klein onderhoud van voetpaden en fietspaden wordt geprobeerd de veiligheid binnen de bestaande budgetten te waarborgen. Twente Milieu houdt in dit verband jaarlijks twee speciale inspectierondes voor het klein onderhoud. In 2021 worden de beschikbare budgetten voor groot onderhoud gebruikt om de meest urgente wegen aan te pakken. Veiligheid en het voorkomen van verdere kapitaalvernietiging zijn uitgangspunt voor de te maken keuzes.

Trends en ontwikkelingen

Binnen de bebouwde kom wordt vaker geluidreducerend asfalt toegepast. Dit werkt kostenverhogend voor het onderhoud omdat de vervangingscyclus korter is dan bij normaal asfalt. In verband met langer thuiswonende ouderen wordt er extra aandacht gevraagd voor de toegankelijkheid en de vlakheid van voetpaden. Dit speelt in bepaalde buurten (bijvoorbeeld Oud Borne).

5.3.2 Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidsplan openbare verlichting bestrijkt de periode 2020-2030. In dit plan komt het thema duurzaamheid ruim aan bod. Dit sluit aan bij de geplande vervangingsoperatie van de openbare verlichting.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In het plan wordt de vervanging van 3300 van de 4300 lichtmasten aangedragen. Na deze operatie is de gehele gemeente voorzien van duurzame (LED) verlichting. Daarnaast wordt (waar mogelijk uit oogpunt van sociale- en verkeersveiligheid) een dim-regime ingesteld.

5.3.3 Straatmeubilair

Beleidskader

Er is geen beleidsplan beschikbaar voor straatmeubilair. De staat van het straatmeubilair wordt meegenomen in de nieuwe Nota kapitaalgoederen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In de nieuwe Nota Kapitaalgoederen worden de consequenties inzichtelijk gemaakt.

Trends en ontwikkelingen

Beperking van het aantal borden heeft doorlopend de aandacht, ook bij de vervanging.

5.3.4 Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Er is geen beleidsplan voor de civieltechnische kunstwerken. Wel is in 2016 een MJOP opgesteld voor bruggen, duikers en beschoeiingen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Achterstallig onderhoud aan de civieltechnische kunstwerken is weggewerkt in 2018. Voor de beschoeiingen geldt dit nog niet. Hier zal in de volgende nota in 2021 aandacht worden gevraagd.

5.3.5 Riolering

Beleidskader

Het beleid, beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2017-2021.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Met het uitvoeren van de jaarlijks geplande rioolinspectie wordt de staat van de riolering goed in beeld gebracht en gehouden. De riolering is over het algemeen in redelijke tot goede conditie, er is geen sprake van groot achterstallig onderhoud. Grootschalig onderhoud aan de riolering wordt berekend op aanlegjaar en controle van de schadebeelden op basis van de uitgevoerde rioolinspectie.

Volgens de theoretische benadering komt in de periode 2025-2035 een verhoogde investering op de rioolvervanging. Op basis van de levensduur is de riolering aan grootschalige vervanging toe, landelijk wordt daar al voor gewaarschuwd. Om te anticiperen op grote jaarvariaties op de (middel)lange termijn zijn de jaarlijkse investeringsbedragen voor rioolvervanging meer uitgevlakt in gegroepeerde termijnen.

In periodiek overleg met beheer (wegen en verkeer) wordt de planning over het onderhoud afgestemd voor de planperiode. Kleinschalige beheer- en onderhoudswerkzaamheden worden door Twente Milieu conform de dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd. Bij grootschalige werkzaamheden is een apart krediet gereserveerd. In het gemeentelijk rioleringsplan staan de rioolvervangingen, onderhoudsfrequenties en het afwegingskader met de benodigde investering opgenomen.

Trends en ontwikkelingen

Rioolvervanging wordt bij voorkeur uitgevoerd door middel van relinen. Met de uitvoeringsmethode van relinen blijft de bestaande riolering in de ondergrond liggen. Inwendig wordt de buiswand versterkt. Groot voordeel van relinen is dat de openbare overlast met betrekking tot rioolvervanging zeer beperkt is.

Met het Twents waternet wordt gewerkt aan het vergroten van de bewustwording en betrokkenheid bij de burgers. Twents waternet is een samenwerkingsverband met de 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen in de waterketen en watersystemen. Recentelijk is bestuurlijk de provincie Overijssel en waterleidingmaatschappij Vitens aangesloten. Er is beleid en visie geformuleerd gericht op toekomstige waterbeheerontwikkelingen. Komende jaren staan de dialogen (lokaal en regionaal) op de rol. Samen met bewoners, bedrijven en andere betrokkenen gaan we in gesprek. Input voor de dialogen is de uitgevoerde klimaatstresstesten en effecten, de zogenaamde klimaatatlas. De klimaatatlas staat op de website van Borne.

5.3.6 Water

Beleidskader

Het gemeentelijk waterplan Borne, dat in samenwerking met het waterschap en de waterleidingmaatschappij is opgesteld, is bij planvorming richtinggevend. Veel activiteiten gebeuren in samenwerking met het waterschap Vechtstromen. Borne is een waterrijk gebied, waarbij vele primaire wateren op de leggerkaart van het waterschap staan.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Gemeentelijk is er geen specifiek ambitieniveau voor het beheer en onderhoud van oppervlaktewateren. Het onderhoud is sober. Uitgangspunt is dat de wateren hun functie kunnen uitoefenen, de wateren veilig zijn en de kosten niet toenemen.

Trends en ontwikkelingen

Oppervlakkig wordt steeds meer ruimte gecreëerd voor opvang en berging van hemelwater. Met name in nieuwbouwplannen Bornsche Maten en bedrijventerrein Veldkamp is het onderdeel 'water' mede bepalend geweest bij de planontwikkeling. Steeds meer in bestaand stedelijk gebied wordt bij ontwikkelingen het water op een zichtbare en duurzame wijze ingericht. Hemelwater ontkoppelen van de riolering. Belangrijk daarbij is aandacht te houden voor vernatting van de ondergrond. Door de langdurige droge periode zakt het grondwaterpeil de laatste steeds dieper weg en herstelt zich zeer moeizaam. Dat blijkt ook uit de lokale grondwatermetingen. Met name de bodem (en gewassen) vragen om meer water. Het is zaak om water lokaal langer vast te houden en te irrigeren naar de omgeving.

5.3.7 Openbaar groen

Beleidskader

Het beleid ten aanzien van groene kapitaalgoederen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan en het Beheerkwaliteitsplan. Het beleidskader is voor de uitvoerende taken vertaald naar de productbladen in de DVO met Twente Milieu. Het bomenbeleid is vastgelegd in de Bomenverordening en de toelichting daarop. In het Groenbeleidsplan wordt uitgegaan van het kwaliteitsniveau B voor het onderhoud van de groenvoorzieningen. Enkele bijzondere locaties, zoals bijvoorbeeld de begraafplaats, kennen een hoger kwaliteitsniveau. De gewenste beeldkwaliteit en beheerkwaliteit zijn daarbij beschreven. In het Groenbeleidsplan is aandacht gevraagd voor het oplossen van knelpunten, die als gevolg van eerdere bezuinigingen en het verbod op het gebruik van gifstoffen in de plantsoenen zijn ontstaan. Door over te stappen op onderhoudsvriendelijker groen kunnen de gevolgen van het bestrijdingsverbod op termijn worden opgevangen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Een plan voor omvorming naar onderhoudsvriendelijk groen wordt in 2021 samen met Twente Milieu opgesteld. Op verschillende plekken in de gemeente staan bomen in een te kleine doorwortelbare ruimte. Ze veroorzaken schade aan bestrating en vormen overlast voor omwonenden. De resultaten van de boomveiligheidscontrole zijn de basis voor een plan van aanpak voor de komende periode. Beide processen van omvorming krijgen in nauwe samenspraak met omwonenden gestalte.

Trends en ontwikkelingen

Door langere droge perioden, die een structureel karakter lijken te krijgen, ontstaat er schade aan en uitval van groenvoorzieningen. Bij vervanging van weggevallen groen wordt vaker gekozen voor robuuster groen omdat deze beter bestand is tegen de perioden van hevige regenval en droogte. Voor de komende jaren wordt een toename van het aantal eikenprocessierupsnesten voorzien. In regionaal en provinciaal verband wordt gezocht naar mogelijkheden om de plaagdruk te beheersen en de overlast te verminderen.

5.3.8 Gebouwen

Beleidskader

In 2013 heeft de raad kaders voor gemeentelijk vastgoedbeleid vastgesteld. De gemeente Borne is verantwoordelijk voor het beheer van alle gemeentelijke vastgoedobjecten die in eigen gebruik, voor verhuur of tijdelijk voor strategische doeleinden in eigendom zijn. Om de diverse objecten de waarde te laten behouden en de veiligheid te garanderen is planmatig onderhoud noodzakelijk. De MeerJarenOnderhoudsPlanning (MJOP) wordt periodiek (elke 3-5 jaar) geactualiseerd door externe adviseurs conform de NEN 2767. De planperiode strekt zich uit over een horizon van 30 jaar. Conform de in 2015 geactualiseerde MJOP wordt het onderhoud uitgevoerd. Het onderhoud is te verdelen in de twee groepen regulier onderhoud en groot onderhoud/ investeringen. In 2020-2021 wordt gewerkt aan de professionalisering en actualisatie van het MJOP.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Voor alle gebouwen wordt in principe uitgegaan van het plegen van sober, duurzaam en vooral doelmatig onderhoud. De onderhoudsconditie van het permanente vastgoed is gemiddeld goed (conditie 2 conform NEN 2767). Het overige tijdelijke vastgoed is wisselend in onderhoudsconditie, afhankelijk van de vastgoedstrategie. Naast het plegen van planmatig onderhoud is er een omvangrijke duurzaamheidsopgave voor het gemeentelijke vastgoed die forse investeringen met zich meebrengt. Het MJOP is hier op dit moment niet in voorzien, er zal een actualisatieslag moeten plaatsvinden.

Financieel

Per jaar wordt kritisch gekeken of vervangingen uitgesteld kunnen worden en zo laat mogelijk kunnen worden uitgevoerd. Uiteraard zonder verlies van het kwaliteitsniveau van het object. Het onderhoud van kapitaalgoederen is te splitsen in regulier onderhoud en groot onderhoud c.q. investeringen, waarbij de eerste ten laste van de exploitatie komt en de anderen worden gedekt uit de Reserve egalisatie onderhoud. De onderhoudsbudgetten zijn berekend op basis van het benodigd onderhoud uit het MJOP.

Trends en ontwikkelingen

De regering heeft in de wetgeving diverse maatregelen opgenomen waarbij zij energiebesparing een impuls wil geven. Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. In 2023 moeten alle kantoorgebouwen namelijk minimaal label C hebben. Bovendien is uit de sectortafel Gebouwde omgeving de ambitie voor gemeenten vastgelegd om in 2040 een energie neutrale vastgoedportefeuille te bezitten. Iedere gemeente moet in het kader van het Klimaatakkoord een portefeuilleroutekaart opstellen voor de verduurzaming van het eigen maatschappelijk vastgoed. In 2020 is de kernportefeuille geïnventariseerd en de mogelijkheden van verduurzaming in beeld gebracht. In 2021 wordt een voorzichtig begin gemaakt met de uitwerking van deze inventarisatie. Bij het treffen van duurzaamheidsmaatregelen zal het meerjarenperspectief uitgangspunt zijn. Uitwerking vindt plaats in de vorm van business cases. Bij verduurzaming moet ook gedacht worden aan de afspraken in gesloten convenanten. Om aan de wettelijke eisen te voldoen zijn er extra investeringen nodig, deze zijn vooralsnog niet voorzien in het MJOP.

5.3.9 Overzicht onderhoudskosten

Onderstaand is een overzicht opgenomen met de meerjarig begrote onderhoudskosten op de afzonderlijke onderdelen. Jaarlijkse schommelingen in het planmatig onderhoud wat betreft de gebouwen worden opgevangen door de bestemmingsreserve egalisatie onderhoud.

Begroting onderhoud kapitaalgoederen (*€ 1.000)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1. Wegen	1.085	1.085	1.085	1.085
2. Openbare verlichting	52	52	52	52
3. Straatmeubilair	32	32	32	32
4. Civieltechnische kunstwerken	32	32	32	32
5. Riolering	587	587	587	587
6. Water	82	82	82	82
7. Openbaar groen	1.700	1.700	1.700	1.700
8. Gebouwen	436	608	449	401
Totaal	4.004	4.175	4.017	3.969

5.4 paragraaf Financiering

In deze paragraaf staan de verwachtingen en het beleid over financieringsrisico's. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

5.4.1 Kaders

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) sluit aan bij de ontwikkelingen op de financiële markten en de financieringsbehoefte van decentrale overheden. In deze wet worden de kaders aangegeven waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

Op grond van deze wet worden de gemeenten verplicht een treasurystatuut vast te stellen alsmede in de begroting en de jaarrekening een treasuryparagraaf op te nemen.

5.4.2 Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten. Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rente typische looptijd vanaf één jaar). Dit kan door het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20% voor de gemeenten) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hoewel het renterisico vanaf 2021 ruim €8 miljoen bedraagt is de verwachting dat de komende jaren binnen de renterisiconorm wordt gebleven.

Renterisiconorm (* €1.000)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Begrotingstotaal	68.484	66.547	70.905	71.535
Renterisiconorm in procenten	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm in bedrag	13.697	13.309	14.181	14.307
Renteherzieningen op leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	8.746	8.705	3.216	7.981
Renterisico	8.746	8.705	3.216	7.981
Ruimte (+) / overschrijding (-) renterisiconorm	4.951	4.604	10.965	6.326

5.4.3 Kasgeldlimiet

Voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. Om een grens te stellen aan korte financiering (rente typische looptijd tot 1 jaar) is de kasgeldlimiet opgenomen.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (voor gemeenten 8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar. In de Wet fido wordt de gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) per kwartaal getoetst aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet mag drie kwartalen worden overschreden, na overschrijding van het derde kwartaal dient een plan met maatregelen opgesteld te worden en te worden voorgelegd aan de toezichthouder. Voor 2021 is de kasgeldlimiet als volgt:

Kasgeldlimiet (* € 1.000)	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Begrotingstotaal	68.484	66.547	70.905	71.535
Kasgeldlimiet in procenten	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	5.821	5.656	6.027	6.080
Omvang vlottende schulden				
Omvang vlottende middelen				
Netto vlotende schuld	-	-	-	-
Ruimte (+) / Overschrijding (-) kasgeldlimiet	5.821	5.656	6.027	6.080

5.4.4 Financiering en rente

De som van de aangegane langlopende geldleningen en de aflossingen worden voor de komende jaren in tabel 1 weergegeven. Daarnaast is er voor € 3 miljoen aan leningen uitgezet. In het renteschema (tabel 2) wordt weergegeven tot welke rentelasten dit leidt. Daarnaast laat het overzicht zien welke rentebaten er zijn en hoe rente wordt toegerekend aan investeringen, grondexploitaties en projecten. Tot slot laat het overzicht zien welk bedrag er vervolgens aan taakvelden toegerekend mag worden en wat het renteresultaat op het taakveld treasury is.

1. Financieringsoverzicht per 1-1 boekjaar	2021	2022	2023	2024
Saldo langlopende geldleningen	59.112	50.366	41.662	38.445
Aflossingen langlopende geldleningen	8.746	8.705	3.216	7.981

2. Renteschema	BEGROTING 2021
De externe rentelasten over de korte en lange financiering	1.819
De externe rentebaten (idem)	257
Saldo rentelasten en rentebaten	1.562
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	1.289
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-
Saldo	1.289
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	273
Rente over eigen vermogen	30
Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	303
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 0,5%)	303
Renteresultaat op het taakveld Treasury	0

Uit het renteschema blijkt dat de rentelasten €1,8 miljoen zijn. De rentebaten bedragen €257.000. Per saldo leidt dit tot een rentelast van €1,6 miljoen. Hiervan moet €1,3 miljoen worden doorberekend aan de grondexploitaties. Dit leidt tot een restant van €273.000. Conform de nota reserves en voorzieningen wordt er geen rente toegerekend over eigen vermogen en voorzieningen (de zogenaamde bespaarde rente), op de reserve gezondheidscentrum na. Er wordt hier vanwege contractuele verplichtingen wel rente aan toegerekend. De rente bedraagt €30.000.

De totaal aan de taakvelden toe te rekenen rente bedraagt hierdoor €303.000. Door dit bedrag te delen door de boekwaarde van alle vaste activa per 1-1-2020 leidt dit tot een renteomslagpercentage van afgerond 0,5%. Bij eventuele nieuwe beleidswensen die leiden tot een investering en een begrotingswijziging wordt gerekend met een rentepercentage van 1%.

5.5 paragraaf

Bedrijfsvoering

In de paragraaf bedrijfsvoering wordt ingegaan op de stand van zaken en op de beleidsvoornemens van onze bedrijfsvoeringstaken. Een goede bedrijfsvoering bestaat uit de ondersteunende taken en is een belangrijk middel om de resultaten die de gemeente wil bereiken ook daadwerkelijk te realiseren. De paragraaf Bedrijfsvoering omvat de intern gerichte beleidsterreinen zoals Organisatieontwikkeling - Programma Organisatie, Personeel, Inkoop, (interne) Communicatie, Juridisch, Informatisering en Automatisering, Financiën, Control en Kwaliteit.

5.5.1 Besturingsfilosofie

In de gemeente Borne is veel aandacht voor de verbinding met haar inwoners en met de partners, waarmee we samen aan de uitvoering van de toekomstvisie Mijn Borne2030 werken. De strategische visie geeft richting aan de bedrijfsvoering. Om de wendbaarheid voor de medewerkers en de leiding te vergroten, wordt de bedrijfsvoering van de gemeente Borne doorontwikkeld naar faciliterende bedrijfsvoering (besturingsfilosofie juni 2020).

Faciliterende bedrijfsvoering beoogt dat iedereen bij de gemeente zijn werk goed kan doen, maar neemt de verantwoordelijkheid niet over. Er komt meer samenspel in de organisatie dat ten gunste komt van het primaire proces en de diverse opgaven en daarmee van onze inwoners en ondernemers. Bedrijfsvoering is helpend aan wat er in de gemeente nodig is.

5.5.2 Organisatieontwikkeling - Programma organisatie

Het programma Organisatie loopt vanaf september 2019 en bevat diverse projecten. Het beoogd resultaat is dat we, als organisatie, door het uitvoeren van het programma 'de basis op orde' en toekomstgericht zijn. Eind 2020 hebben we de plannen van de projecten uitgewerkt en de basis neergelegd in de kaders, zoals bij de structuur van organisatie, de budgetbeheerregeling, mandaatregeling. Het jaar 2021 is het jaar van de implementatie en de verfijning. In feite het borgen van de basis die in 2020 is ontwikkeld. Daarna wordt het een continu doorontwikkeling, daarmee bedoelen we dat de gemeente telkens blijft mee veranderen met wat er in de maatschappij gebeurt en daar tijdig op inspeelt. In 2021 sturen we op ambities met behulp van een concernjaarplan. Daarbij gaat het over sturing op alle niveaus gericht op doelgerichtheid, focus en samenhang: helderheid over wat de organisatie oppakt en wat niet en gefocust werken aan de zaken die wel worden opgepakt. Elk team heeft daartoe een eigen plan, waar de teamleiders op sturen. In het MT kan in wisselwerking met elkaar de prioritering en afstemming plaatsvinden. Hiermee wordt focus gehouden op de opgaven en het bereiken van de ambities en is er inzicht in de capaciteit in de organisatie. We beogen meer in control te zijn. Meer in control betekent ook dat we plannings halen en bij extra opdrachten tijdig de gevolgen voor de planning in beeld brengen, communiceren naar en met de betreffende gremia en herprioriteren.

Een aantal belangrijke onderdelen voor 2021 zijn:

- Concernjaarplan 2021 (sturen in ambities versus capaciteit);
- Optimaliseren van processen (efficiëntie en borgen van informatie) en data analyse (lerende organisatie);
- Ontwikkeling van managementinformatie (gerichter presteren met meer focus);
- Uitvoeren budgethouderschap (doelen realiseren binnen beschikbare middelen);
- Sociaal domein, processen en managementinformatie (vanuit het vervolgtraject 'DOEN, met nieuw elan');
- Personeelsbeleid (wendbare en lerende organisatie, zie hieronder bij personeel).

5.5.3 Personeel

In 2021 investeren we op toekomstgerichtheid in onze organisatie en aantrekkelijk werkgeverschap. Onderdelen zijn onder andere :

- Strategische personeelsplanning ontwikkelen;
- Belonen-beoordelen – initiatief van de OR uitwerken - 360 graden feedback inzetten;

- Proces in- door- en uitstroom actualiseren en implementeren;
- Sturen op arbeidskosten, verlagen van inhuur (management- en sturingsinformatie).

Vacatures

Een van de maatregelen in de organisatie vanuit de keuzes voor Borne was de afspraak dat niet elke vacature automatisch wordt vervuld. Per vacature werd al vooraf steeds kritisch beoordeeld hoe deze op te volgen. Soms is dat 1 op 1, soms is dit in hetzelfde werkveld maar met een geactualiseerd takenpakket (bijvoorbeeld als gevolg van nieuwe taken) en soms wordt besloten de functie niet open te stellen en de vacatureruimte elders in de organisatie in te zetten. In 2021 wordt deze werkwijze voortgezet, daarbij wordt elke open te stellen vacature met het college gedeeld. Ook willen we bekijken wat we in verbinding met partners, zoals Borne Werkt, stagiaires, trainees kunnen bereiken in ons werk en in de gemeente Borne.

Personele bezetting	Raming 2020		Raming 2021 e.v.	
	fte	€ (*1.000)	fte	€ (*1.000)
Gemeentelijke organisatie	124	9.362	121	9.572
Gemeenteraad	19	269	19	279
College	4	422	4	430
Totaal	147	10.053	144	10.281

5.5.4 Financiën, control en kwaliteit

Financiën

In 2021 wordt uitvoering gegeven aan de in 2020 vastgestelde beleidsdocumenten. Dit betreffen onder andere de budgethoudersregeling, de financiële verordening en het treasurystatuut. Hierbij wordt vooral aandacht geschonken aan verder professionaliseren van het budgethouderschap en het sturen en monitoren.

Control

Binnen het programma Organisatie is het project 'de onafhankelijke control rol' in ontwikkeling, dat moet leiden tot een door de organisatie gedragen visie op control. Deze visie gaat uit van een onafhankelijke professionele en faciliterende rol van control als businesspartner.

Control denkt proactief mee om kwaliteitsverbeteringen binnen de bedrijfsvoering te realiseren en hierin, zonder de onafhankelijkheid uit het oog te verliezen, een adviserende en ondersteunende rol heeft. Daarnaast heeft control ook als taak het signaleren van tekortkomingen in de procesbeheersing.

De essentie van control is beheersing van het proces: bewaken dat wat is afgesproken (doelstellingen) ook daadwerkelijk gebeurt. De moderne control functie richt zich niet alleen op de financiële bedrijfsvoering, maar op de bedrijfsvoering in brede zin. Control heeft dus betrekking op een breed scala van processen als bestuur, beleid, bedrijfsvoering en ook op werkprocessen op het gebied van P&O, Juridische Zaken, I&A, Financiën, Communicatie, Inkoop en Huisvesting.

In het verslagjaar 2021 wordt het accent van de bijdrage voor het verbeteren van de bedrijfsvoering gelegd bij het sociaal domein en het proces van inkoop- en aanbesteding.

Rechtmatigheidsverklaring (In Control Statement)

Met ingang van 2021 moeten colleges van burgemeester en wethouders zelf een rechtmatigheids-verklaring afgeven bij de jaarrekening. De accountant geeft geen oordeel meer over de rechtmatigheid in zijn controleverklaring en krijgt hierdoor een andere rol. Dit heeft gevolgen voor de (interne) beheersing binnen de gemeentelijke organisatie. De verantwoordelijkheid voor het rechtmatig handelen komt explicieter te liggen waar hij hoort; namelijk bij het college. Dit betekent een extra verantwoordelijkheid voor de raad als toezichthouder. Zij zijn degene die kaders moeten stellen, bevindingen moeten wegen en het college moet aanspreken op onrechtmatigheden.

Voor de uitvoering van deze wettelijke verplichting zijn er twee mogelijkheden. Het college geeft met ingang van 2021 een rechtmatigheidsverklaring af (= minimale variant) of het college geeft een 'in control statement' (ICS) af. Bij de rechtmatigheidsverklaring gaat het om de financiële rechtmatigheid van de baten, lasten en balansmutaties van alle transacties. Met het 'in control statement' verantwoordt de gemeente zich over de brede bedrijfsvoering. Een voorstel hoe hier binnen onze gemeente mee om te gaan is momenteel in voorbereiding.

Kwaliteit

Door de toenemende decentralisatie van taken van de Rijksoverheid krijgen gemeenten steeds meer taken en verantwoordelijkheden toegewezen. Met de uitbreiding van taken loopt de gemeente ook meer risico's. Risico's moeten worden beheerst, werkzaamheden moeten binnen het beschikbaar gestelde budget worden uitgevoerd, en er moet op transparante wijze verantwoording worden afgelegd. Dit stelt hoge eisen aan de opzet, het bestaan en de werking van relevante beheersmaatregelen van de gemeente. Procesbeheersing speelt hierbij een belangrijke rol.

5.5.5 Informatisering en automatisering

Voor de zomer 2020 is het werkplan I&A vastgesteld. Onderdeel van het werkplan is een visie op Informatievoorziening (2020 – 2024) voor de gemeente Borne. De visie kent 5 speerpunten:

1. Optimale inrichting van de digitale dienstverlening;
2. Verdergaande digitalisering van de werkprocessen;
3. Data gestuurd werken realiseren;
4. Efficiënte en effectieve inrichting van de infrastructuur en de beheerorganisatie; en
5. Informatievoorziening is van strategisch belang voor bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeente.

Op basis van deze visie zijn de volgende beleidsvoornemens voor 2021 gedefinieerd. Er wordt een nieuw werkplekbeleid opgesteld uitgaande van flexibel en plaats onafhankelijk werken. Door de Corona-maatregelen is thuiswerken steeds meer vanzelfsprekend geworden en ook de huisvestigingsplannen van de gemeente stellen andere eisen aan de werkplek. Dit betekent dat op basis van het nieuwe beleid de bestaande, verouderde, werkplekomgeving (ICT-toepassingen en -apparatuur) vervangen wordt in 2021. Diverse werkprocessen worden geoptimaliseerd met behulp van digitale toepassingen. Het bestaande applicatielandschap wordt hiervoor in kaart gebracht en aansluitend waar nodig vervangen om beter aan te sluiten op de gewenste functionaliteit of waar mogelijk uitgefaseerd om de efficiency te vergroten. Daarnaast zal geïnvesteerd worden in de ontwikkeling van dashboards voor sturings- en beleidsinformatie. Hiervoor wordt een tool aangeschaft (Power-BI) en medewerkers opgeleid om dashboards te kunnen ontwikkelen.

5.5.6 (Interne) communicatie

Communicatie is van ons allemaal. Het komende jaar wordt dan ook verder stevig ingezet op een coachende en faciliterende rol vanuit communicatie. Om te kunnen faciliteren heb je wel de juiste gereedschapskist nodig. Met de ontwikkeling van het sociaal intranet is daar een eerste aanzet voor gegeven. Communicatie volgt nauwlettend de communicatietrends en zal in 2021 haar beleidsdoelen aan de hand daarvan formuleren.

Medewerkers in verschillende samenstellingen worden gecoached in communicatierollen als ambassadeur, verbinder, dynamische speler en creatieveling vanuit alignment. Met dat laatste wordt in simpele bewoordingen bedoeld dat we samen dezelfde richting voor ogen hebben om een gezamenlijk resultaat te bereiken.

5.5.7 Inkoop

In het programma Organisatie Ontwikkeling is in 2020 het project Analyse en procesoptimalisatie Inkoop en Aanbesteding opgestart. Het projectplan en de beleidskaders zijn verhelderd en het profiel van de inkoopfunctie 'Inkoopprofessional' is vastgesteld en is na werving in augustus 2020 gestart. De uitvoering van het projectplan krijgt een vervolg waarbij aandacht is voor facilitering in de teams.

De doelstelling van dit project is drieledig:

1. Op rechtmatige wijze inkopen, waardoor er een goedkeurende verklaring door de externe accountant wordt afgegeven;
2. Uitvoering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid volgens de afgesproken en correcte wijze;
3. Door bundeling van opdrachten, ook door regionale samenwerking, wordt efficiënter en effectiever ingekocht.

Vanaf 2021 wordt er gewerkt aan de realisatie zodat:

- de verantwoordelijke budgethouders weten hoe te werken volgens kaders en binnen budget en dat bij de uitvoering de inkoop- en aanbestedingsregels op een rechtmatige wijze worden uitgevoerd;
- de bij inkoop betrokken functies en rollen zijn vastgesteld en in de teams zijn ingevuld;
- er frequent getoetst wordt op naleving van afspraken;
- er meer voordeel wordt gehaald uit de regionale samenwerking.

5.6 paragraaf

Verbonden partijen

Verbonden partijen leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert gemeenten niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's. Om voordelen optimaal te benutten en risico's te beheersen, is grip en sturing op verbonden partijen belangrijk. Deze paragraaf geeft een beeld van de doelstellingen van onze verbonden partijen, de verwachte resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne.

5.6.1 Nota samenwerking

De Nota samenwerking, vastgesteld in 2017, dient als houvast voor de samenwerking met partners zoals verbonden partijen en andere samenwerkingen (zoals subsidierelaties) en voor de raad als hulpmiddel om sturing te houden op wat op afstand gebeurt. In de nota staat omschreven hoe raad, college en ambtelijke organisatie kunnen sturen op het behalen van beleidsdoelen en maatschappelijke effecten met de verbonden partijen en andere samenwerkingspartners volgens de Bornse 'cirkel van sturing'.

Bestuurlijke opdracht Samenwerking in beweging

Eind 2018 is een bestuurlijke opdracht geformuleerd waarbij een integrale en ondersteunende aanpak ingezet wordt om de maatschappelijke prestaties meer zichtbaar te maken en de verantwoording over de uitvoeringsorganisaties vorm te geven voor de inwoners van de gemeente Borne. In 2019 is de verkenningsfase afgerond. Hierbij is per verbonden partij het huidige speelveld in kaart gebracht met betrekking tot rollen, informatie voorziening en besluitvormingsprocessen. Daarbij zijn de onderstaande aandachtsprofielen (focus en prioritering) per samenwerkingsverband gedefinieerd.

5.6.2 Overzicht verbonden partijen

Onderstaand zijn alle verbonden partijen opgenomen, verdeeld in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties en organisaties met een bestuurlijk belang en een maatschappelijk of algemeen belang.

Overzicht gemeentelijke verbonden partijen (per 30 juni 2020)			
Naam verbonden partij	Juridische vorm	Vertegenwoordiging/ aandeelhouderschap	Verplichte samenw.
1. Gemeenschappelijke regelingen			
Euregio	Openbaar Lichaam	College	NEE
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Crematoria Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Regio Twente	Openbaar Lichaam	College	taakafh.
Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	Openbaar Lichaam	College	NEE
Stadsbank Oost Nederland	Openbaar Lichaam	College	NEE
Veiligheidsregio Twente	Openbaar Lichaam	College	JA
Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen	Centrumgemeente regeling	College	NEE
Omgevingsdienst Twente	Centrumgemeente regeling	College	JA
2. Vennootschappen en coöperaties			
COGAS	N.V.	College	NEE
Enexis	B.V.	College	NEE
Bank Nederlandse Gemeenten	N.V.	College	NEE
Twence Holding	B.V.	College	NEE
Twente Milieu	N.V.	College	NEE
Vitens	N.V.	College	NEE
Wadinko	N.V.	College	NEE
3. Stichtingen en verenigingen			
Stichting Beheer Dierenpark Borne	Stichting	College	NEE

De corona crisis heeft vanzelfsprekend ook forse impact gehad bij de verschillende verbonden partijen waarin geparticipeerd wordt door de gemeente Borne. Er zijn een aantal gemeenschappelijke regelingen die dit signaal al bij uw raad hebben neergelegd bij de aanbidding van de begrotingen 2021-2024. De concrete vertaling naar geld en risico's is nog niet helder.

5.6.2.1 Gemeenschappelijke regelingen

Hieronder per gemeenschappelijke regeling een toelichting op de belangrijkste ontwikkelingen voor 2021 en verder. In de laatste alinea van deze paragraaf treft u per gemeenschappelijke regeling een detailoverzicht aan, waarin de algemene gegevens en de specifieke risico's worden benoemd.

1. EUREGIO

De EUREGIO werkt aan het strategieproces EUREGIO 2030: welke visies en strategische doelen zullen de komende jaren aan de basis staan van het werk van de EUREGIO als organisatie en waar komt de inhoudelijke focus te liggen? Deze nieuwe strategie gaat vanaf 2021 van start.

2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Vanaf 2018 is een nieuwe DVO met het GBT afgesloten, waarbij meer het accent is komen te liggen op kwaliteitsverbetering enerzijds en specifiekere kostentoekening per belastingsoort anderzijds. Deze kwaliteitsverbetering wordt voortgezet met als doel het steeds meer zuiver toerekenen van belastingen aan burgers.

3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente (OLCT)

De strategie van het OLCT is om een betere spreiding in het verzorgingsgebied te hebben. In 2018 is in Borne een 4e crematorium geopend. Het corona virus heeft geleid tot veel kleinschalige crematiebijeenkomsten. De opbrengsten uit catering is nihil in deze periode geweest. Dit zal de bijdrage van de crematoria aan het OLCT naar alle waarschijnlijkheid gaan drukken.

4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT)

In 2019 en 2020 is de positieve ontwikkeling van XL Park doorgezet. XL Park beschikt over een onherroepelijk bestemmingsplan voor tranche 3 en een onherroepelijk gewijzigd bestemmingsplan voor tranche 1 en 2. Kavels kunnen per direct worden uitgegeven, wanneer bedrijven daarom vragen.

De samenwerking onder de noemer Port of Twente heeft verder vorm gekregen met de lancering van de nieuwe website. Port of Twente bundelt alle krachten van logistiek Twente om de sector te versterken, te verduurzamen en de Twentse economie te ondersteunen. Port of Twente is belangenvereniging, havenbeheerder, grondbedrijf en vestigingsloket in één. Gronden worden in erfpacht uitgegeven. Kopers hebben de keuze tussen het ineens afkopen van de erfpacht of jaarlijks betalen van erfpacht. Deze keuze heeft veel invloed op de snelheid waarmee de middelen terugvloeien in de GR. De risico's, dat erfpachters de opstallen verkopen en de GR met problemen opzadelen zijn in de overeenkomsten ondervangen.

Op het gebied van acquisitie wordt samengewerkt met Oost en de NFIA (agentschap voor buitenlandse investeringen). Dit heeft geleid tot goede contacten met beleggers en ontwikkelaars in logistiek vastgoed.

5. Regio Twente

Voor de doorontwikkeling van de regio Twente heeft het AB een veranderopdracht vastgesteld. Voor de sociaaleconomische structuurversterking is besloten om dit onder te brengen bij een bestuur bestaande uit 'Triple helix'-partners (overheid, ondernemers en Onderzoek/onderwijs). Er wordt in de aanbiedingsbrief gesproken over een overgangsbegroting met nog veel onduidelijkheden over de toekomst. Na de zomervakantie 2020 wordt duidelijk wat de impact zal zijn van de veranderopdracht bij de Regio Twente.

6. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)

Als er gekeken wordt naar de begroting 2021 dan is duidelijk dat SWB opnieuw wordt geconfronteerd met bezuinigingen op de uitvoering van de WSW. Het WSW subsidieresultaat wordt negatiever. Door optimalisering van de verdienmodellen, actief prijsbeleid en gerichte kostenbeheersing wordt er een negatief resultaat verwacht van € 900.000. Hierbij is er echter geen rekening gehouden met de effecten van de corona crisis. De dekking wordt gevonden binnen de reserves van het SWB. Na 2021 is de verwachting dat het resultaat zal stabiliseren en er een weerstandsvermogen van voldoende niveau resteert.

7. Stadsbank Oost Nederland (SON)

- Het effect van het coronavirus is nog niet helder, maar de verwachting is dat er een piek ontstaat ten aanzien van de vraag naar schuldhelpverlening.
- Het project POOT is inmiddels regulier ingezet.
- Preventieactiviteiten worden verder opgepakt.

8. Veiligheidsregio Twente (VRT)

In de concept programmabegroting 2021 heeft het weerstandsvermogen van de VRT een vrije val gemaakt en is ver beneden de vastgesteld norm van 70% uitgekomen, te weten 41%. De weerstandscapaciteit is afgenomen tot € 909.000 en daarbij zijn de risico's toegenomen tot

€ 2.224.000. De toename van de risico's komt met name voort uit een risico van € 1.200.000 als gevolg van de toekomstige gelijke behandeling van beroepsmedewerkers en vrijwilligers. Dit risico is ontstaan als gevolg van verscherpte Europese regelgeving. Overigens zijn de financiële effecten van de corona crisis nog niet inzichtelijk, maar de crisis zal mogelijk een verder verslechterend effect hebben op het weerstandsvermogen.

9. Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen (vm SMS - Samenwerken Maakt Sterker)

Inzet in 2021 is, naast het verstrekken van rechtmatige uitkeringen, dat iedereen naar vermogen deelneemt aan de samenleving met de focus op werk (mee profiteren van de economische groei), ontwikkeling en maatschappelijke participatie.

10. Omgevingsdienst Twente (ODT)

Het ODT streeft naar een model van outputfinanciering, waarbij de vraag gesteld kan worden of dit voor een deel van het werkgebied van de ODT de juiste prikkel is. Bij outputfinanciering is het immers zo dat er geldstromen zijn op basis van productie. Voor het onderdeel vergunningverlening is dit een reële optie, maar bij de vraag naar toezicht lijkt deze financieringsvorm niet passend met het oog op de maatschappelijke resultaten.

5.6.2.2 Vennootschappen en coöperaties

Hieronder een overzicht van alle vennootschappen en coöperaties waarin Borne aandelen in haar portefeuille heeft. Het overzicht laat zien wat het belang van Borne is en hoe de vermogenspositie er uit ziet. In de laatste alinea treft een u per vennootschap of coöperatie een detailoverzicht aan, waarin nader wordt ingegaan op onder andere risico's en belangrijkste ontwikkelingen.

Naam vennootsch./ coöperatie	(x € 1.000)	Aandeel Borne op totaal	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)	(in mln €)
	Financieel belang		Eigen Vermogen per 01/01	Eigen Vermogen per 31/12	Vreemd Vermogen per 01/01	Vreemd Vermogen per 31/12	Resultaat 2019
COGAS	190,5	7,49%	179,4	180,5	96,2	96,2	11,7
Enexis	32,5	0,02%	4.024,0	4.112,0	369,1	2.706,0	210,0
Bank Nederlandse Gemeenten	268,0	0,19%	4.990,0	4.870,0	132.519,0	134.610,0	163,0
Twence Holding	27,9	2,79%	133,4	138	173,8	148,4	21,0
Twente Milieu	40,5	5,36%	9,6	10,3	17,8	17,7	0,2
Vitens	25,5	0,44%	530,0	533,3	1.233,5	1.293,0	11,1
Wadinko	5,5	2,30%	68,0	68,9	1,5	1,6	2,1

5.6.2.3 Organisaties met een bestuurlijk/maatschappelijk belang

Stichting Beheer Dierpark Borne

In het geval dat formeel juridisch geen sprake is van een verbonden partij door het ontbreken van een financieel belang maar er wel sprake is van:

- een structurele bekostiging in overwegende mate van (de activiteiten van) een organisatie via één of meer geldstromen (begrotingsfinanciering, subsidie en overeenkomst van opdracht); én
- een bestuurlijk belang;

beveelt de Commissie BBV aan om deze organisaties, gezien het maatschappelijke of algemene belang en de mogelijke risico's, toch op te nemen in deze paragraaf.

In de laatste alinea van deze paragraaf treft u van de stichting beheer dierenpark Borne een detailoverzicht aan, waarin nader wordt ingegaan op onder andere risico's en ontwikkelingen.

5.6.2.4 Verbonden partijen

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

1. EUREGIO
2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente
4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente
5. Regio Twente
6. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente
7. Stadsbank Oost Nederland
8. Veiligheidsregio Twente
9. Uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Midden Twente (voormalig Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen)
10. Omgevingsdienst Twente

1. EUREGIO	
Financieel belang	De gemeente Borne betaalt een contributiebijdrage die is gebaseerd op een bedrag per inwoner. De financiële bijdrage wordt via de Regio Twente in rekening gebracht en afgerekend. De begrote bijdrage in 2021 is €6.800 en gebaseerd op €0,29 per inwoner.
Eigen vermogen	01-01-2019 €1.607.000 31-12-2019 €1.607.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 €47.295.000 31-12-2019 €34.244.000 Onder het vreemd vermogen is de Certificeringsautoriteit in de balans opgenomen. Deze instantie beheert de gelden van het INTERREG V-Programma. Op de balans staat hiervoor een verplichting van €33.068.826. Hier tegenover staat aan de activa-zijde op de balans een post van liquide middelen van gelijke hoogte.
Risico's	Subsidieprogramma's hebben een doorlooptijd van maximaal 7 jaar. Voor de uitvoering is personeel aangesteld. Daar wordt een zeker risico gelopen. Via reserves wordt het risico zo klein mogelijk gehouden.
Ontwikkelingen	De EUREGIO werkt aan het strategieproces EUREGIO 2030: welke visies en strategische doelen zullen de komende jaren aan de basis staan van het werk van de EUREGIO als organisatie en waar komt de inhoudelijke focus te liggen? Deze nieuwe strategie gaat vanaf 2021 van start.

2. Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het aantal aanslagen van de verschillende belastingen die voor de gemeente Borne worden uitgevoerd. De gemeentelijke bijdrage van 2021 voor de gemeente Borne bedraagt €445.000. Dat is €30.000 meer dan de bijdrage van 2020, een stijging van 7,2%. De stijging komt voort uit looncompensatie (2%) en prijscompensatie (3%) en het doorberekenen van €20.000 als maatwerkbijdrage voor de gemeente Borne voor medisch afval en diftar.
Eigen vermogen	01-01-2019 €0,323 miljoen 31-12-2019 €0,173 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €16,338 miljoen 31-12-2019 €5,975 miljoen
Jaarresultaat	Het jaarresultaat 2019 bedroeg €475.000 nadelig.
Risico's	Bij verdergaande groei kan dit voor de huidige deelnemers betekenen dat dit niet meer gepaard gaat met een kwaliteitsverbetering dan wel met een efficiencyvoordeel.
Ontwikkelingen	Vanaf 2018 is een nieuwe DVO met het GBT afgesloten, waarbij meer het accent is komen te liggen op kwaliteitsverbetering enerzijds en specifiekere kostentoerekening per belastingsoort anderzijds. Deze kwaliteitsverbetering wordt voortgezet met als doel het steeds meer zuiver toerekenen van belastingen aan burgers.

3. Openbaar Lichaam Crematoria Twente	
Financieel belang	De gemeente draagt niet bij, maar ontvangt jaarlijks een winstuitkering op basis van het resultaat van de BV en het aantal crematies.
Eigen vermogen	01-01-2019 €1,6 miljoen 31-12-2019 €1,578 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €0 31-12-2019 €0
Jaarresultaat	Het jaarresultaat 2019 is €87.000.
Risico's	OLCT: De risico's met betrekking tot vastgoed, installaties en personeel zijn goed in beeld. Daar waar nodig zijn voorzieningen getroffen. Gemeente: De deelnemende gemeenten dragen het risico voor het resultaat van de OLCT. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd op basis van positieve resultaten.
Ontwikkelingen	De strategie van het OLCT is om een betere spreiding in het verzorgingsgebied te hebben. In 2018 is in Borne een 4e crematorium geopend. Het corona virus heeft geleid tot veel kleinschalige crematiebijeenkomsten. De opbrengsten uit catering is nihil in deze periode geweest. Dit zal de bijdrage van de crematoria aan het OLCT naar alle waarschijnlijkheid gaan drukken.

4. Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente	
Financieel belang	Aandeel in de grondexploitatie is 8%. Voor meer informatie over het RBT wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.
Eigen vermogen	01-01-2019: €207.000 31-12-2019: €2.428.700
Vreemd vermogen	01-01-2019: €105.710.000 31-12-2019: €108.245.000
Jaarresultaat	Alle lasten en baten met betrekking tot het onderhanden werk worden verrekend met de post voorraad onderhanden werk. Het onderhanden werk is in 2019 afgenomen met €5.912.000. Dit is het saldo van €6.520.000 aan vermeerderingen en €12.432.000 aan verminderingen.
Risico's	RBT: Veruit het grootste risico voor de grondexploitatie is een tegenvallend tempo van de gronduitgifte. Door het in 2016 ingestelde investeringsfonds, waaraan de gemeente Borne naar rato bijdraagt, wordt een substantieel deel van dit risico opgevangen. Gemeente: Borne heeft een aandeel van 8% in de grondexploitatie en zodoende ook een aandeel van 8% in de risico's van de grondexploitatie.
Ontwikkelingen	Het AB heeft in 2018 een voorstel voorbereid om de regeling te wijzigen van een zogenaamde gemengde regeling naar een collegeregeling. In 2019 is dit verder geïmplementeerd.

5. Regio Twente	
Financieel belang	De gemeente bijdrage is grotendeels gebaseerd op het inwoneraantal. De totale werkelijke bijdrage 2021 aan de Regio Twente is: €1.328.485 Verdeling over de thema's: - Bestuur €23.719 - Mobiliteit €13.992 - Economie 85.883 - Omgeving €81.953 - Maatschappelijke participatie €214.328 - Gezondheid €908.580
Eigen vermogen	01-01-2019 €10.062.000 31-12-2019 €9.999.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 €14.578.000 31-12-2019 €24.466.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €482.000.
Risico's	De weerstandsratio bij de begroting 2021 is 0,6 en bevindt zich hiermee onder de door het algemeen bestuur vastgestelde wenselijke bandbreedte van 0,8-1,0.

Ontwikkelingen	Voor de doorontwikkeling van de regio Twente heeft het AB een veranderopdracht vastgesteld. Voor de sociaaleconomische structuurversterking is in 2019 besloten om dit onder te brengen bij een bestuur bestaande uit 'Triple helix'-partners (overheid, ondernemers en Onderzoek/onderwijs). Er wordt in de aanbiedingsbrief gesproken over een overgangsbegroting met nog veel onduidelijkheden over de toekomst. Na de zomervakantie 2020 wordt er duidelijk wat de impact zal zijn van de veranderopdracht bij de Regio Twente.
----------------	---

6. Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het WSW SE (aantal arbeidsplaatsen) en is voor 2021 €55.500.
Eigen vermogen	01-01-2019 €5.608.000 31-12-2019 €5.048.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 €2.162.000 31-12-2019 €2.006.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 was €365.000 negatief.
Risico's	<p>SWB:</p> <p>- In 2019 wordt de SWB en gemeente geconfronteerd met verder dalende rijksbijdragen voor de uitvoering van de SW. De verwachting is dat zij die niet volledig kunnen compenseren en dat de beschikbare P-budgetten bij de deelnemende gemeenten licht zullen dalen. SWB acht dat echter acceptabel, gezien de zeer gezonde uitgangssituatie. Zij zetten bewust een deel van het eigen vermogen in om de kwaliteit van de dienstverlening te optimaliseren. Zij hebben de ambitie om in 2019 de kwaliteit van het arbeidsontwikkelingsproces verder te verbeteren, de samenwerking in de keten met werk en Inkomen verbeteren, meer verbinding te zoeken met het bedrijfsleven en onderwijsinstellingen en het borgen van de nieuwe detachingsfaciliteit in het arbeidsontwikkelingsproces en het borgen van de praktijkverklaring in hun DPS (direct plaatsen en steunen) methodiek. Daarmee geven zij aan dat zij op (middel)lange termijn vertrouwen houden in de continuïteit van de organisatie. Vooralsnog levert dit geen extra financiële inspanning van de deelnemende gemeenten op.</p> <p>- Voor de kerntaak beschut werk worden voor de planperiode 2019-2022 verliezen verwacht. Ze blijven (samen met de branche organisatie Cedris) pleiten voor meer financiële middelen dan de huidige overheidsplannen aangeven. Zowel op landelijk als op gemeentelijk niveau vindt een lobby plaats maar de resultaten zijn nog niet bekend.</p> <p>Gemeente:</p> <p>De belangrijkste risico's zijn een lager productieresultaat door daling van de Wsw medewerkers en minder re-integratieopbrengsten uit de Participatiewet.</p>
Ontwikkelingen	- Als er gekeken wordt naar de begroting 2021 dan is duidelijk dat SWB opnieuw wordt geconfronteerd met bezuinigingen op de uitvoering van de WSW. Het WSW subsidieresultaat wordt negatiever. Door optimalisering van de verdienmodellen, actief prijsbeleid en gerichte kostenbeheersing wordt er een negatief resultaat verwacht van €900.000. Hierbij is er echter geen rekening gehouden met de effecten van de corona crisis. De dekking wordt gevonden binnen de reserves van het SWB. Na 2021 is de verwachting dat het resultaat zal stabiliseren en er een weerstandsvermogen van voldoende niveau resteert.

7. Stadsbank Oost Nederland	
Financieel belang	De aangesloten gemeenten zijn, overeenkomstig de wet gemeenschappelijke regelingen, gezamenlijk verantwoordelijk voor de overschotten en de tekorten van de Stadsbank Oost Nederland. De begrote bijdrage 2021 aan de Stadsbank bedraagt €159.000 en is daarmee gelijk aan de bijdrage in 2020.
Eigen vermogen	01-01-2019 €1.080.000 31-12-2019 €1.696.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 €15.042.000 31-12-2019 €14.615.000
Resultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €683.900. De totale aanvullende btw-afrek over de periode 2014 -2018 bedraagt €592.800 en draagt grotendeels bij aan het positieve jaarresultaat 2019 van €683.900.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - De GR-vorm brengt met zich mee dat er volledig financieel risico is, samen met de andere 21 gemeenten uit Twente en Achterhoek. De Stadsbank is echter zeer goed georganiseerd en heeft de P&C cyclus goed ingericht. De bankrisico's zijn goed afgedicht. Er is een jaarlijkse goedkeuring door de accountant. In de praktijk is het risico derhalve minder groot dan het lijkt. - Als er iets 'mis' gaat bij de Stadsbank, dan staat ook de gemeente direct aan de lat. Mensen voelen alles direct in de portemonnee en zoeken sneller de publiciteit. In de keten zijn er ook risico's: als er iets fout gaat bij de Stadsbank, dan heeft een ketenpartner daar direct last van. Andersom geldt dit ook. - De schuldhelpverlening is een zogenaamde open einde regeling en we kennen geen drempels. Dit betekent dat we niet altijd kunnen sturen op de kosten, aangezien mensen altijd een beroep kunnen doen op schuldhelpverlening. Komen er meer mensen voor hulp, dan stijgen de kosten. - In veel gevallen is het moeilijk om de te verwachten risico's te becijferen of aan te geven hoeveel procent kans de Stadsbank loopt dat een bepaalde tegenvaller zal optreden. De onderwerpen met financiële onzekerheden zijn gerangschikt in risicocategorieën. Financiële risico's: volumebeleid gemeenten, kredietomzet en overige financiële risico's .Risico's op eigendommen: aansprakelijkheid schadegevallen. Overige risico's: overheidsmaatregelen, software, beroepsaansprakelijkheid en WIA.
Ontwikkelingen	<ul style="list-style-type: none"> - Het effect van het coronavirus is nog niet helder, maar de verwachting is dat er een piek ontstaat ten aanzien van de vraag naar schuldhelpverlening. - Het project POOT is inmiddels regulier ingezet. - De proef met BudgetAlert wordt in 2018 geëvalueerd waarna wordt besloten of dit project structureel wordt ingezet. - Preventieactiviteiten worden verder opgepakt. - De aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek van 2016 zijn overgenomen. Er is via het Sociaal Team een structureel werkoverleg tussen de ketenpartners, zodat er meer regie is op cliëntniveau. Er wordt gewerkt aan een brede overlegstructuur waarin alle organisaties deelnemen die betrokken zijn bij schuldhelpverlening.

8. Veiligheidsregio Twente	
Financieel belang	De gemeentelijke bijdrage 2021 aan de Veiligheidsregio bedraagt €1.410.500.
Eigen vermogen	01-01-2019 €1.319.000 31-12-2019 €2.146.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 €55.048.000 31-12-2019 €45.268.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €56.000.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - Beperkte formele zeggenschap in het bestuur. Daardoor weinig invloed op besluiten met voor Borne bindende financiële gevolgen. - Omvang financiële bijdrage, gemeenten zijn namelijk volledig financieel aansprakelijk voor de GR. De bijdrage van de gemeente Borne stijgt structureel de komende jaren door de besluitvorming over de financieringssysteem van de VRT. - Financiële ontwikkelingen met een meer dan trendmatige ontwikkeling kunnen ook een negatief effect hebben op de begroting, waardoor de gemeentelijke bijdrage wordt verhoogd. - Open einde regeling; Langdurige of veelvuldige inzet van personeel en materieel bij een calamiteit of ramp kan leiden tot o.a. hogere personeelskosten, deze worden verdisconteerd op alle deelnemende gemeenten. - Organisatorisch complex, waardoor controlling risico's met zich meebrengt. - Imago schade; past het optreden van de verbonden partij binnen het door de raad vastgestelde beleid? Ook de toekomstige discussie over het herloceren van de brandweerkazernes zal hiervan in het verlengde liggen. Operationaliteit kolom Bevolkingszorg (gemeenten) is (nog) niet optimaal.
Ontwikkelingen	<p>In de concept programmabegroting 2021 heeft het weerstandsvermogen van de VRT een vrije val gemaakt en is ver beneden de vastgesteld norm van 70% uitgekomen, te weten 41%. De weerstandscapaciteit is afgenomen tot €909.000 en daarbij zijn de risico's toegenomen tot €2.224.000. De toename van de risico's komt met name voort uit een risico van €1.200.000 als gevolg van de toekomstige gelijke behandeling van beroepsmedewerkers en vrijwilligers. Dit risico is ontstaan als gevolg van verscherpte Europese regelgeving.</p>

9. Uitvoeringsorganisatie Sociale Zaken Midden Twente	
Financieel belang	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage bedraagt €3.856 (stand 01-01-2020) per cliënt en wordt geïndexeerd of neerwaarts bijgesteld op basis het aantal cliënten op 1 juni voorafgaand aan het nieuwe jaar en de kosten van de uitvoeringsorganisatie.
Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	Door de centrumgemeente constructie niet van toepassing.
Risico's	De huidige doelgroep heeft een grotere afstand tot de arbeidsmarkt waarvoor meer investeringen nodig zijn om hen op weg te helpen naar betaald werk. Het ontbreken van de financiële middelen is daarbij een risico. Daarnaast kunnen de economische en maatschappelijke ontwikkelingen invloed hebben op ons bijstandsvolume, waarmee de lasten kunnen toenemen.
Ontwikkelingen	Inzet in 2021 is, naast het verstrekken van rechtmatige uitkeringen, dat iedereen naar vermogen deelneemt aan de samenleving met de focus op werk (meeprofiteren van de economische groei), ontwikkeling en maatschappelijke participatie.

10. Omgevingsdienst Twente	
Financieel belang	Een Omgevingsdienst is een openbaar lichaam in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Dit betreft een eigen organisatie met zelfstandige rechtspersoonlijkheid. De financiële bijdrage in 2021 van gemeente Borne aan het ODT bedraagt €445.500.
Eigen vermogen	01-01-2019 €0 31-12-2019 €756.000
Vreemd vermogen	01-01-2019 €0 31-12-2019 €0
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €859.000. Het ODT heeft een voorstel bij de deelnemende gemeenten ingediend voor de bestemming van dit positief saldo.
Risico's	Per 2019 zijn een 5-tal verzekeringspolissen afgesloten voor: <ul style="list-style-type: none"> - Aansprakelijkheid Publieke Sector - Werkgerelateerde ongevallen - Niet-werkgerelateerde ongevallen - Datarisk & Security (CyberClear) - WA Casco Bedrijfsauto
Ontwikkelingen	Het ODT streeft naar een model van outputfinanciering, waarbij de vraag gesteld kan worden of dit voor een deel van het werkgebied van de ODT de juiste prikkel is. Bij outputfinanciering is het immers zo dat er geldstromen zijn op basis van productie. Voor het onderdeel vergunningverlening is dit een reële optie, maar bij de vraag naar toezicht lijkt deze financieringsvorm niet passend met het oog op de maatschappelijke resultaten.

VENNOOTSCHAPPEN EN COÖPERATIES

1. Cogas NV
2. Enexis
3. NV Bank Nederlandse Gemeenten
4. Twence Holding BV
5. Twente Milieu NV
6. Vitens NV
7. Wadinko NV

1. Cogas NV	
Financieel belang	381 aandelen à €500 nominaal (7,49% van het totale aandelenpakket). Over 2019 is een dividend uitgekeerd aan Borne van €762.000 voor belastingen.
Eigen vermogen	01-01-2019 €179,0 miljoen 31-12-2019 €180,5 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €96,2 miljoen 31-12-2019 €96,2 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedroeg €11,7 miljoen.
Risico's	<p>Cogas: Cogas is een betrekkelijk klein, maar sterk en gezond bedrijf. Het kapitaalintensieve netwerkbedrijf geeft een stabiel rendement. De afhankelijkheid van het dividend is relatief groot, maar is aanvaardbaar gelet op de sterke financiële positie en de aard van de activiteiten. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.</p> <p>Gemeente: Borne ontvangt een relatief hoog dividend. In de markt waar Cogas opereert is Cogas een betrekkelijk kleine speler, waardoor verwachte resultaten op termijn sneller onder druk kunnen komen te staan. Er is een dividend-afspraken voor de periode tot en met 2020. Vanwege een stelselwijziging, waardoor de eigen bijdragen niet meer worden gekort op de investering, maar als lang vreemd vermogen wordt gepresenteerd, is het balanstotaal toegenomen. De solvabiliteit daalt hierdoor, terwijl er aan de (risico's van de) bedrijfsvoering niets is veranderd. Dit aspect, de strategische visie, en de jaarrekeningsresultaten is aanleiding geweest voor de aandeelhouders om met Cogas langjarige afspraken te maken met betrekking tot het dividendbeleid in relatie tot het huidige risicoprofiel.</p>
Ontwikkelingen	Vanuit de maatschappelijke ontwikkelingen en de daarop aansluitende strategie van Cogas wordt ingezet op het versnellen van de energietransitie in het Cogasgebied en het investeren in duurzame energieoplossingen. Dit vraagt investeringen waarvan tempo en projectrealisatie op dit moment nog ongewis is.

2. Enexis Holding NV	
Financieel belang	32.331 aandelen à €1 (0,0216% van het totale aandelenpakket).
Eigen vermogen	01-01-2019 €4.024 miljoen 31-12-2019 €4.112 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €3.691 miljoen 31-12-2019 €2.706 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedroeg €210 miljoen. De gemeente Borne ontving over 2019 een dividend van €22.660 voor belastingen.
Risico's	<p>Enexis:</p> <p>Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (Stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde ad €6,2 miljoen te moeten afwaarderen. Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.</p> <p>Gemeente:</p> <p>Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen streefwaarde van €100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.</p>
Ontwikkelingen	<p>Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid- Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,8 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>De doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; - Betrouwbare energievoorziening; - Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; - Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; - Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. <p>De aandeelhouders trachten met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.</p>

3. NV Bank Nederlandse Gemeenten	
Financieel belang	De gemeente Borne heeft 107.172 aandelen à 2,50 (0,19% van het totale aandelenpakket). In 2012 hebben de aandeelhouders besloten het dividend te maximeren op 25% van de netto winst om te voldoen aan de strengere Basel 3-normen. Over 2019 wordt voorlopig geen dividend uitgekeerd in verband met de corona crisis. De bank heeft een triple-A rating. Deze maximale rating in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.
Eigen vermogen	01-01-2019 €4.990 miljoen 31-12-2019 €4.870 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €132.519 miljoen 31-12-2019 €134.610 miljoen
Jaarresultaat	Over 2019 realiseerde de BNG een resultaat van €163 miljoen.
Risico's	BNG: Beperkt risico (nominale waarde aandelenkapitaal). Gemeente: Het risico voor de gemeente beperkt zich tot de deelname in het aandelenkapitaal en het wegvallen van dividend. De aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank blijven het renteresultaat drukken. Het resultaat financiële transacties blijft ook in de nabije toekomst gevoelig voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.
Ontwikkelingen	De BNG heeft aangekondigd het dividend over 2019 uit te stellen en mogelijk helemaal niet uit te keren. Waarschijnlijk zal BNG de komende jaren mogelijk minder of geen dividend uitkeren. Als gevolg van de aanscherping van kapitaalvereisten voor banken zal het eigen vermogen verstevigd moeten worden door minder winst uit te keren. Schatkistbankieren en de lage rentestand zijn van invloed op de operationele activiteiten van de bank.

4. Twence Holding BV	
Financieel belang	27.897 aandelen à €1 (2,79% van het totale aandelenpakket). De gemeente Borne is sinds 2011 aandeelhouder. Voor 2011 was de Regio Twente aandeelhouder van Twence. Met de aandeelhouders zijn afspraken gemaakt dat er geen dividend wordt uitgekeerd, maar dat een deel van het resultaat wordt ingezet voor reductie van de tarieven.
Eigen vermogen	01-01-2019 €133,4 miljoen 31-12-2019 €138,0 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €173,8 miljoen 31-12-2019 €148,4 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €21,0 miljoen.
Risico's	Twence: Risico's voor Twence komen voort uit veranderingen in de methodiek van afvalverwerking en de aanlevering van voldoende vollast voor verbranding (met langjarige contracten). Daarnaast blijft de energiemarkt (de levering van elektriciteit, warmtelevering en stoom dragen bij aan risicospreiding) en de secundaire grondstoffenmarkt in beweging. Restafval wordt in de toekomst steeds minder ingezet voor energetische benutting, omdat er steeds betere technieken worden ontwikkeld voor de terugwinning van grondstoffen. Operationele risico's, met name ongeplande stilstand van installaties, vormen een financieel risico dat deels is afgedekt met een bedrijfsschadeverzekering. Gemeente: De gemeenten zijn tot 2022 gebonden aan langjarige afvalcontracten. Een risico blijft dat de omzet niet meer als aandeelhouder kan worden gegarandeerd en dat daarmee ook toekomstige dividendverwachtingen onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	In het kader van het streven naar een afvalloze samenleving in 2030 zal het aanbod van afval steeds meer van andere partijen moeten komen. Steeds meer wordt afval omgezet in secundaire grondstoffen en in energie. De omzet in energie levert een grotere bijdrage aan de winst dan de verbranding en verwerking van afval. Twence wil bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van gemeenten en schaarste van grondstoffen tegen gaan. Er zal opnieuw gekeken worden naar de invulling van het strategisch plan. Samen met Twence zal het thema duurzaamheid de komende jaren verder worden uitgewerkt, waarbij ook nieuwe toetreders (Münster) mogelijk worden.

5. Twente Milieu NV	
Financieel belang	90 aandelen A à €450 (5,36% van het totale aandelenpakket). In 2019 zijn de aandelen B omgezet in aandelen A.
Eigen vermogen	01-01-2019 €9,6 miljoen 31-12-2019 €10,3 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €17,8 miljoen 31-12-2019 €17,7 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €240.000.
Risico's	Twente Milieu: Concurrentie van een aantal grote (markt)partijen, met name op het gebied van afvalinzameling. Gemeente: Ten aanzien van de aansprakelijkheid als gevolg van ongevallen en schade in de openbare ruimte moeten nadere afspraken worden gemaakt.
Ontwikkelingen	- In 2019 zijn de aandelen Twente Milieu van Borne omgezet van B- naar A-aandelen. Dit is gedaan nadat in 2018 de statuten van Twente Milieu zijn geactualiseerd. In de nieuwe statuten zijn de B-aandelen bedoeld voor nieuwe toetreders, om zo een lage drempel te creëren. Het worden daarmee 'instapaandelen', waarbij de toetredende partij binnen een termijn van drie jaar moet groeien naar de positie van A-aandeelhouder. Deze nieuwe benadering is voor Borne aanleiding geweest om de aandelen in 2019 om te zetten. - Twente Milieu streeft naar een afvalloze maatschappij in 2030 waarin afval grondstof is voor nieuwe producten of brandstof voor duurzame energie. Borne werkt mee aan de regionale doelstelling om in 2030 nog maximaal 50 kilo restafval per inwoner te hebben. - Twente Milieu heeft in 2019 een nieuwe strategie 2020-2023 opgesteld waarbij een vervolg is gegeven aan de speerpunten uit de vorige strategie 'Vanuit de basis beter 2016-2019'. De ambities 'Actief en dichtbij', 'Kwaliteit en vakmanschap' en 'Innovatief en circulair Twente' vormen de basis voor de strategie tot en met 2023.

6. Vitens NV	
Financieel belang	25.480 aandelen à €1. Over 2018 is €0,90 per aandeel uitgekeerd.
Eigen vermogen	01-01-2019 €530,0 miljoen 31-12-2019 €533,3 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2018 €1.233,5 miljoen 31-12-2018 €1.293,0 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2019 bedraagt €11,1 miljoen.
Risico's	<p>Vitens: Vitens is een gezond bedrijf met een lage kostenstructuur. Tweejaarlijks wordt de 'Weighted Average Cost of Capital (WACC = maximaal te behalen rendement)' en de maximale solvabiliteit vastgesteld door het Rijk. De WACC is bepalend voor het maximale bedrijfsresultaat dat Vitens mag behalen. Door de sterk gedaalde rente is de WACC gedaald van 6% in 2012 naar 4,2% in 2016. De verwachting is dat deze verder zal dalen. De tarieven zullen naar beneden worden bijgesteld. Dit heeft effect op het uit te keren dividend.</p> <p>Gemeente: Gelet op de aard van de activiteiten en grootte van het verzorgingsgebied zijn de risico's vrij gering.</p>
Ontwikkelingen	De gemeente heeft in 2017 er voor gekozen om de aandelen Vitens niet te verkopen. Dit betekent dat samen met de gemeenteraad bekeken zal moeten worden hoe het aandeelhouderschap verder zal worden ingevuld.

7. Wadinko NV	
Financieel belang	55 aandelen à €100 (2,302% van het totale aandelenpakket). Op 26 november 2010 hebben de aandeelhouders vastgesteld dat alleen dividend wordt uitgekeerd bij een eigen vermogen van tenminste €60 miljoen en tenminste €15 miljoen aan liquiditeiten.
Eigen vermogen	01-01-2019 €68,0 miljoen 31-12-2019 €68,9 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2019 €1,5 miljoen 31-12-2019 €1,6 miljoen
Jaarresultaat	De nettowinst over 2019 bedraagt €2,1 miljoen.
Risico's	Geen risico's uit oogpunt van verlies aan ingebracht kapitaal. Latent vermogen fluctueert bij aangaan van, en exit uit, participaties.
Ontwikkelingen	Op basis van haar ervaringen bij de participaties heeft Wadinko besloten structureel aandacht te schenken aan het menselijk kapitaal bij haar participaties. In dit kader is vanaf 2015 een start gemaakt met <ul style="list-style-type: none"> • Wadinko Academy gericht op de verdere persoonlijke ontwikkeling van de directies van haar eigen participaties als de directies van MKB-bedrijven in het Wadinko werkgebied; • Wadinko traineeship gericht op ontwikkeling van jong technisch talent door de mogelijkheid te bieden gedurende twee jaar bij een drietal Wadinko participaties werkervaring op te doen in combinatie met persoonlijke begeleiding. Wadinko heeft geconstateerd dat er in haar werkgebied behoefte bestaat aan risicokapitaal bij kleine ondernemingen waar participatie door middel van aandelen niet realistisch is. Wadinko heeft het product 'ondernemersleningen' geïntroduceerd en een bedrag van €3 miljoen gealloceerd voor dit product. Er zullen achtergestelde leningen worden verstrekt voor maximaal €300.000.

ORGANISATIES MET EEN BESTUURLIJK/MAATSCHAPPELIJK BELANG

1. Stichting Beheer Dierenpark Borne	
Financieel belang	Het gaat om een kostendekkende instandhouding van de parken. De begrote bijdrage 2021 aan de stichting voor beheer van het dierenpark is €9.000.
Eigen vermogen	01-01-2019 €14.500 31-12-2019 €14.500
Vreemd vermogen	01-01-2019 €25.000 31-12-2019 €25.000
Jaarresultaat	Het negatief resultaat over 2018 bedraagt €4.500. De overschrijding is een gevolg van maatregelen in verband met de ophokplicht (vogelgriep).
Risico's	Maatschappelijk gezien zou het verdwijnen van de dierenparken leiden tot een aanzienlijke verschraving van de mogelijkheden voor passieve recreatie in het dorp. Wanneer Borne als enige sponsor / deelnemer in de stichting over zou blijven ontstaat een gat in de begroting.
Ontwikkelingen	In de afgelopen jaren is getracht om de uitvoering meer te verzelfstandigen. Dit heeft echter niet tot concrete resultaten geleid. De inzet van vrijwilligers uit de buurt stond onder druk in de Vogelbuurt, maar via de NL-Doet dagen lijkt hier nieuw leven in te zijn geblazen.

5.7 paragraaf Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. In deze paragraaf wordt ingegaan op de visie op het grondbeleid en hoe het beleid wordt uitgevoerd. Daarnaast wordt er ingegaan op de begroting van de grondexploitaties. Dit omvat een actuele prognose van de te verwachten resultaten en de onderbouwingen hiervan. Tot slot wordt ingegaan op de algemene reserve grondexploitatie.

5.7.1 Visie en uitvoering

De hoofdlijnen van het lokale grondbeleid van Gemeente Borne zijn vastgelegd in de Nota grondbeleid 2011-2015. Ondanks het verstrijken van de looptijd is deze nota nog voldoende actueel om bruikbaar te zijn. Grondprijsbepaling wordt jaarlijks gedaan middels de nota grondprijzen. Gemeente Borne wil sturing geven aan de kwaliteit van ruimtelijke ontwikkelingen vanuit een regisserende rol. De gemeente beschikt over een effectief instrumentarium om ontwikkelingen over te laten aan de markt. Toch kunnen er situaties zijn waarin de gemeente zelf de ontwikkeling oppakt. Per situatie wordt bezien welke vorm van grondbeleid en welke in te zetten middelen het beste passen bij de te realiseren doelen van het ruimtelijke beleid.

Grondbeleid is een instrument dat wordt ingezet om doelstellingen op andere beleidsvelden te realiseren. Vanuit de programma's Solidair Borne (wonen en groen) en Duurzaam Borne (omgeving, mobiliteit, etc.) worden in de begroting de doelstellingen aangegeven. Voor een nadere toelichting op het beleid wordt verwezen naar de Nota grondbeleid 2011-2015.

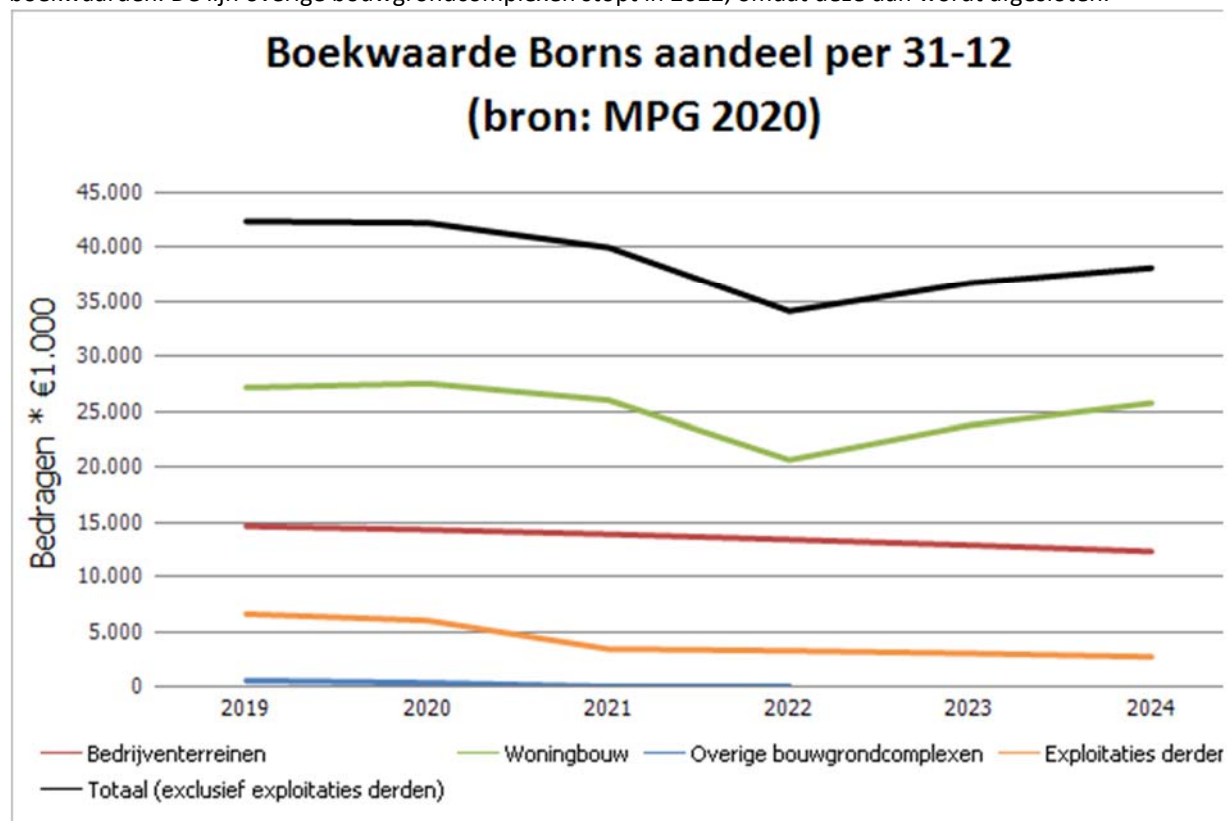
5.7.2 Boekwaarde grondexploitaties

In dit hoofdstuk wordt er gekeken naar de boekwaarde en het boekwaardeverloop van de grondexploitaties. In tabel 1 wordt de boekwaarde per 31-12-2019 weergegeven. Een negatieve boekwaarde correspondeert met een positief saldo in het betreffende complex en omgekeerd.

Er worden drie kolommen gepresenteerd. De eerste kolom is de totale boekwaarde van alle complexen waar Borne een aandeel in heeft. In de 2e kolom staat de boekwaarde die daadwerkelijk in onze boeken staat. Het verschil tussen deze twee kolommen zit in het Regionaal Bedrijventerrein Twente (RBT, XL Businesspark Twente). Het RBT is een gemeenschappelijke regeling waar Borne voor 8% in deelneemt. Voor meer informatie zie de paragraaf verbonden partijen. De boekwaarde van deze grondexploitatie bedraagt ruim € 82 miljoen, maar staat niet in onze boeken. In het geval van de Veldkamp en Wijkerslocatie Olde Engberink wordt samengewerkt met gemeente Hengelo. In beide gevallen hebben wij de gehele boekwaarde op de balans staan. Ons aandeel in de Veldkamp is echter 35/115 en in Wijkerslocatie Olde Engberink 50%. Kolom drie geeft daarom de boekwaarde weer met het aandeel van gemeente Borne in elke grondexploitatie.

Tabel 1. Boekwaarde risico Borne (* € 1.000)	Boekwaarde totaal 31-12-2019	Boekwaarde Borne 31-12-2019	Boekwaarde Borne aandeel 31-12-2019
Veldkamp	48.100	48.100	14.639
Totaal bedrijventerreinen	48.100	48.100	14.639
Bornsche maten	24.991	24.991	24.991
Oosterveld	-2.254	-2.254	-2.254
Kollergang Zenderen	-494	-494	-494
Wijkerslocatie Olde Engberink	46.823	46.823	2.341
Bornsche Flieren	2.917	2.917	2.917
Uitbreiding Hertme II	-326	-326	-326
Totaal woningbouw	71.657	71.657	27.174
Kernrand Borne West	547	547	547
Totaal overige bouwgrondcomplexen	547	547	547
Regionaal bedrijventerrein Twente	82.429	0	6.594
Totaal exploitaties derden	82.429	0	6.594
Totaal	202.732	120.303	48.955

Onderstaande grafiek gaat nader in op ons aandeel in de boekwaarde en laat het verloop in de komende jaren zien. Binnen de grondexploitaties gaan de lasten voor de baten uit. Bij alle grondexploitaties zitten we nu zover in het proces dat er meer baten dan lasten binnen komen. Dit verklaart de structurele daling in de boekwaarden. De lijn overige bouwgrondcomplexen stopt in 2022, omdat deze dan wordt afgesloten.

5.7.3 Winstnemingen en verliesvoorzieningen

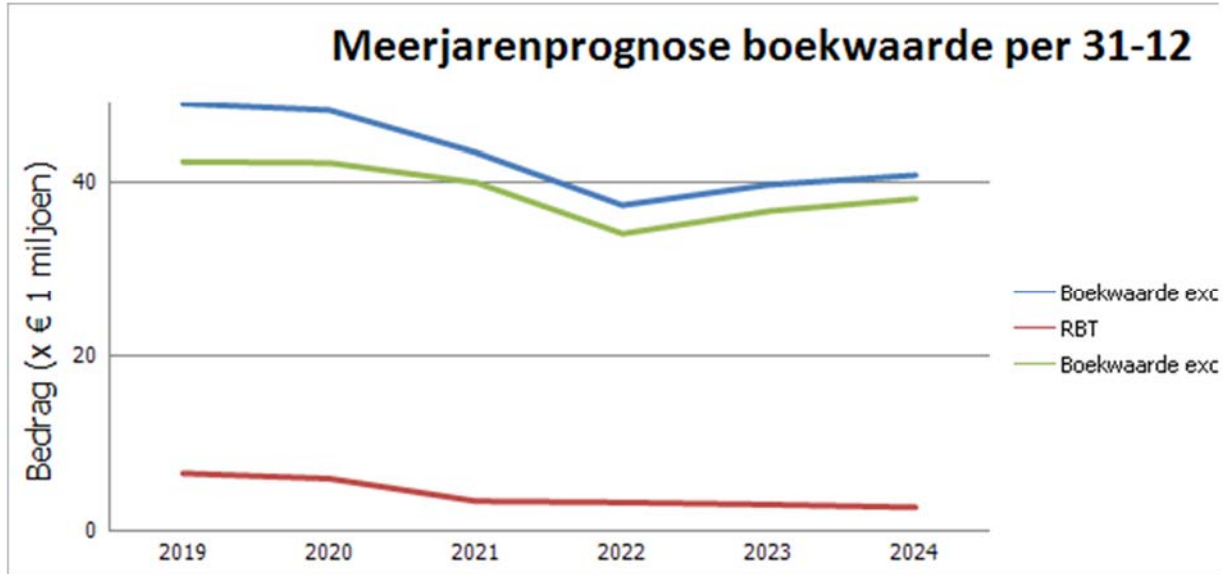
Tabel 2 geeft aan tot wanneer de grondexploitaties lopen en geeft de actuele start- en eindwaarde van de grondexploitaties weer. Het betreft hier de totale waarden van de grondexploitatie. In de kolommen winstneming en verliesvoorziening staat het Bornse aandeel.

Voor de berekening van de eindwaarde wordt gebruik gemaakt van de Dynamische Eindwaarde Methode. Hierbij rekening gehouden met rente en prijsstijgingen gedurende de looptijd van de projecten. Om de grondexploitaties onderling vergelijkbaar te maken wordt de eindwaarde teruggerekend naar 1 januari 2020 (contant maken), dit is weergegeven in de kolom startwaarde. Het terugrekenen van eindwaarde naar startwaarde gebeurt met behulp van de disconteringsvoet. Deze is vanuit het BBV verplicht vastgesteld op 2%. De startwaarde bepaalt de hoogte van de verliesvoorziening. Indien een grondexploitatie winstgevend is wordt er op basis van de percentage of completion (POC) methode tussentijds winst genomen. Hiervoor wordt jaarlijks het actuele (herziene) resultaat op de grondexploitatie gehanteerd. Indien er grond is verkocht en er kosten zijn gerealiseerd, zal dit in een batige grondexploitatie leiden tot winstneming. De winst wordt dan naar rato van de realisatie gerealiseerd. Voor verlies leidende grondexploitaties wordt een voorziening getroffen voor het begrote tekort op startwaarde. Jaarlijks moet hier een bedrag aan worden toegevoegd op basis van het contant maken naar de nieuwe peildatum, zodat uiteindelijk op de einddatum het begrote tekort op eindwaarde is voorzien.

Voor verdere analyse wordt verwezen naar de MPG 2020.

Tabel 2. Verwachte planresultaten (* €1.000)	Looptijd t/m eind	Startwaarde 01-01-'20	Eindwaarde	Winst 1-1-2020	Verliesvoorz. 1-1-2020	Verliesvoorz. einddatum
Veldkamp	2029	24.081	29.355	0	7.329	8.934
Totaal bedrijventerreinen				0	7.329	8.934
Bornsche maten	2029	1.720	1.808	0	1.720	1.808
Oosterveld Zenderen	2022	-2.669	-2.832	2.668	0	0
Kollergang	2024	-1.468	-1.621	720	0	0
Wijkerslocatie Olde Engberink	2039	-511	-759	94	0	0
Bornsche Flieren	2021	2.211	2.300	0	2.211	2.300
Uitbreiding Hertme II	2026	-437	-361	185	0	0
Totaal woningbouw				3.668	3.931	4.108
Kernrand Borne West	2022	33	35	0	33	35
Totaal overige bouwgrondcomplexen				0	33	35
RBT	2030	11.891	14.785	0	951	1.183
Totaal exploitaties derden				0	951	1.183
Totaal				3.668	12.244	14.259

In onderstaande grafiek worden de mutaties op de verliesvoorzieningen en op de te nemen winsten voor de komende jaren weergegeven. Een winstneming is een negatief bedrag en correspondeert met een positief saldo. Een verliesvoorziening wordt juist weergegeven als een positief bedrag en correspondeert met een negatief saldo.

5.7.4 Algemene reserve grondexploitatie

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) is de reserve waarmee winsten uit grondexploitaties worden verrekend en verliezen worden gedekt. Naast deze rol is de ARG belangrijk voor de dekking van risico. De reserve dient te worden beschouwd als de buffer voor de risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. Uitgangspunt is dat de hoogte van de ARG 10% is van de omvang van de boekwaarde van het Bornse aandeel in de grondexploitaties. Winstnemingen worden niet ten laste van de boekwaarde gebracht, maar worden verrekend met de balanswaarde. Hierdoor geeft de boekwaarde met betrekking tot de risico's een niet geheel realistisch beeld. Ook de winstnemingen worden daarom bij het Bornse aandeel van de boekwaardes opgeteld. De boekwaarde per 1-1-2020 is € 48,9 miljoen, daarnaast is er voor € 3,7 miljoen winst genomen. De totale balanswaarde is €52,6 miljoen. De ARG zit met €1,8 miljoen ruim onder de norm van 10%

6 Financiële begroting

6.1 Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft de begroting 2021-2024 weer inclusief de actualisatie van bestaand beleid en het traject Keuzes voor Borne 2. Het overzicht is onderverdeeld naar de baten en lasten per programma. Ter vergelijking zijn ook de cijfers van de jaarrekening 2019 en de actuele begroting 2020 opgenomen. In hoofdstuk 3 is bij elk programma een nadere specificatie opgenomen van de baten en lasten en de verschillende thema's.

Meerjarenbegroting (* €1.000)	Programma	Jaarek. 2019	Actuele begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Baten	Solidair Borne	7.552	12.914	10.179	10.255	10.399	10.399
	Duurzaam Borne	5.717	11.863	11.921	10.690	14.131	14.181
	Verbindend Borne	491	287	306	306	306	306
	Borne Algemeen	183	268	118	118	118	118
Totaal Baten		13.944	25.331	22.522	21.368	24.953	25.002
Lasten	Solidair Borne	36.714	45.099	38.736	37.250	36.243	36.210
	Duurzaam Borne	11.595	17.176	16.827	15.650	19.051	19.094
	Verbindend Borne	2.954	2.308	2.307	2.319	2.297	2.276
	Borne Algemeen	583	2.566	2.270	2.822	4.097	4.442
Totaal Lasten		51.846	67.149	60.141	58.041	61.687	62.022
Saldo baten en lasten programma's		-37.902	-41.818	-37.619	-36.673	-36.734	-37.020
Algemene dekkingsmiddelen	Lokale heffingen	5.422	6.481	7.175	7.250	7.325	7.400
	Saldo financieringsfunctie	53	16	25	-99	-73	-233
	Dividend	1.441	1.130	1.100	1.100	1.100	1.100
	Algemene uitkering	31.964	33.025	34.478	34.235	34.767	35.495
	Overig	1	0	148	256	363	363
Totaal Algemene dekkingsmiddelen		38.881	40.651	42.925	42.741	43.482	44.124
Onvoorzien	Onvoorzien	0	64	64	65	65	65
Overhead	Overhead	6.155	8.418	6.772	6.779	6.618	6.554
Saldo baten en lasten		-5.176	-9.649	-1.529	-776	65	487
Reserve mutaties	Toevoeging aan reserves	6.495	2.287	233	168	168	526
	Beschikking over reserves	7.691	4.408	900	1.020	493	422
Totaal Reserve mutaties		5.176	2.121	668	853	325	-105
Resultaat		3.980 N	7.528 N	861 N	77 V	390 V	382 V

6.2 programma

Uiteenzetting van de financiële positie

6.2.1 Prognose meerjarenbalans

PROGNOSE MEERJARENBALANS (* € 1.000)	REKENING 2019	BEGROTING 2020	BEGROTING 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
ACTIVA						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	-	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	50.006	57.131	56.593	53.547	50.900	48.312
Financiële vaste activa	3.966	2.896	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vaste activa	53.972	60.027	60.593	57.547	54.900	52.312
Vlottende activa						
Voorraden	70.537	65.441	58.488	60.577	59.559	60.000
Uitzettingen < 1 jr.	2.225	3.381	3.000	3.000	3.000	3.000
Liquide middelen	20	52	30	30	30	30
Overlopende activa	7.979	6.295	6.500	6.500	6.500	6.500
Totaal vlottende activa	80.761	75.169	68.018	70.107	69.089	69.530
Totaal activa	134.734	135.195	128.611	127.654	123.989	121.842
PASSIVA						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	30.055	31.595	18.928	18.202	18.317	18.853
Voorzieningen	8.919	6.888	5.763	5.923	6.148	6.458
Langlopende schulden	67.859	75.019	82.496	82.105	78.100	75.107
Totaal vaste passiva	106.834	113.502	107.187	106.230	102.565	100.418
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden < 1 jr.	22.116	15.424	15.424	15.424	15.424	15.424
Overlopende passiva	5.783	6.269	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal vlottende passiva	27.900	21.693	21.424	21.424	21.424	21.424
Totaal passiva	134.734	135.195	128.611	127.654	123.989	121.842

6.2.2 EMU-saldo

In onderstaande tabel is het EMU-saldo van onze gemeente over de jaren 2021 t/m 2024 weergegeven. Dit overzicht dient ter monitoring en als informatiebron voor het EMU-saldo van de totale overheid in het kader van Europese afspraken.

EMU SALDO (* € 1.000)	Jaarrekening Begroting BEGROTING			MJR	MJR	MJR
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q.						
1 + onttrekkingen uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	5.176	4.881	1.529	776	65	487
2 + Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.202	3.637	3.108	3.046	2.647	2.588
Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste						
3 + van de exploitatie	2.450	208	135	190	254	311
4 - Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	-	-	-	-	-
5 + Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-	-	-	-	-	-
6 + Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
7 - Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet in de exploitatie staan)	-	-	-	-	-	-
8 + Baten bouwgrondexploitatie Baten voorzover transacties niet in de exploitatie verantwoord	-	-	-	-	-	-
9 - Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-	-	-	-	-	-
10 - Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van	-	-	-	-	-	-

de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten						
11a Worden er deelnemingen en/of aandelen verkocht (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
11b - Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar	-	-	-	-	-	-
Totaal	10.828	8.726	4.771	4.012	2.966	3.386

6.2.3 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen voorzieningen meer worden gevormd. Voor de pensioenverplichtingen aan (oud) wethouders is wel een voorziening (voorziening Appa) gevormd, omdat het jaarlijks volume kan fluctueren.

6.2.4 Investerings- en financieringsoverzicht

Hieronder geeft het investeringsoverzicht het verloop van de afschrijvingslast en het verloop van de boekwaarde weer voor de komende jaren. Aandachtspunten en uitgangspunten ten aanzien van financiering zijn opgenomen in de paragraaf financiering. De stand en het verloop van de reserves en voorzieningen is opgenomen in de bijlage reserves en voorzieningen.

Afschrijvings- en boekwaardeoverzicht materiële vaste activa (* €1.000)	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Investering met een economisch nut	2.414	2.359	1.971	1.915
Investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	291	284	274	270
Investerings met een maatschappelijk nut	401	401	401	401
Investerings met een maatschappelijk nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden	2	2	2	2
Totale afschrijvingslast	3.108	3.046	2.647	2.588
Investering met een economisch nut	40.941	38.582	36.611	34.696
Investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	4.629	4.345	4.071	3.801
Investerings met een maatschappelijk nut	10.985	10.584	10.183	9.783
Investerings met een maatschappelijk nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden	38	36	34	32
Totale boekwaarde	56.593	53.547	50.900	48.312

Daarnaast komen in ieder geval de onderstaande investeringen op ons af. De dekking van structurele lasten voortvloeiend uit deze investeringen is al verwerkt in de begroting. De meeste van deze investeringen zijn expliciet benoemd in het keuzes voor Borne traject bij de vorige meerjarenbegroting. Indien er een * in plaats van een investeringsbedrag staat, wil dit zeggen dat de definitieve hoogte van het bedrag niet bekend is. Van al deze investeringen, minus de investering in het GRP, wordt nog expliciet een krediet opgehaald middels raadsbesluit.

Investeringsoverzicht (* €1.000)	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Investering met een economisch nut - Keuzes voor Borne 2019		17.300		
Fase II Wooldrik				
Instroompunt Borne Maten	3.800			
Instroompunt Reuvekamp	2.900			
Overige investeringen met een economisch nut			26.500	
Investering met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	825			
GRP 2021 (wordt gedekt uit de voorziening Riolering, geen boekwaarde mutatie)				
		-		
Totaal investeringen	7.525	17.300	26.500	0

Kaderbrief

De ambities Verbindingsweg, 't Wooldrik en Onderwijshuisvesting worden conform kaderbrief geagendeerd in de raad op basis van nadere informatie. De ambities Huisvesting van bestuur en organisatie en het Voormalig AZC worden nog uitgewerkt tot scenario's die leiden tot het beperken van structurele lasten.

6.2.5 Reserves en voorzieningen

RESERVES (* € 1.000)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Rekeningsaldo						
Rekeningsaldo voor bestemming	-3.980	-7.527	-861	77	390	382
Totaal Rekeningsaldo	-3.980	-7.527	-861	77	390	382
Algemene reserves						
Algemene reserve	5.628	5.766	9.090	8.229	8.306	8.696
Reserve						
Beleidsontwikkeling	2.815	-	65	65	65	65
Alg. reserve grondexploitatie	5.551	1.817	1.817	1.817	1.817	1.817
Totaal Algemene Reserves	13.994	7.583	10.972	10.111	10.188	10.578
Bestemmingsreserves						
Gezondheidscentrum	717	717	717	717	717	717
Verplichtingen exploitatie	522	363	78	21	21	21
Verplichtingen kapitaallasten	4.561	5.167	4.572	4.045	3.816	3.587
Budgetoverheveling	-	-	-	-	-	-
Egalisatie onderhoud	1.036	780	758	540	494	519
De Veste	4.459	4.470	-	-	-	-
Verbindingsweg	6.988	7.281	900	900	900	900
Decentralisaties Sociaal Domein	452	268	268	268	268	268
Totaalvisie	1.305	1.305	1.305	1.305	1.305	1.305
Totaal Bestemmingsreserves	20.040	20.351	8.598	7.796	7.521	7.317
Totaal reserves	30.054	20.407	18.709	17.984	18.099	18.277

VOORZIENINGEN						
(* € 1.000)						
	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2021-2022	Begroting 2021-2023	Begroting 2021-2024
Verplichtingen en risico's						
Wet APPA	2.179	2.179	2.179	2.179	2.179	2.179
Totaal verplichtingen/risico's	2.179	2.179	2.179	2.179	2.179	2.179
Middelen van derden						
RBT	951	951	951	951	951	951
Riolering	3.052	691	-	190	444	755
Reiniging	2.736	2.664	2.633	2.603	2.573	2.573
Totaal Middelen van derden	6.739	4.306	3.584	3.744	3.968	4.279
Grondexploitaties						
Bornsche Maten	1.721	1.721	1.721	1.721	1.721	1.721
Oosterveld Zenderen	-	-	-	-	-	-
Kollergang	-	-	-	-	-	-
Knooperf Blenke	2.211	2.211	2.211	2.211	2.211	2.211
Uitbreiding Hertme	-	-	-	-	-	-
Kernrand Borne West	33	33	33	33	33	33
De Veldkamp	7.329	7.329	7.329	7.329	7.329	7.329
Totaal Grondexploitaties	11.294	11.294	11.294	11.294	11.294	11.294
Debiteuren						
Bijstandsdebiteuren	551	551	551	551	551	551
Dubieuze debiteuren	246	246	246	246	246	246
Totaal debiteuren	797	797	797	797	797	797
Totaal voorzieningen	21.009	18.576	17.854	18.014	18.238	18.549

6.2.6 Incidentele baten en lasten

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN (* € 1.000)	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023	MJR 2024
Incidentele lasten				
<i>Programma 1: Solidair Borne</i>				
Diensten RBT	148	-	-	-
Natte gymles	80	-	-	-
Tijdelijke onderwijshuisvesting de Veste (afschrijvingslast)	218	217	-	-
Tijdelijke onderwijshuisvesting de Veste (huur grond)	15	-	-	-
Buurtsportcoaches	225	-	-	-
Ondermijning veiligheid	10	-	-	-
Special Olympics	-	28	-	-
<i>Programma 2: Duurzaam Borne</i>				
ODT	5	-	-	-
Monitoring verkeersstromen	-	30	-	-
<i>Programma 4: Borne Algemeen</i>				
Ondermijning inhuur	30	-	-	-
Ambities MJB 2020-2023 incidenteel	325	75	-	-
Toevoeging aan reserves	65	-	-	-
Totaal incidentele lasten	1.121	350	-	-
Incidentele baten				
<i>Programma 1: Solidair Borne</i>				
Buurtsportcoaches	71	-	-	-
Onttrekking reserves	323	245	-	-
<i>Programma 2: Duurzaam Borne</i>				
Onttrekking reserves	-	30	-	-
<i>Programma 4: Borne Algemeen</i>				
Onttrekking reserves	30	-	-	-
Totaal incidentele baten	424	275	-	-
Saldo van baten en lasten	697	75	-	-

Bijlagen

7.1 Uitgangspunten begroting 2021

De indeling van de meerjarenbegroting valt uiteen in twee delen, namelijk de beleidsbegroting en de financiële begroting. De begroting moet voldoen aan de BBV-voorschriften. De Provincie Overijssel toetst hierop en zal dit betrekken bij de bepaling van de toezichtvorm voor het jaar 2020.

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing voor de begroting (gebaseerd op de meest actuele BBV voorschriften):

Inhoudelijke programma's / beleid:

- Bij het opstellen van de meerjarenbegroting steken we ook dit jaar in op de beschrijving van de zgn. 3 W-vragen:
 - Wat willen we bereiken?
 - Wat gaan we daarvoor doen?
 - Wat mag het kosten?
- Begroting wordt gemaakt op basis van bestaand beleid;
- Gedurende de raadsperiode zullen voorstellen gebaseerd op het raadsprogramma aan de raad worden aangeboden. Dit betekent dat bij de start van de raadsperiode nog geen nieuwe beleidswensen in de begroting worden opgenomen, maar dit zal plaatsvinden gedurende de gehele cyclus. Beleidsinitiatieven zullen dan ook expliciet getoetst worden aan het nieuwe raadsprogramma. Voor de begroting 2021-2024 is het principe gehanteerd dat er geen nieuw beleid mogelijk is, tenzij er oud beleid voor wordt ingeruild.

Financieel:

- De meerjarenbegroting 2021-2024 wordt opgesteld met als basis de actuele financiële administratie van de gemeente Borne.
- Als basis wordt de jaarschijf 2024 direct en volledig gekopieerd uit jaarschijf 2023 (na wijziging).
- Overzichten concept-voorcalculaties zijn bijgewerkt tot en met de raad van 1 juli 2020. Daarbovenop is de kaderbrief 2021-2024 gelegd.
- Basisaanlevering is voorcalculaties 2020 = voorcalculaties 2021;
- Elke mutatie op de voorcalculatie op productniveau dient onderbouwd te worden met een toelichting;
- De personeelsstaat is gelijk aan de personeelsstaat voor de begroting van 2020, gecorrigeerd met door bestuursbesluiten geaccordeerde mutaties. De staat van salarissen en sociale lasten wordt opgesteld op basis van de cao gemeenten per 1 oktober 2020.
- Autonome ontwikkelingen (het gaat hierbij om ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals bijvoorbeeld actualisaties naar prijsniveau 1-1-2020 en aanpassingen op basis van wet- en regelgeving) worden separaat en onderbouwd aangedragen;
- Begrotingsramingen worden gesplitst in incidentele ramingen en structurele ramingen;
- De prijsontwikkeling 2021-2024 wordt op concernniveau geraamd op een stelpost;
- De areaalontwikkelingen worden op concernniveau geraamd op een stelpost;
- Het vervangingsinvesteringsplan wordt opgesteld op basis van de gegevens van de staat activa. Budgethouders worden door het team Ondersteuning hiervoor uitgenodigd.;
- Bedragen worden afgerond op eenheden van € 500.
- De financiële effecten van het raadsprogramma worden, indien niet mogelijk in de periode van het opstellen van de begroting, via de aanbiedingsbrief en een wijziging op de begroting middels separate besluitvorming afzonderlijk worden verwerkt. Een begrotingssaldo zal beschikbaar blijven voor de gehele raadsperiode en aangesproken worden op beleidsinitiatieven gebaseerd op het raadsprogramma.
- Conform de BBV-voorschriften zal de meerjarenbegroting uiteindelijk structureel sluitend moeten zijn.

Aantallen woonruimten en inwoners:

Voor woonruimte aantallen en inwoneraantallen wordt uitgegaan van de volgende aannames.

1-1-2021	9.900 woonruimten	23.300 inwoners
1-1-2022	10.000 woonruimten	23.400 inwoners
1-1-2023	10.100 woonruimten	23.500 inwoners
1-1-2024	10.200 woonruimten	23.600 inwoners

7.2 Verplichte beleidsindicatoren

In bijlage 7.3 zijn de verschillende (hoofd-)taakvelden opgenomen. Per taakveld zijn effect-/beleidsindicatoren opgenomen in de begroting. Deze indicatoren worden ook gebruikt bij de verantwoording in de jaarrekening. Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording nemen gemeenten een vaste set beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarrekening. Deze indicatoren zijn in deze bijlage opgenomen.

0. Bestuur en ondersteuning

Formatie

Fte per 1000 inwoners: 5,2

Bezetting

Fte per 1000 inwoners: 4,7

Apparaatskosten

Kosten per inwoner: €291

Externe inhuur

Kosten als% van tot loonsom + tot kosten inhuur: 5%

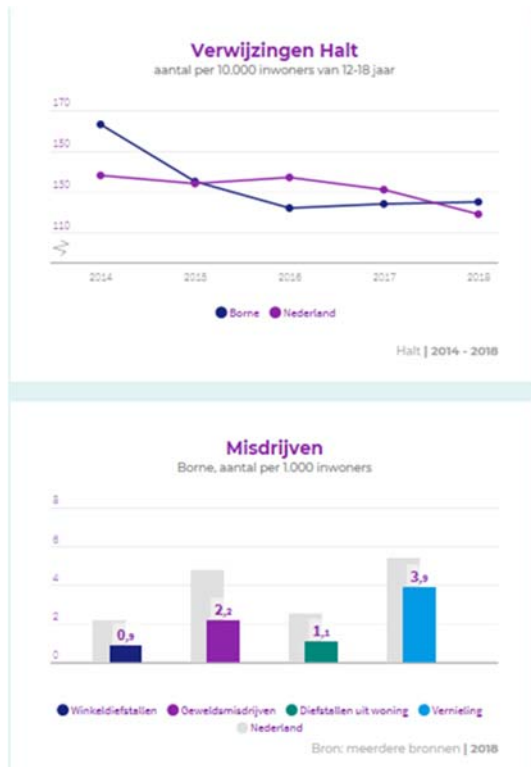
Overhead

Overhead als % van totale lasten: 133%

Borne vergeleken met Nederland

BRON:< www.waarstaatjegemeente.nl >

1. Veiligheid

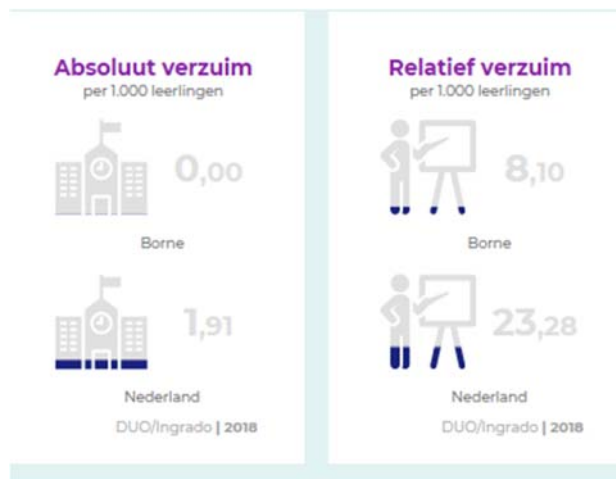
2. Verkeer en vervoer

-

3. Economie

4. Onderwijs

5. Sport cultuur en recreatie

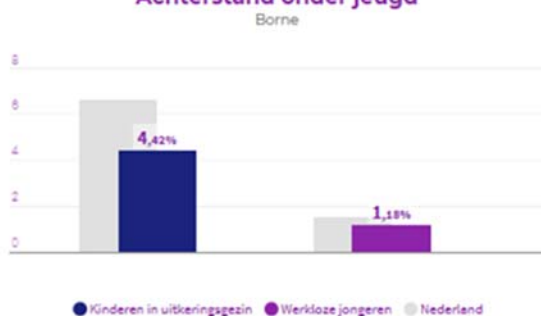
6. Sociaal domein

Jongeren met delict voor rechter

Achterstand onder jeugd

VJI | 2015

CBS Arb.deelname | 2018

Personen met een bijstandsuitkering

aantal per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder

CBS Participatiewet | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdhulp

% van alle jongeren tot 18 jaar

Borne

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdbescherming

1,1%

Borne

1,1%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

Jongeren met jeugdreclassering

0,3%

Borne

0,3%

Nederland

CBS Jeugd | tweede halfjaar 2018

cliënten met een maatwerkarrangement
WMO (per 1.000 inwoners)

Borne

62

Nederland

60

CBS MSD WMO | tweede halfjaar 2018

7. Volksgezondheid en milieu

Omvang huishoudelijk restafval

kg per inwoner

Borne

Nederland

CBS Huishoudelijk afval | 2017

Hernieuwbare
elektriciteit

Borne

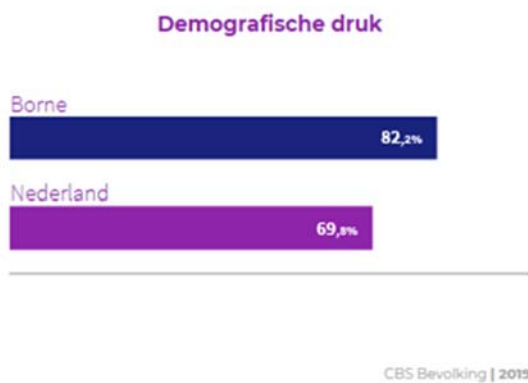
6,2%

Nederland

16,9%

RWS - KMO | 2017

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

7.3 Baten en lasten per taakveld

Duurzaam Borne (€*1.000)	Begroting 2021 baten	Begroting 2021 lasten	Begroting 2021 saldo	Begroting 2021-2022 saldo	Begroting 2021-2023 saldo	Begroting 2021-2024 saldo
0.1 Bestuur	0	1.230	-1.230	-1.221	-1.221	-1.221
0.2 Burgerzaken	184	803	-619	-619	-615	-594
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	560	718	-158	-265	-212	-195
0.4 Overhead	35	6.807	-6.772	-6.779	-6.618	-6.554
0.5 Treasury	1.357	232	1.125	1.001	1.027	867
0.61 OZB Woningen	5.765	209	5.557	5.617	5.677	5.737
0.62 OZB niet woningen	1.510	29	1.482	1.497	1.512	1.527
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0	0	0
0.64 Belastingen overig	169	33	137	137	137	137
0.7 Algemene uitkering en uitkeringen Gemeentefonds	34.506	28	34.478	34.235	34.767	35.495
0.8 Overige baten en lasten	148	1.954	-1.806	-2.157	-3.350	-3.711
0.10 Reserve Mutaties	900	233	668	853	325	-105
0.11 Resultaat van de rekening	0	0	0	0	0	0
Totaal Bestuur en Ondersteuning	45.134	12.273	32.862	32.297	31.428	31.382
1.1 Crisisbeheersing en rampenbestrijding	0	1.459	-1.459	-1.459	-1.459	-1.459
1.2 Openbare orde en veiligheid	0	218	-218	-228	-228	-228
Totaal Veiligheid	0	1.677	-1.677	-1.687	-1.687	-1.687
2.1 Verkeer en vervoer	26	2.172	-2.146	-2.174	-2.143	-2.141
2.2 Parkeren	10	225	-215	-250	-229	-214
Totaal Verkeer, Vervoer en Waterstaat	36	2.397	-2.361	-2.425	-2.372	-2.355
3.1 Economische promotie	0	86	-86	-86	-86	-86
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	3.372	3.580	-208	-60	-60	-60
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	46	171	-124	-124	-124	-124
3.4 Economische promotie	10	56	-45	-45	-45	-45
Totaal Economie	3.428	3.892	-464	-315	-315	-315
4.1 Openbaar onderwijs	0	324	-324	-244	-244	-244
4.2 Onderwijshuisvesting	140	1.321	-1.181	-1.161	-941	-936
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	130	797	-668	-655	-655	-655
Totaal Onderwijs	270	2.441	-2.172	-2.060	-1.839	-1.834
5.1 Sportbeleid en activering	157	373	-216	-125	-98	-98
5.2 Sportaccommodaties	758	2.104	-1.346	-1.056	-976	-951
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	504	-504	-360	-351	-351
5.4 Musea	0	52	-52	-52	-52	-52
5.5 Cultureel erfgoed	1	67	-67	-69	-67	-67
5.6 Media	0	405	-405	-410	-404	-404
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1	2.227	-2.226	-2.226	-2.226	-2.225
Totaal Sport, Cultuur en Recreatie	916	5.732	-4.816	-4.298	-4.173	-4.147

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	48	1.258	-1.211	-1.211	-1.211	-1.210
6.3 Inkomensregelingen	4.928	7.100	-2.172	-2.058	-1.983	-1.983
6.4 Begeleide participatie	0	2.405	-2.405	-2.336	-2.336	-2.336
6.5 Arbeidsparticipatie	0	192	-192	-192	-192	-192
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	1.195	-1.195	-1.195	-1.195	-1.195
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	150	5.341	-5.191	-4.841	-4.841	-4.841
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	6.770	-6.770	-6.495	-5.792	-5.792
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	94	-94	-94	-94	-94
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	1.524	-1.524	-1.524	-1.524	-1.524
Totaal Sociaal Domein	5.126	25.877	-20.751	-19.943	-19.165	-19.164
7.1 Volksgezondheid	0	965	-965	-965	-965	-965
7.2 Riolering	1.813	1.291	522	522	519	517
7.3 Afval	2.248	1.739	508	508	507	507
7.4 Milieu	0	708	-708	-698	-706	-715
7.5 Begraafplaats en crematoria	122	275	-154	-174	-156	-156
Totaal Volksgezondheid en Milieu	4.182	4.978	-796	-806	-801	-811
8.1 Ruimtelijke ordening	28	374	-346	-346	-346	-346
8.2 Grondexploitatie	7.342	7.342	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	452	793	-341	-341	-341	-341
Totaal Volkshuisvesting, RO en Stedelijke Vernieuwing	7.821	8.508	-687	-687	-687	-687
Totaal	66.913	67.774	-861	77	390	382